

Pauliina Sohlo

**”TAHDON KERTOJA TEILLE MILLAISTA SE
ARKI ISÄNÄ OIKEIN ON.”**
– Isyysdiskurssit 2010-luvun isyysblogeissa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2020

TIIVISTELMÄ

Pauliina Sohlo: ”Tahdon kertoa teille millaista se arki isänä oikein on.” – Isyysdiskurssit 2010-luvun isyysblogeissa

Pro gradu -tutkielma, 59 sivua + lähteet

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma: Sosiologia

Lokakuu 2020

Ohjaajat: Virve Peteri, Pasi Pyöriä ja Juha Suoranta

Isyys on noussut säännöllisesti perhepolitiikan puheenaiheeksi. Erityisesti perhevapaaudistusten tavoitteena on 2000- ja 2010- luvuilla ollut isien hoivavastuun tasoittaminen äitien kanssa. Vuonna 2019 hallitus perusti työryhmän luomaan uutta perhevapaaudistusta vuodelle 2022, jonka myötä isyys nousi jälleen julkiseen keskusteluun. Tasapuolisemman perhevapaiden käytön katsotaan edistävän naisten nopeampaa paluuta perhevapailta töihin, sekä tasoittavan sukupuolten välisen ura- ja palkkakehityksen eroja. Osallistuvan isyyden nähdään näin edistävän tasa-arvoa. Isien katsotaan osallistuvan perheen ja kodin tehtäviin entistä enemmän, mutta isyysvapaiden sekä pidempien perhevapaiden käytön määrä on isien keskuudessa edelleen vähäistä. Isiä osallistetaan ja houkutellaan työelämästä kodin piiriin ulkopuolelta käsin, mutta millaisena isyyden kulttuuri nähdään isien itsensä näkökulmasta?

Isyyden tutkimusta on tehty paljon erinäisten tyypittelyjen ja vastakkainasettelujen kautta. Tutkimuksen on nähty jakautuvan esimerkiksi ajallisesti ”uuteen” ja ”vanhaan” isyyteen, sekä sukupuolen huomioivaan ja sukupuolesta irralliseen isyystutkimukseen. Todellisuudessa isyyden kulttuuriset merkitykset voidaan nähdä hyvin moninaisena: isä on toimija suhteessa niin sukupuoleen, maskuliinisuuteen, perheeseensä, edeltäjiinsä kuin yhteiskunnassa asetettuihin tavoitteisiin. Tutkielman tavoitteena on tuoda näkyväksi isyyden kulttuurista ulottuvuutta 2010-luvulla isyysblogien näkökulmasta. Tutkielmassa kysytään, millaista isyyttä isyysblogeissa tuotetaan, ja mitä blogeissa esitetyt puhettavat voivat kertoa isyyden kulttuurista 2010-luvulla.

Tutkielman aineisto koostuu kahden aktiivisen isyysblogin julkaisuista kerätyistä havainnoista. Tutkielma rakentuu sosiaalisen konstruktionismin viitekehityksessä, jonka mukaan kielen merkitys sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa on keskeinen. Tutkielman analyysi on diskurssianalyttinen, ja se painottuu isyyden merkitysten ja merkitysten tuottamisen tapojen tarkasteluun blogeissa. Diskurssianalyysin tukena tarkastellaan blogeissa käytettyä retoriikkaa isyydelle tuotettujen merkitysten oikeuttamisen ja lukijakuntaan vaikuttamisen näkökulmista.

Tutkielman keskeisenä tuloksena osallistuva ja hoivaava isyys sekä tasavertainen vanhemmuus kuvataan normin kaltaisena, jopa ihanteellisena. Isyyden tavoitteiden ja odotusten luominen perustuu ”uuden” isyyden kuvauksissa esitettyihin arvoihin. Hegemonisen isyyden ja maskuliinisuuden malleja reflektoidaan aktiivisesti suhteessa omaan toimijuuteen isänä. Blogeissa tuotetut isyyden merkitykset eivät kuitenkaan kiellä sukupuolitapaisia toimintoja täysin, vaan niitäkin sulautetaan osaksi blogeissa kuvattua isyyttä. Blogeissa esiintyy myös toiseuden merkityksiä. Erityisesti äitiyden ruumiillinen ulottuvuus näyttäytyy isiä toiseuttavana. Tasavertaisuus suhteessa äitiin näyttäytyy sekä luonnollisena että isän aloitteen mahdollistamana. Vastuun ottamisen ja antamisen puhettavat tuovat kuitenkin osaltaan näkyväksi sukupuolten välisiä valtarakenteita, jolloin tasa-arvopyrkimykset voivatkin nousta itseään vastaan.

Tutkielma osoittaa, että isyyttä ja maskuliinisuutta voi toteuttaa moninaisin tavoin. Tutkielman näkökulma on aineiston luonteesta johtuen heteronormatiivinen ja kahden vanhemman perheisiin perustuva. Se kuitenkin tarjoaa näkökulmia isyyden moninaisuuden tunnistamiselle ja siten laajemman perhekeskustelun avaamiselle: perhe-elämän ei tarvitse perustua tietynlaiselle vanhemmuudelle. Tutkielman lopuksi pohditaan myös asiantuntijoiden ja sosiaalisen median mahdollisuuksia isyyden keskustelukulttuurin luomiselle sekä toiseuden kokemusten vähentämiseksi.

Avainsanat: Diskurssianalyysi, perhesosiologia, kulttuurinen isyys, isyyden muutos, isyysblogit, vanhemmuus, maskuliinisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	2
2.	Isyyden moninaiset määritelmät	4
2.1	”Uusi” ja ”vanha” isyys.....	6
2.2	Isyys sukupuolena: mies- ja naistapaisuudet vanhemmuudessa	8
2.3	Isyys maskuliinisuutena.....	13
3.	Metodologia	17
3.1	Teoreettinen viitekehys: Sosiaalinen konstruktionismi.....	17
3.2	Analyysimenetelmänä diskurssianalyysi.....	19
3.3	Retoriikka analyysin toisena tasona	23
3.4	Aineistona isyysblogit	25
4.	Analyysiprosessi	28
4.1	Tutkijan kriittinen itseymmärrys	29
4.2	Tutkimuksen eteneminen.....	29
5.	Ihanneisyyden merkityssysteemi	32
5.1	Supersankari-diskurssi.....	32
5.2	Hegemonian diskurssi.....	35
5.3	Luokkadiskurssi (koti-isyys yhteiskuntaluokkana)	38
6.	Arkisen isyyden merkityssysteemi.....	40
6.1	Toiseuden diskurssi	40
6.2	Todellisuuskurssi	43
6.3	Maskuliinisuuden muutoksen ja vastuun ottamisen diskurssi.....	46
7.	Tulokset.....	52
8.	Johtopäätökset: tulosten tarkastelu ja kritiikki.....	56
	Lähteet.....	60

1. Johdanto

Isyys on laaja ja ajassa hiljalleen monimuotoistunut käsite. Isyys nousee trendikkääksi keskustelun aiheeksi usein etenkin hallituksen perhevapaiden uudistussuunnitelmien yhteydessä. Työn ja perheen yhteensovittamiseen panostaminen nähdään uudistuksessa merkittävänä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen keinona. Perhevapaiden muutostarpeita punnittiin 2000-luvun alkupuolella aktiivisesti, ja vuonna 2019 asetettiin työryhmä seuraavalle perhevapaaudistukselle. (STM: Perhevapaaudistus tähtää...). Perhevapaiden yhdenvertaisuustavoitteilla pyritään saamaan isiä jakamaan kodin hoivavastuuta äitien kanssa. Samalla pyritään ulottamaan perhevapaat monimuotoisemmin erilaisia perheen muotoja huomioiviksi. Vuosituhannen alussa työelämän tasa-arvoa edistävään perhevapaiden keinovalikoimaan määriteltiin erityisesti isien hoivaroolin kasvattaminen ja tasoittaminen äitien kanssa. Kodin vastuulla vanhempien kesken on merkityksellinen rooli naisten työmarkkina-aseman edistäjänä ja esimerkiksi palkkaerojen tasoittamisessa: poissaolot töistä ja kodin työt jarruttavat osaltaan naisten työurien kehitystä ja luovat eroja miesten työuriin nähden. (STM: Perhevapaaudistus tähtää...; Järvinen ym. 2020.) Suomessa kattavat perhevapaaikäytännöt ovat olleet pitkään saatavilla ja poliittisilla päätöksillä sekä työelämän standardeilla on saatu jo jonkin verran perheen työnjakoa tasoitettua. Samaan aikaan vain marginaalinen osa isistä jää pidemmälle vanhempain- ja hoitovapajaksoille (ks. Lammi-Taskula 2004; Kela, tilastokatsaus 9.11.2018).

Aihe johdatteli myös tämän tutkielman aiheen pariin: vanhemmuuskeskustelua seuratessa herää kysymys, mitä suomalaiselle isyyskulttuurille kuuluu tänä päivänä? Suuri osa suomalaisesta isyystutkimuksesta sijoittuu 1990- ja 2000-luvuille, joten isyyden muutoskeskusteluun kaivataan tuoreita tutkimuksia 2020-luvulle astuttaessa. Isistä ja isyydestä puhutaan paljon politiikan ja asiantuntijoiden näkökulmasta, mutta mitä suomalaiset miehet itse ajattelevat isyydestä 2020-luvulle siirryttäessä? Perhepoliittisten selvitysten ohella myös kulttuuristen merkitysten tutkimus on tärkeää, sillä tilastollinen muutos isien osallisuudessa perhevapaisiin on siihen tarjotuista keinoista huolimatta melko hidasta.

Aineiston olen kerännyt isyyttä tarkastelevista blogeista. Blogialustoilla haut perheen ja vanhemmuuden hakusanoilla tuovat valtaosin esiin äitiydestä kertovia kirjoituksia. Aktiivisia isäblogeja löytyy vain muutamia. Aineiston kartoitus kohdistuikin lopulta näihin muutamiin, isyyden kertomuksiin omistautuneisiin blogeihin. Valitsin aineistoon kaksi isyysblogia. Isyyden kulttuurinen tutkimus sosiaalisen median kautta voi avata uutta näkökulmaa niin politiikan kuin julkisen keskustelun ja yhteiskunnallisen muutoksen tarpeisiin.

Bloggaavien isien kirjoitukset tarjoavat mielenkiintoisen ja modernin digitaalisen aineiston sekä näkökulman nykypäivän isyyden laadulliseen tutkimukseen: blogit toimivat tutkielmassani ikään kuin yksityisen päiväkirjan sekä julkisen retoriikan yhdistelmänä, jossa kerronta on samaan aikaan syvällistä ja henkilökohtaista sekä toisaalta julkista ja harkinnanvaraista. Blogit voivat myös diskursiivisilla merkityksillään toimia vaikuttajina isomman yleisön käsitysten, toiveiden ja tavoitteiden muodostumisessa perheen ja vanhemmuuden roolien suhteen. Samalla ne kannustavat avoimempaan isyyskeskusteluun ja ottavat kantaa maskuliinisuuden moninaisuuteen.

Tutkimuskysymykseni tutkielmassa ovat:

1. Millaista isyyttä isyysblogit tuottavat?
2. Mitä isyyspuhe voi kertoa isyyden kulttuurista 2010-luvun lopulla?

Tutkielma koostuu kahdeksasta luvusta. Toisessa luvussa perehdytään isyyden tutkimukseen: millaisia kulttuurisia merkityksiä ja tyypittelyjä isyydelle on määritelty. Käsittelen isyyden tutkimusta ensin ajallisesti, siirtyen historiassa hegemoniseksi muodostuneen ”vanhan” isyyden merkityksenannoista nykyaikaisen ”uuden” isyyden merkityksiin. Tämän jälkeen tarkastelen isyyden yhteyttä sukupuolen ja maskuliinisuuden merkityksenantoihin.

Luvussa 3 esittelen teoreettisena viitekehyksenäni sosiaalista konstruktionismia, sekä käyttämäni analyysimenetelmänä diskurssianalyysiä ja retoriikkaa. Ennen varsinaista analyysiä perehdytään myös aineiston keruuseen ja rajaukseen. Luvussa 4 kuvailen analyysiprosessin etenemistä sekä siinä huomioon otettavia asioita. Aineisto jakautuu ensin ihanteellisen ja arkisen isyyden puhetapoihin. Luvuissa 5 ja 6 etsin puhetapojen alta blogeissa isyydelle annettuja merkityksiä aiemman isyystutkimuksen tukemana. Samalla tarkastellaan, miten blogeissa oikeutetaan näitä merkityksenantoja ja pyritään vaikuttamaan mahdolliseen lukijakuntaan. Luvussa 7 kokoan tutkielman keskeiset tulokset yhteen ja pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Tutkielman johtopäätöksissä (luku 8) reflektoin tuloksista syntyneitä ajatuksia, tutkielman onnistumista sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Tutkielmani tarjoaa kulttuurisen näkökulman vanhemmuuskeskusteluun. Se voi auttaa käsittämään tavoiteltujen muutosten kulttuuritaustaa sekä kannustaa tuomaan isyyttä enemmän julkiseen keskusteluun. Näin itsestäänselvydessään näkymätön voidaan tuoda näkyväksi ja mahdollistaa tarvittavaa muutosta. Sosiaalisen todellisuuden, kulttuurin ja normiston muutokset tulisi huomioida jatkuvasti myös perhepolitiikan uudistuksia tehdessä ja esimerkiksi tutkiessa perhevapaiden käytön taustoja.

Tutkielman tavoitteena on herätellä refleктоimaan isyyden ja maskuliinisuuksien kirjoja sekä käsityksiä isyydestä ja miehuudesta. Tutkielma voi auttaa ymmärtämään isyyden ja maskuliinisuuden muutoksen hidasteita ja mahdollisuuksia niin laajemmalla politiikan ja työpaikkojen kulttuurin tasolla, kuin myös yksilötasolla niille, jotka tutkielmaa lukevat. Usein ennalta opitut käsityksemme ja arkijärkemme maailmasta ohjaavat meitä elämään omassa kulttuurisessa ”kuplassamme”. Tutkielma kannustaa katsomaan tämän kuplan ulkopuolelle ja tuo esiin isyyden moninaisuutta, jotta se tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin entistä paremmin ja laajemmin.

2. Isyyden moninaiset määritelmät

Yksinkertaisimmillaan isyys määritellään biologisesta ja juridisesta näkökulmasta. Näistä näkökulmista isyyden raamit ratkeavat kysymyksellä ”kuka on isä?” tai ”kenen lapsi on?”. Isyyden sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus tuottaa kuitenkin isyydelle edellä mainittua moninaisempia ilmenemismuotoja, ja on vuosien aikana haastanut yksioikoisen ”biologinen tai adoptioisä” -näkökulman. Kulttuurisesta näkökulmasta voidaankin kysyä ”mitä isyys on?” tai ”millainen isä on?”. (Huttunen 2001, 57–62; Eerola & Mykkänen 2014, 10–11.)

Isyys on tutkimusaiheena monitieteinen aina sosiologiasta psykologiaan sekä valtio- ja kasvatustieteisiin. Eri tieteenalojen tuomat näkökulmat todentavat isyyden käsitteen rikkautta ja moninaisuutta, eikä isyyttä voida näin pakata yhteen muottiin (Kolehmainen & Aalto 2004, 12). Vaikka biologisesta ja juridisesta näkökulmasta isä määritellään ensisijaisesti mieshenkilöksi, joka on siittänyt lapsen (Finlex: Isyyslaki...), on isyys kuitenkin ennen kaikkea sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentunut käsite. Biologinen isyys on pitkään nähty vallitsevana käsityksenä isyyden määrittämisessä, mutta se kohtaa nyky-yhteiskunnassamme rajansa jo moninaistuvien perhemuotojen kohdalla. Isyys ei määräydy enää yhtä vahvasti biologian mukaan kuin ennen, vaan sen päälle tai sen sijasta rakennetaan sosiaalisesti tunnustettu isyysuhde lapseen. Jo nykyaikainen lisääntymisteknologia haastaa isyyden määrittämisen biologisesta näkökulmasta. (Huttunen 2001, 59–60.)

Isyyden tarkastelussa on siis perusteltua kiinnittää huomiota ennen kaikkea sosiaaliseen ja kulttuuriseen isyyteen. Käsitteet isyydestä ovat kulttuuri- ja aikasidonnaisia ja siten ne vaihtelevat eri yhteiskunnissa ja aikakausilla. Voimme kuvitella biologiasta irrottautuvan esimerkkitalanteen: lapsen biologinen isä ei halua olla lapsen elämässä läsnä, ja äidin uusi miesystävä muodostaa elämänmittaisen kiintymyssuhteen lapsen kanssa. Kuka on lapsen ”oikea isä”?

Kulttuurisesta näkökulmasta olennaiseksi nousee kysymys, miten isä toteuttaa isyyttään sekä millaiseksi mies identifioi itsensä isänä. Isyyden kulttuuriset merkitykset kantavat sisällään käsitykset isän roolista kotona ja kasvatuksessa: erinäisistä tehtävistä sekä siitä, millainen isä on niin lapsia kuin muuta perhettä kohtaan. Isyyden kulttuuri sisältää myös ulkoisen toiminnan lisäksi isyyden sisäisen merkitysmaailman ja identiteetin: esimerkiksi henkilökohtaiset muistot ja kokemukset omasta ja lähipiiriin isähahmoista voivat muodostaa odotuksia yksilön omalle isyydelle.

Kielen käyttö on merkittävässä asemassa isyyden sisältöjen tuotannossa. Isyyden kulttuurista sisältöä sekä sen liitoksia eri elämänalueisiin ja asioihin tuotetaan erilaisilla puhetoivoilla. Isyys ei ole luonnollinen ilmiö vaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvä sommitelma, joka toteutuu tietyissä ajan ja paikan määrittelemissä ympäristöissä tilanteittain. Minna Rantalaiho puhuu ”isimisestä”, isänä toimimisen tavoista, joilta ei vaadita tietynlaista isänä olemisen mallia (Rantalaiho 2003, 203–204).

Isyystutkimuksessa 1990- ja 2000-luvuilla on viitattu merkittävinä lähteinä ja puheenvuoroina isyystutkija Jouko Huttusen tutkimuksiin ja teoksiin (ks. Aalto 2012a, 52–53). Nostan tutkielmassa esiin myös Huttusen tutkimusta 2000-luvun taitteesta osana tuon ajan merkittävää isyystutkimusta. On kuitenkin huomioitava, että osa 20 vuoden takaisista näkemyksistä voi olla nykyisin jo vanhentuneita, mutta ne kuvastavat tutkimusta ja näkemyksiä ajalta 20 vuotta sitten. Esimerkiksi isyyttä koskeva lainsäädäntö on osin muuttunut ja tekee osan teoksen käsitteistöstä vanhaksi.

Huttunen pohtii teoksessaan *Isänä olemisen uudet suunnat* biologisen ja sosiaalisen isyyden suhdetta ja nostaa esiin myös kielen merkityksen isyyden eri painopisteitä korostaessa. Esimerkiksi lauseissa ”hän on isänsä näköinen” tai ”hän ei ole lapsen oikea isä”, isä-termi nähdään ensisijaisesti biologisesta näkökulmasta. Huttunen kuitenkin painottaa, että isyys merkityksellistetään todellisuudessa miehen ja lapsen tai miehen ja lapsen äidin välisellä suhteella. Kenties isyyden termistöä olisi perusteltua nykyaikaistaa erottamalla se kahdeksi eri käsitteeksi, joista toinen edustaa biologiaa ja toinen sosiaalisen sidoksen ulottuvuutta. Biologinen isyys on lopulta hyvin pieni osa isä-termin kokonaismerkityksestä. Tämän vuoksi vain biologisesta isyydestä puhuttaessa isä-termin arvo ja merkitys voivat kärsiä. Voikin kysyä, pitäisikö biologisesta isyydestä käyttää jotain toista termiä. (Ks. Huttunen 2001, 57–60.)

Isyyden kulttuurisiin merkityksiin on kaikessa moninaisuudessaan kuitenkin haluttu saada selvyttä erilaisilla tyypittelyillä ja näkökulmilla. On olemassa esimerkiksi sukupuolen huomioivaa ja sukupuolesta irrallista isyystutkimusta, sekä ”uuden” ja ”vanhan” isyyden tyypittelyjä. Tutkimuksessa puhutaan isyyden murroksesta eri kahtiajakojen välillä ja erilaisia ideaalityyppejä on

määritelty niiden sisällä. (mm. Jokinen 1999, 24–25; Rantakallio 2003, 204; Kolehmainen & Aalto 2004, 11–12.) Petteri Eerola ja Johanna Mykkänen kuvaavat isyyskeskustelun tapahtuvan nykyaikana paljolti vastakkainasetteluiden, erilaisten ääripäiden kautta (Eerola & Mykkänen 2014, 8). Avaan seuraavassa alaluvussa lähemmin ”uuden” ja ”vanhan” isyyden kulttuurista kahtiajakoa sekä sukupuolen huomioivaa isyyden ulottuvuutta.

2.1 ”Uusi” ja ”vanha” isyys

Vuosituhanneen taitteessa tehtiin paljon tutkimuksellista vertailua ”vanhojen” ja ”uusien” isyyden tyyppittelyjen välille. Käytän ”uuden” ja ”vanhan” isyyden termejä tutkielmassa varauksella lainausmerkein, sillä käytännössä selkeää jakoa uuden ja vanhan välillä ei ole. Isyyden kulttuurisissa määritelmissä on nähtävissä paljon limittäisyyttä: kuten Jani Kolehmainen (2004, 108) toteaa, erilaisia isyyksiä on löydettävissä monenlaisia, eikä yksi isyyden merkitysten kerronnan tapa sulje toisia kokonaan pois. Selkeärajaisten tyyppittelyjen käyttö tuottaakin helposti isyyden merkityksellisen ulottuvuuden sisälle näin vastakkainasetteluja. Tämän vuoksi huomionarvoista on tyyppittelyjä eritellessä myös se, että ne ovat rajattuja sekä melko ideaalittyyppejä versioita isyydestä. Niiden tarkoitus on antaa kuva pääasiallisista isyyden merkityssisällöistä sekä luoda selkeitä vertailukohtia niiden alaisina määriteltyjen isätyypittelyjen välille.

”Uusi” isyys juontaa nimensä vastapainona perinteiselle, ”vanhalle” isyydelle, jota Huttunen määrittelee jäänteenomaiseksi, mutta 2000-luvun taitteessa hegemonisessa asemassa olleeksi isyyden kulttuurikäsitteeksi. Vuosituhannen vaihteessa tämä on vielä ollut keski-ikäisten suomalaisten miesten keskuudessa itsestäänselvyys, eikä se ole siten vaatinut välttämättä edes perusteluja. (Huttunen 1999, 171–172.)

Perinteisen isyyden ideaalittyypin keskeisenä piirteenä on, ettei se ole juuri sallinut hoivaavaa vanhemmuutta – mies on kuvattu isänä tilanteet hallitsevana suoriutujana, jopa ”kovalta” vaikuttavalta, etäisenä sekä tunteita kontrolloivana. Elannon hankinta perheelle on määritelty perinteisen isän tehtäväksi, mutta syvällisempi emotionaalinen ulottuvuus isyydestä jää ulkopuolelle ja määritellään näin äidin tehtäväksi. Vastaavasti äidin voidaan nähdä vahvistavan perinteisen isän roolia olettamalla tämän avun antajaksi, antamatta isän tunkeilla äidin reviirille. (Jokinen 1999, 171.) Huttunen määrittelee esimerkiksi ”vanhan” isyyden tyyppittelyistä perheenpää-isän: perheenpää-isyyden kuvauksissa yhdistyvät patriarkalisuus, isänvaltaisuus sekä sukupuolten erikoistuneet roolit. Isän kuvataan olevan ehdoton auktoriteetti niin lapsille kuin usein myös äidille. Myös isänrakkaus merkityksellistetään isätyypin kuvauksissa erilaisena kuin äidinrakkaus. Perheenpää-isän taloudellisen etulyöntiaseman katsotaan tuottavan isälle johtajuutta ja päätäntävaltaa perheessä.

Huttusen näkemyksen mukaan äidille jää valittavaksi isätyypin rinnalla eri toimijuuden vaihtoehtoja: hänen voidaan katsoa olevan esimerkiksi isää kohtaan ihailija, alistuja, opportunisti tai manipuloija, riippuen isän tavasta käyttää valtaa sekä äidin psyykkisestä rakenteesta. (Huttunen 2001, 83–84.)

Eräranta ja Moisander (2011) puhuvat ”vanhasta”, perinteisestä isyydestä miehisenä isyytenä (engl. Manly Fathering). Miehinen isyys on Huttusen kuvaaman perinteisen isyyden tavoin kuvailtu elannon hankkijaksi sekä perheen johtavaksi auktoriteetiksi. Miehinen isyys nähdään patriarkaalisen perhekäsityksen vuoksi ristiriidassa tasa-arvon kanssa. Miehinen isä pitää puolensa moraalisen auktoriteettina sekä kotitalouden johtajana. Miehinen isyys kuvaillaan olevan ihanteellisesti järjestynyt leiväntuoja–kotiäiti-rooliasetelman mukaiseksi. Miehinen isä kuvataan todennäköisimmin lapsen biologisena isänä, perheen päänä sekä ”oikeana miehenä”, joka asettaa rajat ja pitää tarvittavaa kuria perheessä, kuitenkin vastuullisella tavalla. (Eräranta & Moisander 2011, 515; Kangas ym. 2016, 261.) Miehinen isyys on rinnastettavissa myös näkemyksiin hegemonisesta maskuliinisuudesta, jota käsittelem myöhemmin tässä luvussa (ks. luku 2.3).

Isyyden tutkimuksessa ja tieteellisessä keskustelussa on havaittavissa eräänlainen siirtymä isyyden kulttuuristen kuvausten tavoissa. Keskustelut painottuvat 2000-luvun isyystutkimuksessa jopa dualistisiin vanhan ja uuden isyyden vastakkainasetteluihin. Samalla isyyden muutoksen kuvauksissa kohti tasaisempaa vanhemmuutta voidaan havaita eräänlainen välimuotoinen isyyden ideaalityyppi, jossa isästä puhutaan ”äidin apulaisena”. Avustavan isän kuvataan osallistuvan kodin tehtäviin ja lastenhoitoon, mutta tekevän sen ennen kaikkea äidin ehdoilla ja alaisuudessa, ottamatta itsenäistä vastuuta kodin feminiinisenä nähdyltä alueelta. (ks. esim. Korhonen 2004, 257–259.) Esimerkiksi Huttunen (2001) määrittelee tällaiset isät aktiivisiksi mutta heikosti sitoutuneiksi isiksi: tällaisia isiä Huttusen teoreettisessa tyypittelyssä voivat olla leikkivä-, äitiä auttava- tai rutiini-isä. Edellä mainitut isät antavat aikaansa lapsille suhteellisen paljon, mutta eivät ole Huttusen näkemyksen mukaan ”kovin harkitusti tai syvällisesti sitoutuneet isyyteensä eikä isyys [ei] kuulu[u] heidän elämänsä aivan tärkeimpiin asioihin”. (Huttunen 2001, 82.) Jaana Vuori kritisoi väitöskirjassaan äitiä avustavan isyyden puhetapoja ja niihin usein sisällytettyä isän oletusta äidin toimijuutta vapauttavana toimijana: Vuoren mukaan avustava isyys näyttäytyy naisen toimijuudelle tilaa antavana vain näennäisesti (Vuori 2001, 179).

”Uuden” isyyden sosiologiassa monet tutkijat keskittyvät Rantalaihon (2003) mukaan perinteisen länsimaisen miehisyyden sekä hegemonisen maskuliinisuuden muutoksen tutkimukseen, joita isyys edustaa. Näin ansiotyöstä kodin hoivarooliin irrottautuvan sekä elättäjäroolistaan luopuvan isän katsotaan haastavan perinteistä isyyden mallia. Rantalaiho pohtii pohjoismaisen hyvinvointipolitiikan kenties lieventäneen isyyden hoivavastuun vaatimuksia esimerkiksi verrattuna

pohjoisamerikkalaiseen, yksilön vastuuta korostavan ja perheasioihin puuttumista välttelevään hyvinvointivaltioon, jonka pohjalle useat ”uuden” isyyden sosiologian tutkijat pohjaavat tutkimuksiaan. ”Uuden” isyyden sosiologiassa isä nähdään pätevänä lapsen hoivaajana ja kasvattajana. (Rantalaiho 2003, 204.)

Vaikka isyyden muutosta tarkastellaan enemmässä määrin ”vanhasta” ”uuteen”, sitä ei nähdä ainoana isyyden kehityssuuntana. Eräranta ja Moisander (2011) pohtivat myös isyyden aseman ”murtumista” hyvinvointiyhteiskunnan myötä: naiset eivät tarvitsekaan enää miestä leiväntuojan asemaan, eikä miehiltä toisaalta odotettu osallistumista hoivatyöhön kotona. Eräranta ja Moisander pohtivat perherakenteiden muutosta yhtenä avioliiton heikkenemisen tekijänä, kun avioerot ja yksinhuoltajuus ovat merkittävästi kasvaneet vuosien aikana. Miehisen isyyden aseman murtuessa nouseekin perhepolitiikan tarve hoivaan osallistuvalla isyydelle, joka nähdään miehisen isyyden korvaajana. (Eräranta & Moisander 2011, 515.) Isyyden kulttuurin kehityslinjoja on kuitenkin löydettävissä niin osallistuvampaan kuin osallistumattomampaan suuntaan, joten todellisuudessa yhden isyyden tyypittelyn korvaamisesta toisella ei ole perusteltua puhua (Huttunen 2001, Kolehmainen 2004, 91).

Huttunen (2001) nostaa esiin isyyden murrosvaiheessa tapahtuneen paljon mittavia kulttuurisia muutoksia, jotka voivat aiheuttaa isissä ristiriitaisia tunteita: Huttunen kuvailee miesten olevan syystäkin hämillään siitä, miten heidän tulisi olla tai mitä tehdä. Muistot oman isän toimintatavoista voivat tuntua etäisiltä ja vanhanaikaisilta. Toisaalta selkeää, modernia ja ennen kaikkea luontevaa olemisen tapaa isänä ei välttämättä ole. Isyyden tutkimuksessa isyyteen liittyvää keskustelukulttuuria ei ole ollut havaittavissa ennen isyyden murroskeskustelua, joten äitiyttä vastaavaa kollektiivista keskustelukulttuuria ei ole arveltu vielä ehtineen syntyä. (Huttunen 2001, 149; ks. myös Rantalaiho 2003.)

2.2 Isyys sukupuolena: mies- ja naistapaisuudet vanhemmuudessa

Isyyden nähdään tutkimuksessa kulkevan sukupuolen kanssa käsi kädessä. Sukupuolta voidaan vanhemmuuskeskustelussa käsitteellistää mies- ja naistapaisuuksina. Sukupuolitapaisuuksien käsitteen kehittäjä Eeva Jokinen kuvailee sukupuolitapaisen, heteronormatiivisen jaottelun ulottuvan aina tilallisesta ja työnjaollisesta käytännöstä vanhemmuutta ja yksilön identiteettiä määrittäviksi ominaisuuksiksi. Sukupuolitapaisuuden järjestäytymisen muotona Jokinen pitää heteronormatiivisuutta: sen mukaan mies ja nainen sukupuolina ovat toisilleen vastakkaisia ja näin toisiaan täydentäviä. (Jokinen 2005, 50.) Sukupuolitapaisuudet ovat tapoja tietää, tahtoa ja toimia, tai toisaalta ”olla toimimatta, tahtomatta ja tietämättä”.

Veijola ja Jokinen näkevät näiden tapaisuuksien olevan historiallisesti muovautuneita: ne käsittävät, mitä naisilla ja miehillä on ollut tapana tehdä joko omasta halustaan, tai pakosta ja velvollisuudesta. Ne eivät ole määräytyneet biologisesti ja siten ne sisältävät myös mahdollisuuden niistä poikkeamiseen, tekemiseen toisin. (Veijola & Jokinen 2001, 24–25.) Sukupuolen (kuten isyyden) käsitteellistämisen tavoissa sukupuoli nähdään Kurosen ja Hokkasen mukaan itsestään selvän ja pysyvän olotilan sijaan ”pikemminkin tapoina, tyypillisyyksinä ja tilanteittain puheessa ja toiminnassa konstruoituna” (Kuronen & Hokkanen 2008, 29). Yhtenä sukupuolitapaisuuden ilmentymänä Jokinen (2005) kuvailee naistapaisen ”koordinoitukellon” jokapäiväisessä arjessa: Jokisen aineistossa miesten ja naisten välisen työnjaon jakajana ei toiminutkaan käsitys siitä, että miehet eivät voisi tai osaisi tehdä kotitöitä. Erontekoa miesten ja naisten välille luotiin kotitöiden ja hoivan ennakkoinnin ja oikean ajoituksen kautta. Koordinoitukellon omaava henkilö näin myös huomaa tehtäviä töitä helpommin kuin se, jolla ei tätä kelloa ole. (Jokinen 2005, 57.)

Filosofi Luce Irigaray (1996) määrittelee eettisen sukupuolieron käsitteen, jonka mukaan kahden sukupuolen välillä on kunnioittava välimatka sekä vuoropuhelua. Irigarayn mukaan sukupuolten eroja ei tule poissulkea, vaan ne tulee saada toimimaan hedelmällisesti ja eettisesti kestävästi. Hedelmällisyys ei tarkoittaisi näin ainoastaan suvunjatkamista, vaan koko elämänrytmiä, tila- ja aikakäsityksiä, kieltä ja kiinnostuksen kohteita. Sukupuolierojen hedelmällisyys ei Irigarayn näkemyksen mukaan toimi sukupuolten maailmoja väkisin toisistaan erottamalla. Väkisin toisistaan erotetut sukupuolten merkitysmaailmat pääsevät kohtaamaan Irigarayn mukaan ainoastaan satunnaisissa kiistoissa, vastakkainasetteluissa ja elämän vaietuilla alueilla: kun esimerkiksi kiistellään siitä, ajavatko miehet vai naiset autoa paremmin tai kummat hoitavat paremmin lapsia. (Irigaray 1996, 21–22.) Veijola ja Jokinen toteavat naisen ja miehen välisen tilan olevan ”tyhjennetty velvollisuuksiksi, oikeuksiksi, vetovoimaksi, himoksi, omistamiseksi ja kuluttamiseksi”, jossa ollaan kaukana kunnioittavan sukupuolieron kulttuurista (Veijola & Jokinen 2001, 22). Yhteiskunnassamme jakoa miesten ja naisten maailmojen välillä pidetään olemassa olevana: tätä elämän ja kulttuurin jakoa arvostellaan ja voi arvostella, toisaalta näitä maailmoja voi myös ”arvostaa ja viljellä, mikäli ne sen ansaitsevat”. (Veijola & Jokinen 2001, 20–24.)

Eeva Jokisen mukaan sukupuolitapaisuuden toteuttaminen ”kannattaa” taloudellirationaalisesta näkökulmasta, sillä se tekee elämästä rutiineineen helppoa ja sujuvaa. Tällöin voidaan puhua ”heteroedusta”. Nais- ja miestapaisen toiminnan voidaan katsoa olevan sujuvaa niin kauan kuin tapaisuudet ovat yksilöille luontevia ja niitä toteutetaan omasta halusta. (Jokinen 2005, 54.) Ongelmalliseksi se voi käydä, mikäli esimerkiksi toinen toivoo poikkeamista sukupuolitapaisista toimistaan ilman mahdollisuutta siihen, kuten Irigarayn (1996) näkemyksistä väkisin erotetuista

sukupuolten merkityksistä voidaan havaita. Sukupuolitapainen toiminta näyttäytyy silloin pakollisena ja voi ajan myötä ilmetä esimerkiksi turhautumisena tilanteen jatkumiseen. Velvollisuudentunteen ja toiveiden ristiriitaisuus näyttäytyy isillä esimerkiksi Väestöliiton raportin (Jämsä & Kalliomaa 2010) mukaan vahvasti perheen taloudellisen tilanteen ylläpitämisen sekä työn ja perheen yhteensovittamisen vaatimuksissa: velvollisuus kodin taloudellisen tilanteen turvaamisesta ahdistaa isiä samaan aikaan omien toiveiden ja ulkopuolelta tulevien vaatimusten kanssa, kun isien toivotaan tasoittavan äidin hoivavastuuta kotona. Ristiriitaisissa tunteissa näyttäytyy näin merkitykset ”vanhan” isyyden hegemonisesta perinteestä sekä ”uuden” isyyden tavoitteista. (Jämsä & Kalliomaa 2010, 20–24; ks. Ylikännö 2009.)

Sukupuolitapaista toimintaa voidaankin tuottaa limittäin vuorovaikutuksessa sukupuolen reflektoinnin kanssa. Eeva Jokinen määrittelee neljä erilaista toiminnan tapaa, jolla hänen aineistonsa (2005) haastateltavat toteuttivat ja reflektoivat sukupuoltaan. Ensimmäinen on konventionaalinen, totunnaisuuteen perustuva toiminnan malli: yksilö toimii nais-, mies- ja heterotapojen mukaisesti, eikä tapaisuutta kyseenalaisteta. Toisena Jokinen tunnistaa tietoisien sukupuoli- ja heterotapaisuuden, jossa toiminta on sukupuolen mukaan tapaistunutta ja yksilö tiedostaa sen. Tapaisuus voi Jokisen näkemyksen mukaan sopia hänelle ja yksilö voi jopa nauttia roolistaan mies- tai naistapaisuuden edustajana. Kolmas toiminnan tapa on lähes automaattinen sukupuolireflektiivisyys, jolloin Jokisen mukaan tasa-arvoisuuden pohdinta ympäröi yksilön toimintaa mutta ei välttämättä vaikuta siihen. Neljäs toimintatapa on tietoinen sukupuolireflektiivisyys, jossa tasa-arvoa kohti pyrkiviä tekoja voidaan nähdä alkavan jo tapahtua reflektoinnin seurauksena. (Jokinen 2005, 55.) Kulttuurisen siirtymisen hoivaavaan isyyteen voidaan nähdä näin vaativan miehiltä naistapaisten toimintojen omaksumista. Samaan aikaan se vaatii naisilta tilan antamista miehen naistapaisille toiminnoille.

Isyyden ja äitiyden sukupuolisen jakautumisen alku voidaan paikallistaa synnytyksen ruumiillisuuteen. Sevón ja Huttunen (2004) toteavat tutkimustuloksissaan raskauden yhdistävän ja lähentävän vanhempia. Raskaus oli parisuhteen sisäinen asia, joka huipentui synnytykseen. Raskauden ruumiillinen ulottuvuus kuitenkin luo jo erottelua sukupuolten vanhemmuuden välille: raskaus merkityksellisesti naisen arkea eri tavoin kuin miehen, kun naisen ruumiissa tapahtuvat oireet ja huoli lapsesta tapahtuivat voimakkaammin. (Sevón & Huttunen 2004, 141–142, 162.) Tämä voi osaltaan selittää myös Jaana Vuoren (2001) väitöskirjassa havaittua asiantuntijatekstien kuvailua äidin voimakkaasta kiintymyksestä lapseen synnytyksen jälkeen. Isän seurattessa raskautta vieressä, huoli puolisoista voi korostua suhteessa äidin huoleen lapsesta, mikä voi osaltaan toissijaistaa isää vanhempana suhteessa lapseen. Raskauden aikana tapahtuu ikään kuin ”huolen ja hoivan ketju”: ensin lapsesta äitiin, jatkuen äidistä isään. Tämä voi osaltaan selittää isien synnytyksen jälkeistä

toissijaisuuden ja riittämättömyyden tunnetta, kun synnytyksen jälkeen äidin suhde lapseen on ehtinyt kiintyä raskauden aikana paljon. Isän kiintymys lapseen on raskauden aikana tapahtunut ikään kuin välillisesti, sillä äiti on ollut lapsen kantaja sekä siten suorassa kosketuksessa lapseen. (Ks. Vuori 2001, 242–244.)

Voidaan myös pohtia naisten mahdollista halua toteuttaa äidin rooliaan nais- ja heterotapaisella tavalla, tai jopa vastarintaa antaa enemmän tilaa isän hoivaavalle alueelle. Sevón ja Huttunen (2004) pohtivat, että äitien saama nautinnon kokemus lapsen kanssa vietetystä ajasta voi kasvaa hyvin suureksi. Tällöin vanhemmuuden toimijuutta voi olla vaikeaa jakaa isälle ja yhteiseksi. Lisäksi äidin pääasiallisesta hoivasta voi seurata, ettei vauva edes ”kelpuuta” enää jonkin ajan kuluttua äidin lisäksi muita hoivaamaan tätä. Tästä näkökulmasta isän mukaan ottaminen aktiiviseen hoivarooliin jo varhain raskauden aikana nähdään tasoittavan hoivavastuuta sekä totuttaa lasta molempiin vanhempiin läheisenä ja ”lohduttavana sylinä”. (Sevón & Huttunen 2004, 163.) Hoivavastuun jaossa saatetaan kuulla sukupuolta merkityksellistävänä kommenttina äidin hoivan olevan ainutlaatuinen lapselle, eikä isä näin voi tarjota täysin samanlaista hoivaa lapselle. Läheinen tunneside ja herkkyys lapsen tarpeille ei ole kuitenkaan luonnollinen asia ja siten tarkoitettu ainoastaan naisille. Sen sijaan sen voi nähdä kehittyvän toiminnassa, vuorovaikutuksessa ja hoivassa päivittäin. Näin isillä voidaan nähdä olevan mahdollisuus samanlaiseen tunnesiteeseen lapsen kanssa aktiivisen osallistumisen kautta. (Kuronen & Hokkanen 2008, 34; ks. myös Sevenhuijsen 1998.)

Isyyden kulttuurin muutosprosessissa kolikon kääntöpuolena vaikuttavatkin äitiyden toimintatavat ja kulttuuriset odotukset. Voi olla perusteltua kysyä, ovatko naiset kulttuurisesti valmiita luovuttamaan tilaa äidin hoivareviiristään isälle. Hoivaavan isän ja esimerkiksi koti-isyyttä toivovan miehen nähdään toimivan naistapaisesti. Näin hän kyseenalaistaa itsestään selvää sukupuolitapaisuutta. Tämä aiheuttaa tapaisuuksien lohkojen välillä säröilyä ja hankausta (Jokinen 2005, 50, 55).

Yhteiskuntatieteellisessä isyystutkimuksessa isyys nähdään usein osana sukupuolen sosiaalisia rakenteita. Lastenpsykiatri Jari Sinkkonen, jota julkisessa keskustelussa hyödynnetään paljon asiantuntijana, edustaa psykologista näkökulmaa isyyteen, ja korostaa isyyden merkitystä ennen kaikkea lapsen näkökulmasta. Sinkkosen näkökulmat poikkeavat näin osin yhteiskuntatieteellisestä isyystutkimuksesta, mutta ovat nousseet painoarvoltaan merkittäviksi puheenvuoroiksi (ks. Aalto 2012a, 52–53). Vanhempien keskinäisellä työnjaolla ei ole Sinkkosen näkemyksen mukaan merkitystä, kunhan vanhemmat ovat itse tyytyväisiä omiin rooleihinsa. Lapsi ei välitä naisten tai miesten töistä tai niiden tasoittamisesta, mutta havaitsee vanhempien tyytymättömyyden ja kiristyneet välit kotona. Sinkkonen toteaa kuitenkin suuren osan kotitöistä kasautuvan naisille, jopa heidän palkkatyönsä päälle. Töiden kasautuminen naisille voi näin aiheuttaa turhautumista ja

tyytymättömyyttä, jos odotukset parisuhteessa ovat olleet toisenlaiset. Sinkkonen näkee työnjaon kuitenkin ennen kaikkea aikuisten väliseksi ja parisuhteen asiaksi sen sijaan, että se olisi olennaisesti merkityksellinen juuri vanhemmuuden kannalta. Perinteisen isyyden suurimpia kehitystehtäviä eivät ole näin välttämättä juuri työnjaon muutokset, vaan Sinkkosen mukaan ”perinteisen” isyyden keskeiseksi muutostarpeeksi nousee usein isillä havaittu lasten ”pakollisen” viihdytysketken jälkeinen passivoituminen ja välttämiskäytös: Sinkkonen kuvailee yleisen asetelman, jossa isä tulee töistä kotiin, leikittää ja hyppyyttää lasta hetken ennen vetäytymistään lehden tai tv-ohjelman pariin. Vetäytymisen jälkeistä toimintaa Sinkkonen kuvaa ”savannin yli katsomiseksi”. (Sinkkonen 2012, 54–59.) Sinkkosen näkökulma on käytännöllinen ja se korostaa ennen kaikkea vanhempien välisen neuvottelun ja vuorovaikutuksen tärkeyttä kodin ja hoivan kysymyksissä, eikä arkitoimintojen laajempaa vaikutusta välttämättä tiedosteta. Kun Sinkkosen esimerkkiin savannin yli katsovasta isästä perehtyy tarkemmin, sen voi tulkita kuuluvan osaksi sukupuolitapaisuuksien kenttää.

Isyyden tutkimusta on kritisoitu myös sen ydinperhekeskisyydestä. Ensimmäisen perustetun perheen on oletettu pysyvän samanlaisena ”alusta loppuun saakka”, ellei vanhemmuutta erotilanteessa tai yksinhuoltajana ole asetettu erityiseksi tutkimusnäkökulmaksi. Jo Huttunen (2001) huomioi 2000-luvun taitteessa perheen käsitteen moninaistuvan luonteen ja isyyden roolin perheellisyyden muutoksissa (Ks. Huttunen 2001, 36–37, 51–56). Sukupuolittuneet käytännöt vanhemmuudessa näyttäytyvät korostuneella tavalla vanhempien erotilanteessa. Kuronen ja Hokkanen (2008) toteavat ihanteellisena tilanteena erotilanteessa tasaisesti jaetun vanhemmuuden, mutta edelleen suurin osa lapsista jää eron jälkeen äidin huostaan. Tästä seurauksena isistä nähdään tulevan enimmäkseen etäisiä tai vain elatusvelvollisia. Vaikka tasa-arvon ihanteellisuus tiedostetaan, käytännössä itsestään selvät sukupuolitapaisuudet voivat ottaa vallan suhteessa erovaiheen ratkaisuihin ja perhesuhteisiin eron jälkeen, ja asettaa isän näin toissijaisen vanhemman asemaan. (Kuronen & Hokkanen 2008, 27–29.)

Isien toissijaisuus vanhempina näyttäytyy myös isyydestä käydyssä poliittisessä keskustelussa. Vanhemmuuspolitiikkaa käydään usein työn ja perheen yhteensovittamisen näkökulman kautta, jossa yleensä korostuvat tasa-arvon sekä usein myös naisnäkökulma sen sijaan, että isyyspolitiikkaa tarkasteltaisiin ennen kaikkea miesten näkökulmasta. Pohjoismaissa miesten vanhempainvapaista on keskusteltu merkittävästi enemmän julkisuudessa kuin esimerkiksi miesten yksinhuoltajuudesta, vaikka molempien voidaan nähdä olevan ilmiöinä yhtä harvinaisia. Tämän voidaan katsoa tukevan myös oletusta äideistä ensisijaisina vanhempina. (Rantalaiho 2003, 204–205.)

Tutkimuksessa on käytetty myös ”ohenevan isyyden” käsitettä. Sillä tarkoitetaan isyyden kapenemista ainoastaan biologiseksi ja/tai juridiseksi isyydeksi. Tämän myötä lapsuuden voidaan

nähdä ”naisistuvan”, mikäli lapsen elämässä ei ole säännöllisesti läsnä mieshahmoja ja -esikuvia. Oheneva isyys jakautuu Huttusen mukaan kuvauksiin ”siittäjä-isyystä” ja ”niukasta isyydestä”. Molemmat isyyden kuvaukset viittaavat siihen, että isyyden sosiaalinen ja psykologinen ulottuvuus lapsen elämässä jäävät heikoksi. Siittäjä-isyysliittyy isyystehtävästä irrottautuminen usein jo raskauden alkaessa. Niukan isyyden kuvauksessa isän nähdään ilmoittautuvan juridisesti isyystehtävään ainakin aluksi, mutta lapsen synnyttyä tai lapsuuden aikana etääntyvän perheestä. (Huttunen 2001, 154–163.) Läsnaolevien isähahmojen puuttuminen nostaa esiin huolen myös tulevien sukupolvien isyydestä ja sen kulttuuristen mallien puutteesta: isänä olemisen mallien laatu tai mallien puuttuminen kokonaan voisi aiheuttaa isyyden merkitystenantojen ristiriitoja sukupolvien yli. Nykyisessä isyystutkimuksessa isyyden ristiriitaisuuksien tunteiden kerronnassa näyttäytyy kaksi elementtiä: omien isien tapoja ei haluta toistaa, mutta uusia miesten arkeen sopivia isyyden tapoja on tarjolla vähän. (Rantalaiho 2003, 205; ks. Jämsä & Kallioma 2010.)

2.3 Isyys maskuliinisuutena

Isyyden tutkimuksessa on 2010-luvulla tehty kenties vähenevässä määrin suoria isyystyyppien ja isyyden mallien vertailuja, verrattuna 2000-luvun isyystutkimukseen. Sen sijaan tutkimus on keskittynyt enemmän isyyden rinnakkaisten ja ajallisesti kerroksellisten ulottuvuuksien tutkimukseen. Sukupuolen ohella myös maskuliinisuuden on nähty olevan lähes mahdotonta erottaa isyyden merkityksistä. Avaankin seuraavaksi tutkimuskeskustelua maskuliinisuuden suhteesta isyyteen.

Selma Sevenhuijsenin (1998) mukaan sukupuoli toimii symbolisella tasolla, jossa kuvat maskuliinisuudesta ja feminiinisuudesta antavat merkityksiä alun perin sukupuolineutraaleilta vaikuttaville ilmiöille. Tällaisia ilmiöitä voivat olla esimerkiksi työ, hoiva ja kansalaisuus. Sukupuoli toimii näin Sevenhuijsenin mukaan niin yksilöllisen kuin kollektiivisen identiteetin tasolla, sillä sukupuolten eroihin perustuvien merkitysten katsotaan vaikuttavan miesten ja naisten tapoihin kehittää omakuvaansa, ilmentää itseään sekä tapoihin tulla muiden arvostetuksi. Sukupuoli toimii myös sosiaalisen rakenteen tasolla esimerkiksi (valta)resurssien saavutettavuuden muodossa. Myös sosiaalisten instituutioiden ja valta-asemien saavutettavuus on merkitty sukupuolinormeilla ja -symboleilla. (Sevenhuijsen 1998, 83.)

Casey Scheiblingin (2020, 6) mukaan isyys on sukupuolittunut termi, jota käytetään kuvaamaan miesten asemaa vanhempana sekä miesten vanhemmuuden käytäntöjä. Jani Kolehmainen (2004) tarkastelee isyyden muutoksen ja maskuliinisuuksien sidosta ja toteaa kriittisen maskuliinisuuksien tarkastelun tuomisen isyyskeskusteluun olevan luontevaa. Luontevuus perustuu siihen ajatukseen,

että aktiivisesti osallistuvan isyyden merkitykset ovat yhteydessä näkemyksiin sukupuolesta, millaisena miehet nähdään. Toimimalla omaan isyyteensä liittyvillä tavoilla, lapsiaan hoivaavat miehet määrittelevät sukupuolen merkitystä sitä purkaen ja muovaten. (Kolehmainen 2004, 92.) Kolehmainen korostaa, että maskuliinisuuksia on monenlaisia, ja varmasti niitä löytyy niin hoivarooliin luontevasti istuvana kuin siihen vahvasti hangaten. Näin erilaisten maskuliinisuuksien voidaan ajatella toisiinsa kietoutuvien osien yhteneväksi järjestykseksi. Maskuliinisuuksien voidaan nähdä käytäntöinä rinnastuvat isyyteen, sillä tietynlainen isä toteuttaa samalla tietynlaista maskuliinisuutta. (Kolehmainen 2004, 93.)

Isyyden kulttuuria voi näin katsoa olevan lähes mahdotonta pitää erillään maskuliinisuudesta. Perhevapaakeskustelujen ja hoivavastuun yhteydessä nouseekin usein esiin keskustelu hoivan ja maskuliinisuuden yhteydestä. Nämä kaksi yhdistyvät tutkimuksissa määritellyn hoivaavien maskuliinisuuksien käsitteeksi.

Karla Elliott (2016) määrittelee hoivaavat maskuliinisuudet (engl. Caring Masculinities) identiteeteiksi, jotka torjuvat maskuliinista dominanssia ja siihen yhdistettyjä luonteenpiirteitä. Hoivaavan maskuliinisuuden nähdään vastaavasti omaksuvan hoivaavia arvoja kuten positiivisia tunteita, ihmisten keskinäistä riippuvuutta ja relationaalisuutta. Elliottin mukaan hoivaavan maskuliinisuuden muodot tukevat merkittävästi sukupuolten tasa-arvoa lisäämällä miesten osallisuutta ja sitoutumista. Sillä on potentiaalia myös kestäväälle miesten ja sukupuolisuhteiden sosiaaliselle muutokselle. (Elliott 2016, 240.)

Jaana Vuori (2001) havaitsi isän roolin suhteessa äidin hoivan diskursseihin. Isyys näyttäytyy toissijaisena vanhemmuutena suhteessa äitiin. Hoivan painottuminen äidin tehtäväksi näytti Vuoren (2001) väitöskirjassa liu'uttavan myös kotitöitä naisen vastuulle. Miehen hoivan lisääminen voisi näin tukea Elliottin näkemyksiä kotitalouden tasa-arvoisuutta kohti, sillä hoivan määrä ja kodin tehtävät näyttävät olevan kiinteästi kytköksissä toisiinsa. (Vuori 2001, 147–179; Sevón & Huttunen 2004, 163.)

Brandth ja Kvande (2018) toteavat tutkimuksessaan vanhempainvapaalla yksin lasta hoitavien miesten sisäistäneen hoivaavia arvoja ja käytänteitä osaksi maskuliinista identiteettiään ja toimintatapaansa. Tutkimus tukee näin Elliottin (2016) teoriaa hoivaavan maskuliinisuuden muutoksesta. Miehet kokivat ensin itseluottamuksensa hoivakykyjään kohtaan matalaksi, mutta kokemus varmuudesta ja itsetunnosta kohosi ajan myötä. He kokivat näin myös tulleen lapsensa rakastamaksi ja arvostamaksi. Tunteet tarjosivat isien elämälle uutta tarkoitusta. Tulokset viittasivat myös siihen, ettei omaa arvoa mitata statuksella ja varallisuudella, vaan välittämisen kyvyn

rakentamisella sekä intiimillä suhteella omaan lapseen. Isien omanarvontuntoa kohotti myös rakkauden ja turvallisuuden tunteen antaminen lapsilleen. (Brandth & Kvande 2018, 72; ks. myös Kolehmainen 2004.)

Hoivaa ei näin nähdä alun perin kuuluvaksi osaksi perinteisen maskuliinisuuden ihannetta. Esimerkiksi ”vanhan” isyyden kuvauksissa ne nähdään selvästi toisistaan erotettuina. ”Vanhan” isyyden kuvauksista voidaan havainnoida puhetapoja ja merkityksiä, jotka muovaavat käsityksiä ihanteellisesta isyydestä suhteessa ihanteelliseen maskuliinisuuteen. Esimerkiksi Kolehmaisen (2004) kotiin jäävien isien haastatteluista kävi ilmi isien kokeneen häpeän tunnetta kotiin jäämisestään lasten kanssa. Häpeän tunne liittyi maskuliinisuuskäsitykseen, jossa kotiin jääminen on ”ristiriidassa sen kanssa, kuinka omaa maskuliinisuutta on totuttu rakentamaan ja toteuttamaan”. Häpeää tunnetaan, sillä maskuliinisuutta ei toteutetakaan niillä julkisilla areenoilla, joilla miehet tyypillisemmin ’kisailevat’. Kotona lasten kanssa puuhailu irrottaa miehen totutuilta pelikentiltä. Isän valinta jäädä kotiin voidaan nähdä näin osoituksena epämiehekkyydestä, jonka sivutuotteeksi häpeä muodostuu. Isyyden suhdetta maskuliinisuuteen voidaan havaita häpeän lisäksi esimerkiksi huonon omatunnon, syyllisyyden ja riittämättömyyden tunteiden kautta. (Kolehmainen 2004, 102; ks. myös Kokkonen 2004; Jämsä & Kalliomaa 2010.)

Isyystutkimus onkin saanut osakseen kritiikkiä isyyden suhteesta maskuliinisuuteen. Ilana Aalto pohtii *Mieskysymys* -teoksessa isyyttä maskuliinisuuden tutkimuksen ”mukavuusalueena”: isyyden tutkimus on monialaista ja se on lisääntynyt viime vuosikymmeninä, mutta tutkimusten tulokset ovat monilta osin keskenään ristiriitaisia näkökulmasta riippuen. Isyystutkimuksella ei ole havaittavissa selkeää tutkimusperinnettä, vaan tutkimusta on tehty eri tieteenalojen piireissä ja toisistaan irrallisina. Tutkimuksessa ei Aallon mukaan ole myöskään vielä laaja-alaisesti problematisoitu sukupuolen ja maskuliinisuuden kysymyksiä. (Aalto 2012b, 186.)

Tasa-arvoa edistäviin isyyden yhteiskunnallisiin keskusteluihin on liitetty puheet miesten identiteetin työstämisestä isyyden kautta sekä kannustamisesta lastenhoitoon. Isyystutkimuksen kritiikki kohdistuu näin siihen, että isyys nähdään Aallon mukaan mukavuusalueella toimivana maskuliinisuuden muutoksen mahdollistajana. Maskuliinisuudessa on kuvattu olevan negatiivisina ja epätoivottuina nähtyjä piirteitä, joihin haetaan hienovaraisesti muutosta isyyden kautta. Isänä olemisen muotojen hajottamista ei olla kuitenkaan Aallon näkemyksen mukaan kriittisesti tuotu tutkimuksessa yhteen maskuliinisuuksien moninaisuuden kanssa. Näin isyyden tutkimus antaa kriittisestä sukupuolinäkökulmasta ymmärtää, että maskuliinisuuden muutokseen vaaditaan isyys: ”vain isyys voisi muuttaa miestä”. Kriittisesti ja ”epämukavuusalueella” maskuliinisuudesta on Aallon mukaan puhuttu tutkimuksissa enimmäkseen vain väkivaltaan ja riippuvuuteen liittyvissä

maskuliinisuuden tutkimuksissa. Isyyden tutkimuksessa maskuliinisuuden kriittinen tarkastelu näyttää jääneen näin sivuun. (Aalto 2012b, 186–190.)

Isyyden tekeminen maskuliinisuuden muutoksen työkaluksi saa aikaan käsityksen siitä, että miehet olisivat kykenemättömiä itsessään kehittymään yksilöinä. Kun isyys nähdään irrallisena omasta maskuliinisuudesta, voi syntyä myös ristiriitoja omien olemisen tapojen ja toiveiden sekä ulkoa tulevien vaatimusten kanssa. Ristiriidat, riittämättömyys ja epävarmuus isien kertomuksissa voivat olla merkkejä oman maskuliinisuuden toteuttamisen ristiriidoista.

Ristiriidat maskuliinisuuden ja isyyden tutkimuksen välillä näyttäytyvät myös Ulf Mellströmin kuvailussa ruotsalaisesta tasa-arvopolitiikasta: lähemmällä tarkastelulla voidaan Mellströmin mukaan havaita tasa-arvopolitiikan ajaman ”ihannemiehen” edustavankin ruotsalaisuuden, keskiluokkaisuuden, valkoisuuden ja heteronormatiivisuuden ideoita. Hyvät, tasa-arvoiset miehet ovat näin suhteellisen harmittomia politiikan alalla vallitseville patriarkaalisille rakenteille, eivätkä ne juuri haasta niitä. Isyystutkimuksen nousu maskuliinisuuden tutkimuksen vaikuttavimmaksi sivuhaaraksi on tiukasti yhteydessä miesten emansipaatioon. Myös Mellströmin mukaan isyys nähdään ”avaimena miesten paranemiseen sukupuolena”. (Mellström 2011, 1–2). Rantalaiho (2003) yhtyy Mellströmin ja Aallon näkemyksiin isyyspolitiikan ja maskuliinisuuksien välillä: tasa-arvopolitiikan tavoitteissa määritelty isyys ja sen toteuttamisen keinot eivät Rantalaihon näkemyksen mukaan välttämättä sovi yhteen kulttuurisesti vallalla olevien miehisyyden ja maskuliinisuuden käsitysten kanssa (Rantalaiho 2003, 213). Kulttuurin muutokset ovat aina ajallisesti hitaita ja perhepolitiikan tasa-arvoistamisen sekä ”ihanneisyyden” tavoitteet ovat syntyneet isyyden muutokseen verrattuna näin melko ripeästi. Isät eivät ikään kuin ole suomalaisen maskuliinisuuskulttuurin näkökulmasta ehtineet mukaan ”uuden” isyyden vaatimusten kelkkaan.

Päivi Korvajärvi ja Tuula Heiskanen toteavat: ”Kun työelämään liitetään näkökulmaksi sukupuoli, voidaan edelleenkin puhua myös muuttumattomuudesta ja muuttumattomuuden ja muutoksen suhteiden tai dynamiikan tutkimuksesta”. (Korvajärvi & Heiskanen 2019, 268.) Toteamus pätee myös vanhemmuudessa, kun tutkitaan isyyttä. Muutoksen ja aiheen uusien ulottuvuuksien tutkimus on yleistä, mutta on tärkeää huomioida myös muuttumattomuuden ulottuvuus. Isyydessä muutosta on selvästi tapahtunut, mutta myös ”vanha” pitää tiukasti pintaansa. ”Uusi isyys” onkin ikään kuin noussut vanhan rinnalle, jolloin ne näyttäytyvät niin erillisenä kuin limittäisenä suhteessa toisiinsa. Isyyden muutos, sukupuolen tapaisuudet sekä maskuliinisuudet ovat tutkimuksessa jatkuvasti linkitettävissä toisiinsa. Niiden voidaan katsoa muodostavan keskenään limittäisiä, kerrostuneita ja rinnakkaisia isyyden merkityssystemejä, vaikuttaen toinen toisiinsa.

3. Metodologia

3.1 Teoreettinen viitekehys: Sosiaalinen konstruktioismi

Tutkielma rakentuu sosiaalisen konstruktioismin viitekehyksessä. Sen mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisen kanssakäymisen ja kielen kautta jokapäiväisessä toiminnassamme. Kielen ja sen tuottamien merkitysrakenteiden rooli sosiaalisen todellisuuden rakennuksessa nähdään sosiaalisessa konstruktioismissa merkittävänä. (ks. Suoninen 1992, 13–14; Widdicombe & Wooffitt 1995, 7; Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26.) Tutkielmassani tarkastellaan nykypäivän isyyttä kielellisten merkitysrakenteiden kautta.

Sosiaalinen konstruktioismi on eri tieteen haaroilla laajasti sosiaalisen ja kulttuurisen tutkimuksen piirissä käytetty metodologinen lähestymistapa. Tutkielmassani sosiaalisen konstruktioismin teoria mukailee soveltuvien osin Bergerin ja Luckmannin (1994) näkemyksiä tiedonsosiologiasta. Risto Heiskala toteaa Bergerin ja Luckmannin määrittelevän tiedon käsitteen laajimmalla mahdollisella tavalla: ”tietoa on kaikki, mikä käy tiedosta tietystä yhteiskunnassa”, huolimatta siitä, todetaanko tieto esimerkiksi tieteen puolesta paikkansapitäväksi vai ei. (Heiskala 1995, 150.) Berger ja Luckmann (1994, 13) toteavat ”inhimillisen tiedon kehittyvän, välittyvän ja säilyvän sosiaalisissa tilanteissa”. Myös isyys voidaan nähdä tästä näkökulmasta sosiaalisesti rakentuneina käsityksinä siitä, mitä isyys on, mitä toimijuuteen isänä kuuluu sekä millaisessa suhteessa isä on muuhun perheeseen.

Vivien Burr havainnollistaa sosiaalisen konstruktioismin teorian laajuutta: se on kuin yhtenäinen perhe, jonka jäsenillä on kullakin erilaisia piirteitä. Tässä tutkielmassa sosiaalisen konstruktioismin viitekehys painottuu kolmeen olettamukseen todellisuuden rakentumisesta. (Burr 2015, 2.) Ensiksi sosiaalinen konstruktioismi haastaa arkisten käsitystemme ja oletustemme ottamisen itsestäänselvytenä. Teoria siis vaatii ennen kaikkea kriittisyyttä itsestään selvinä pidettyjä itsemme ja maailman näkemisen tapoja kohtaan. (Burr 2015, 2–3.)

Toiseksi sosiaalinen todellisuus on historia- ja kulttuurisidonnaista. Myös isyyden käsitteen voidaan nähdä muuttuvan historiassa ja eri kulttuureissa. (Burr 2015, 3–4.) Vastaavasti äitiyttä ja isyyttä tarkastellaan rinnakkain erillisinä käsitteinä, sen sijaan että yleisesti käytettäisiin vain yhtä vanhemmuuden käsitettä. Todellisuus on siis suhteellista kulttuuriin ja aikaan nähden, mutta se on myös ajan ja kulttuurin tuotetta. Kolmanneksi sosiaalisen konstruktioismin mukaan tietoa

ylläpidetään sosiaalisissa prosesseissa. Kun luonnontieteellisestä näkökulmasta todellisuus muodostuu luonnosta ja ympäristöstämme, sosiaalisessa konstruktionismissa todellisuus rakentuu ennen kaikkea ihmisten välisissä sosiaalisissa suhteissa: ihmisyyhteisöt rakentavat todellisuutta yhdessä jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa, muodostaen erilaisia versioita sosiaalisesta todellisuudesta. Kieli nousee kenties keskeisimmäksi sosiaalisen kanssakäymisen muodoksi (Burr 2015, 4–5; ks. Aro 1995; Meskus 2009).

Kaiken kaikkiaan sosiaalisesti rakennettu todellisuus vaikuttaa odotuksiimme ja siihen, miten isyydestä puhutaan. Esimerkiksi patriarkaalisen isyyden kohdalla kielellisiä tuotantotapoja voivat olla ”family man” (engl.) sekä ”perheen pää”. Käytetty kieli siis ilmentää sen taustalla olevia merkityksiä. (ks. esim. Huttunen 2001; Rantalaiho 2003; Aalto 2004; Jokinen 2005.)

Bergerin ja Luckmannin mukaan sosiaalinen konstruktionismi edustaa tiedonsosiologista tutkimustapaa, jonka piirissä he määrittelevät myös itse sosiologin roolin. Sosiologi asettuu toiminnassaan kuin maallikon ja filosofin väliin: sosiologi havaitsee maallikon tavan nähdä maailmaa itsestäänselvyytenä ja tiedostaa yksilöiden erilaisia tapoja nähdä todellisuutta omista näkökulmistaan. Tiedonsosiologista lähestymistapaa edustavan tutkijan tulee näin pyrkiä selvittämään yksilöiden ”tiedon vaihtelua” sekä ennen kaikkea niitä ”prosesseja, joiden seurauksena yhteisesti hyväksytyjä todellisuuskäsityksiä vakiintuu ihmisyyhteisöissä”. (Berger & Luckmann 1994, 11–13.)

Arkielämä voidaan nähdä sosiaalisen todellisuuden itsestäänselvimmäksi alueeksi. Kielen merkitys arkipäivän todellisuudessa korostuu, sillä todellisuus on jäsentynyt kielen ja sanojen merkitsemistä tyypittelyistä ja merkityksistä, joiden avulla yksilö jäsentää arkitodellisuuttaan. (Berger & Luckmann 1994, 31–32, 47–48.) Yhdessä arkitodellisuuden itsestäänselvyyden kanssa nämä merkitysrakenteet voivat rakentaa eroja eri sosiaalisten ilmiöiden välille, kuten vanhemmuuden moninaisesta luonteesta voidaan havaita. Kieli antaakin koordinaatit yksilön elämälle ja ”täyttää sen merkityksellisillä asioilla”: näitä koordinaatteja muodostavat esimerkiksi sanastollisesti järjestetyt asiat, kuten yksilön maantieteellinen sijainti, arjessa käytetyt työkalut sekä verkostot. Berger ja Luckmann täsmentävät kielijärjestelmän välittävän yksilölle tarvitsemansa objektivoitumat ja järjestävän ne tälle mielekkääksi kokonaisuudeksi. (Berger & Luckmann 1994, 32.) Sukupuolitapaisuudesta löytyy yhtäläisyyttä arkitodellisuuden itsestäänselvyyden ja mielekkyyden kanssa: heteronormatiivisesta näkökulmasta tehtyjen parijakojen luominen tuntuu luontevalta ja ihanteelliselta, ja se perustuu omiin kokemuksiin ja tietovarantoihin perustuvaan arkitodellisuuteen. Heteronormatiivisuus ja sen luoma tapaisuus nähdään näin osallisena prosessissa, jossa Jokisen mukaan ”mies- ja naistapaisuuksista tulee hyveitä, tottumuksia ja luonnollistumia”. Arjen itsestäänselvyyttä kuvaavana kielellisenä

ilmaisuna voidaan nostaa esimerkiksi Eeva Jokisen aineistossa esiintynyt haastateltavan lause: ”meille on vaan muodostunut tämmösiä tapoja”. (Jokinen 2005, 50, 52; ks. Jokinen 2003.)

Kun tarkastellaan kielen merkitystä sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä, on vältettävä arkijärjen tuottamaa olettamusta, jossa kieli olisi vain puhdas kokemusten ja tuntemusten välittäjä, joka tuo ne itsen lävitse ja siten toisten saataville. Kieltä ei kuitenkaan nähdä läpinäkyvänä tai todellisuuden kuvana, vaan se merkityksellistää, rakentaa ja muokkaa sosiaalista todellisuutta. (Burr 2015, 53; Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26–27, 251–253.) Tällöin sosiaalisen konstruktionismin mukainen teoria kielen merkityksestä olettaa, että nykyinen käsityksemme ihmisyydestä voisi hyvin olla rakentunut eri tavalla. Sosiaalikonstruktionistiselle näkemykselle keskeistä on näin mahdollisuus vaihtoehtoisten itsen ja muun maailman tapahtumien konstruktioihin kielen välityksellä. (Burr 2015, 53–54.)

Bergerin ja Luckmannin mukaan toiset ihmiset rakentuvat kielessä myös erilaisina tyypeinä esimerkiksi sukupuolen, ammatin ja/tai havaittujen persoonallisuuden piirteiden mukaan: yksilö voi nähdä näin toisen henkilön esimerkiksi ”miehenä”, ”asiakaspalvelijana” ja/tai ”positiivisena”. Näistä tyypittelyistä käydään vuorovaikutuksessa jatkuvaa neuvottelua ja ne altistetaan jatkuvasti neuvottelukumppanin kyseenalaistamiksi. (Berger & Luckmann 1994, 41–42.) Esimerkiksi isyydessä käytetyistä käsitteistä ja merkitysrakenteista neuvottelu on jatkuvasti liikkeessä, ja mahdollistaa näin myös isyyskulttuurin ajallisen muutoksen. Yksilön suhteet muihin ihmisiin eivät kosketa ainoastaan samalla aikakaudella eläviä henkilöitä, vaan hän on suhteessa myös edeltäjiinsä ja jälkeläisiinsä (Berger & Luckmann 1994, 44). Näin voidaan nähdä kielen ja sen tuottamien merkitysten myös kulkevan ajassa sukupolvelta toiselle, samaan aikaan muovautuen ja paikallaan pysyen.

3.2 Analyysimenetelmänä diskurssianalyysi

Tässä alaluvussa esittelen diskurssianalyysissä käyttämäni kehystä. Kuvailen aineiston käytännön jäsentelyä ja analyysin etenemistä tarkemmin Analyysiprosessi-luvussa.

Diskurssianalyysissä tarkastellaan kielen hienovaraisia tapoja määritellä käsityksiämme maailmasta ja saada asioita tapahtumaan. Tämän seurauksena diskurssianalyysi näyttää myös, miten kieltä voidaan käyttää rakentamaan ja luomaan sosiaalista kanssakäymistä sekä monenlaisia sosiaalisia maailmoja. (Potter & Wetherell 1987, 1.) Eero Suoninen näkee ihmisten rakentavan asioista erilaisia versioita käyttäen apunaan arvo- ja normijärjestelmiä edustavia kielellisiä resursseja. Suoninen kuvaa tätä resurssien käyttöä luonteeltaan taidokkaaksi ja joustavaksi. (Suoninen 1992, 19.)

Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen (2016) mukaan diskurssianalyysi sisältää oletuksen kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta. Toiseksi diskurssianalyysissä oletetaan useiden rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssystemien olemassaolo. Kolmanneksi diskurssianalyysissä ajatellaan toimijoiden kiinnittyvän kielellisiin merkityssystemeihin retoriikan keinoin. (ks. Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 25–26.)

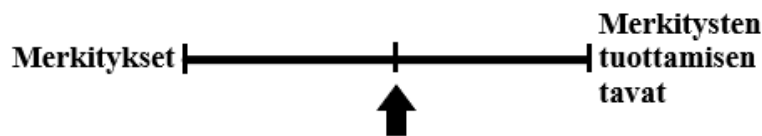
Diskurssit näyttävät kaikilla elämismailmassamme: Eeva Jokinen nostaa esimerkeiksi vanhemmuuden diskurssien näyttämöinä kodin lisäksi koulut, päiväkodit, asiantuntijoiden keskustelut sekä normatiiviset äitiyden ja isyyden olemisen tavat (Jokinen 2005, 124). Jokinen määrittelee diskursiivisen käytännön yhdeksi vanhemmuuden käsitteen muodostumisen ulottuvuuksista. Vanhemmuuden diskursiivinen käytäntö ”osoittaa toimijapaikkoja ja sulkee niitä”. Diskursiivisen ulottuvuuden tutkimuksessa tarkastellaan vanhemmuuden puhetapoja ja niiden tuottamia merkityksiä, jotka Jokisen mukaan säätelevät vanhemmuutta ja tekevät sen ylipäättään mahdolliseksi. (Jokinen 2005, 123.)

Isyyden tutkimusta on tehty aikaisemmin paljon esimerkiksi tyypittelemällä ja sisällönanalyysillä. Myös aiemmassa diskurssianalyttisessä tutkimuksessa isistä on määritelty erilaisia isäkatteorioita sekä luokiteltu erinäisiä isinä toimimisen tapoja. (ks. esim. Huttunen 2001; Åsenhed ym. 2013; Kangas, Lämsä & Heikkinen 2016; Andreasson & Johansson 2016.) Analyysimenetelmäkseni valikoitui diskurssianalyysi, sillä isyyden tutkimuskenttä kaipaakaan vielä isäkulttuurin diskursiivista tarkastelua 2010-luvun loppupuolelta, jotta isyyden kulttuuria ja moninaisuutta voitaisiin ymmärtää vielä paremmin. Tarkastelun kohteena eivät näin ole yksinään ne teemat ja sisällöt, *mistä* blogiteksteissä puhutaan, vaan se, *miten* niistä puhutaan. Näin voidaan selvittää esimerkiksi, miten puhutavat tuottavat, vahvistavat ja jopa uusintavat isyyden kulttuuria.

Diskurssianalyysillä ei ole yhtä selkeää toteuttamisen tapaa, vaan se tarjoaa enemmän metodologisen viitekehyksen ja aineiston tarkastelutapojen kirjon analyysiä varten (Potter & Wetherell 1987; Suoninen 1992; Potter 2008; Jokinen, Juhila & Suoninen 2016). Eero Suoninen toteaa tutkimuksessaan *Perheen kuvakulmat* (1992, 19) diskurssianalyysin toteutuksen olevan mahdotonta toteuttaa täysin mekaanisesti. Pyrin kuitenkin analyysissä järjestelmällisyyteen ja selkeyteen niissä raameissa, jotka analyysille tutkielmassa osoitetaan.

Noudatan tutkielmani analyysin kehystäjänä merkitysten sekä merkitysten tuottamistapojen ulottuvuusparin näkökulmaa (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 280–291; ks. Cook 2008). Merkitysten ulottuvuudessa kiinnostus analyysissä painottuu tekstin tai puheen sisältöihin: ”...millaisia merkityksiä ihmiset puheissaan ja kirjoituksissaan tuottavat”. (Jokinen, Juhila ja

Suoninen 2016, 280; ks. Ilmonen 2018). Tähän perehdytään analyysin ensimmäisessä vaiheessa. Ulottuvuusparin toisessa vaakakupissa puolestaan on merkitysten tuottamisen tapojen painottaminen: ”...millaisia kielellisiä keinoja käyttämällä ihmiset tuottavat merkityksiä”. Tätä puolta analyysissäni tuon esiin retorisen analyysin keinoin. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 280.)

Kuva 1. Merkitykset - Merkitysten tuottamisen tavat -ulottuvuuspari Jokinen, Juhila ja Suoninen (2016, 289) mukaan, sekä analyysin sijoittuminen.

Analyysini painotus sijoittuu ulottuvuusparin janalla keskelle (kuva 1). Analyysissä ei näin olla kiinnostuneita ainoastaan tekstien merkityssisällöistä. Tarkastelen lisäksi niitä tapoja, joilla kirjoittajat perustelevat identiteettiään sekä oikeuttavat isyyden merkitysten olemassaoloa.

Merkitykset – merkityksen tuottamisten tavat -ulottuvuuspari jakautuu erilaisiin käsitteisiin, joihin diskurssianalyysin voi kohdistaa (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 280–284). Tutkielmassa keskeisiksi analyysiä ohjaaviksi käsitteiksi nousevat merkityssystemit sekä merkityssystemien alla identiteetin käsite. Näen diskurssit merkityksinä, jotka vaihtelevina kokonaisuuksina rakentavat merkityssystemejä. Bergerin ja Luckmannin (1994) sosiaalisen konstruktionismin teorian mukaisesti merkityssystemit näyttäytyvät arkitodellisuudessa kielen kautta. Teksteissä subjektit kiinnittävät itsensä merkityssystemeihin identiteetin rakentamisen kautta.

Merkityssystemit

Merkityssystemit ovat Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2016, 281) mukaan kielen erottelujen systeemeitä, joissa erinäiset merkitykset kietoutuvat suhteessa toisiinsa. Merkityssystemit nähdään moninaisina ja toiminnallisina: on olemassa useita eri kielisysteemejä, ja ne uusiutuvat ja rakentuvat jatkuvasti kielenkäytössä. Sosiaalinen todellisuus näyttäytyy näin moninaisena, rinnakkaisten merkityssystemien kokonaisuutena. Merkityssystemit myös kilpailevat keskenään jatkuvasti. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 32, 281.) Isyyden kulttuuri merkityssystemeineen ei näin ole yksittäisenä ilmiönä staattinen, vaan toiminnallinen ja alati muotoutuva.

Merkityssystemejä identifioidaan aineistosta luovalla harkinnalla. Merkityssystemit eivät erotu aineistosta kokonaisina eivätkä ole välttämättä suoraan nähtävissä. Merkityssystemit näyttäytyvät ikään kuin paloina rivien välistä. Tämä vaatii tutkijalta tarkkuutta havaita merkitykset teemojen takaa. Merkityssystemeillä voidaankin selittää monta erilaista teemaa tai aihetta, joita aineistossa käsitellään. Kuten Jokinen, Juhila ja Suoninen kehottavat, aloitan merkityssystemien identifioinnin

kartoittamalla aineistosta yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia, edellä mainitut seikat silmällä pitäen. Tutkija ei voi nojautua omiin konstruktioiden pohjalta tehtyihin päätelmiin, vaan on havainnointava keskenään ristiriitaisia ja epäjohdonmukaisia kielenkäytön tapoja, joihin itse aineiston toimija suuntautuu. Aineistossa sanojen käytöllä ja symboliikalla voi kirjaimellisten merkitysten lisäksi olla sisällään muita, hankalammin havaittavia merkityksiä. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 53–54.)

Identiteetti

Merkitykset eivät leijaile ilmassa sellaisenaan. Sosiaalisen todellisuuden rakentumisen tärkeänä osana on toimijoiden minuuden rakentumisen prosessit merkitysten kautta. Näen diskurssianalyysissä blogeissa esiintyvien toimijoiden kiinnittyvän merkityssysteemeihin identiteetin rakentamisen kautta. Jo ennen analyysin aloittamista voitaneen todeta, että toimijalle voi rakentua erilaisia merkityksiä sisältäviä identiteettejä esimerkiksi miehenä, työntekijänä tai isänä. Identiteetti ei ole näin staattinen kuvaus toimijasta, vaan se on toiminnallinen ja joustava niin tilanteittain kuin ajallisesti. (Suoninen 1992, 40–41; Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 43–45.) Vastaavasti esimerkiksi isyyden tyypittelyt (esim. hoivaava isä, miehinen isä) tarjoavat melko staattisen ja joustamattoman kuvan isyyden merkityssysteemeistä. Identiteetin kuvauksissa on taas mahdollisuus havaita paloja eri tyypittelyistä. (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 44.)

Näen identiteetin rakentuvan diskursiivisessa tarkastelussa kahdella tavalla: historian tai vuorovaikutuksen näkökulmasta. Identiteetti voidaan nähdä historiallisena joukkona diskursiivisia rakenteita, joilla on valtaa säännellä identiteettiä. (Benwell & Stokoe 2006, 29–30.) Historiallisesti syntyneistä diskursseista muodostunut identiteetti on foucaltilaisittain yhteydessä vallan – ja tarkemmin hegemonian retoriikkaan ja diskursseihin subjektin minän muodostajina. Historiallisen identiteetin ajatuksen mukaisesti yksilö osallistuu itse vähemmissä määrin identiteettinsä rakentamiseen: se muodostuu ulkopuolelta kielellisesti määriteltyinä ”totuuksina”, ”luonnollistumina” tai ”väistämättömyyksinä”. Historiallisen identiteetin muodostuksen voidaan tuottavan sosiaaliseen todellisuuteen toisaalta helppoja, selkeitä ja järjesteltyjä minän rakentumisen tapoja, mutta ne voivat osaltaan uusintaa ja tuottaa Benwellin ja Stokoen mukaan esimerkiksi sosiaalista eriarvoisuutta. (Benwell & Stokoe 2006, 31.)

Identiteetti näyttäytyy vuorovaikutuksen näkökulmasta niin diskursiivisena käytäntönä kuin performanssina. Erityisesti sukupuoli voidaan nähdä tällaisena performatiivisena identiteettinä. Identiteetin performatiivisuudessa korostuu subjektin mahdollisuus vaikuttaa itse identiteetin rakentumiseen, sillä se perustuu performatiiviseen toistoon. Kuten Benwell ja Stokoe toteavat, jokaisella identiteetin performanssin toistokerralla on tarjolla mahdollisuus muutokseen uusien

elementtien lisäämisen kautta: näitä voivat olla esimerkiksi intertekstuaaliset lainaukset, uudelleenmerkityksellistämiset sekä häiritsevät troopit kuten ironia, tai refleksiivisyys. (Benwell & Stokoe 2006, 33.) Widdicombe ja Wooffitt (1995) korostavat identiteetin rakentuvan vuorovaikutteisesti ennen kaikkea muiden toimijoiden kanssa identiteetistä neuvotellen. Identiteetit olisivat näin yhteisesti tuotettuja eikä ainoastaan subjektilähtöisiä. (Widdicombe & Wooffitt 1995, 90–91.) Internetissä kasvokkaisen vuorovaikutuksen puuttuessa, identiteeteistä neuvottelu voikin tapahtua näin retoriikan ja kuvitellulle yleisölle neuvottelun kautta.

3.3 Retoriikka analyysin toisena tasona

Toisena analyysini tasona tutkin blogiteksteissä käytettyjä retorisia keinoja kirjoittajien tapana vakuuttaa yleisöään osana identiteetin rakentumista. Pynnösen (2013) mukaan retorisella analyysillä on mahdollista tarkastella joidenkin todellisuuden versioiden tekemistä vakuuttaviksi kielellisten prosessien välityksellä. Retorisella argumentaatiolla omaa asemaa suhteessa toimintaan pyritään vahvistamaan ja puolustamaan. Vastaavasti sitä voidaan käyttää myös vastapuolen aseman kritisointiin. (Pynnönen 2013, 21). Retorisella diskurssianalyysillä pääsee tulkitsemaan tekstissä käytettyjä keinoja esimerkiksi väittää, vaikuttaa, haastaa, perustella ja suojautua suhteessa tekstin lukijaan. Retoriikan avulla tekstien kirjoittajat jäsentävät omia kokemuksiaan sekä perustelevat niitä kuvitellulle yleisölle (ks. Vuori 2001; Pynnönen 2013, 21). Retorinen analyysi diskurssianalyysin tukena voi auttaa hahmottamaan myös historiallisia, hegemonisen identiteetin rakentumisen puhetapoja. (Benwell & Stokoe 2006, 31).

Diskurssianalyysissä retoriikkaa voidaan tarkastella myös *legitimoinnin* eli oikeutuksen käsitteen kautta. Legitimointi tarkoittaa erinäisten argumentointistrategioiden käyttämistä jonkin toiminnan perustelemiseen. Toiminnalle voidaan hakea legitimoinnilla hyväksyntää tai oikeuttamista, tai se voidaan myös torjua. Toiminnan kieltämisessä tai torjunnassa on kyse delegitimoinnista. Legitimoinnin strategioiksi voidaan määritellä toiminnan normalisointi, rationalisointi, emotionaaliset ja moraaliset perustelut, auktoriteettiperusteiset argumentit, tarkoitusperustelut sekä väistämättömyysväitteet (Pynnönen 2013, 21).

Kenneth Burke määrittää suostuttelun lisäksi retoriikan keskeisiä käsitteitä, joita käytän retorisen analyysini tukena. Hän nimeää retoriikan *neljä perustrooppia*, joita ovat metafora, metonymia, synekdoke ja ironia. Perustroopit voidaan nähdä kielellisen ilmaisun lisäksi myös ajattelun ja ymmärtämisen perusulottuvuuksina. (Summa 1996, 54, 11.)

Metaforissa jokin asia ymmärretään jonkin toisen asian kautta. Metonymia tarkoittaa jonkin abstraktin asian ilmaisemista jonkin materiaalisen, abstraktia asiaa kuvaavan välittäjän kautta: esimerkiksi kruunu kuvastaa valtaa ja sydän rakkautta. Synekdokeen käsitteessä kahden toisiinsa liittyvän ilmiön piirre edustaa koko ilmiötä, esimerkiksi osa kokonaisuutta tai muoto sisältöä. Asia ymmärretään näin jonkin sen ”edustajan” kautta: synekdokeesta esimerkkinä ”leivän pöytään tuominen” kuvaisi koko talouden turvaamista. Ironia on tavallaan synekdokeen vastinpari: kun jonkin ilmauksen näkökulma kielletään kyseenalaistamalla, sen tilalle tuodaan täysin vastakkaisen näkökulman mahdollisuus. Neljä perustrooppia ovat keskenään liukuvia, eivätkä ole täysin erillisiä toisistaan: esimerkiksi metonymia, synekdokee ja ironia voidaan nähdä metaforan muotoina. (Summa 1996, 54–55.)

Lisäksi Burke täsmentää keskeisiksi retoriikan välineiksi *identifikaation* ja *erottautumisen*. Identifikaation avulla puhuja tai kirjoittaja samastuu kohteeseensa, tavoitellen yhtenäisyyttä tämän kanssa saadakseen painoarvoa sanomalleen. Identifikaatiolla kirjoittaja hakee yhtenäisyyttä yleisöönsä antamalla merkkejä yhtenäisyydestä, esimerkiksi huomioimalla ja kunnioittamalla tämän oletettuja mielipiteitä. (Burke 1969, 55.) Retorinen identifikaatio perustuu ihmisten erillisyyden kompensointiin, sillä jos ihmiset olisivat todellisuudessa täysin yhteneviä toistensa kanssa, retoriikkaa ei tarvittaisi kommunikaation sujumiseksi. Identifikaatio kulkee rinnakkain sen vastinparin erottautumisen kanssa, sillä retoriikkaa esiintyy kaikkialla, missä nämä kaksi ovat rinnakkain läsnä. Täydellinen erillisyys ei anna edellytyksiä retoriikalle, eikä täydellisessä yhtenäisyydessä sitä tarvita lainkaan. Käytännöllisenä esimerkkinä identifikaation ja erottautumisen rinnakkaisuudesta kielessä on esimerkiksi poliittisissa puheissa usein tavattu ”me ja muut”-puhetapa. (Burke 1969, 20–22; Summa 1996, 56–57.)

Blogeissa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa voidaan katsoa retoriikan nousevan erityiseen asemaan, sillä vuorovaikutus tapahtuu vain tekstien kautta. Kuitenkin myös blogiteksti luo suhteen yleisöön, joka ohjaa mitä ja miten asioita sanotaan. Tekstin konkreettista yleisöä ei välttämättä tunneta, mutta yleisön käsite auttaa ymmärtämään sitä, mitä ja kenelle kirjoittaja haluaa tuoda asioita julki kirjoituksellaan. Vuori käyttää termiä yleisö näin tuotettuna ”suhteena mahdolliseen ja tavoiteltuun lukijakuntaan” (Vuori 2001, 99). Hilka Summan mukaan yleisön läsnäolo on kirjoituksessa moninaista: yleisö toimii tekstin vastaanottajana sekä suhteessa kirjoittajaan. Kirjoittajalla on odotuksia yleisön odotuksista, ja yleisö on vastaavasti kirjoittajan kommunikatiivisten intentioiden kohteena. Kirjoittaja ja yleisö toimivat vuorovaikutuksessa siinä suhteessa, että lukija tulkitsee tekstiä sen mukaan, mitä hän tietää kirjoittajasta. Vastaavasti kirjoittaja myös tuottaa tekstiään siltä pohjalta,

mitä hän tietää yleisöstään, tai tutkielman aineiston tapauksessa isyyskeskustelusta. (Summa 1989, 88; Vuori 2001, 99–100.)

3.4 Aineistona isyysblogit

Suomessa isyystutkimuksessa elettiin 2000-luvun alussa ”ruuhka-aikaa”: perhevapaaudistukset olivat pinnalla julkisessa keskustelussa, ja julkaisuja isyydestä sekä kodin ja perheen rooleista on tehty tuolta ajalta paljon (ks. esim. Huttunen 2001; Kolehmainen & Aalto 2004; Jokinen 2005; Sevón & Notko 2008). Isyyden tutkimukseen on 2010-luvulla auennut uusia väyliä sosiaalisen median ja erilaisten julkaisualustojen kautta. Verkkosisällöt voivat suosituiksi tullessaan vaikuttaa suureenkin joukkoon ihmisiä ja toimia merkittävinä sosiaalisten merkitysmaailmojen rakentajina. Tästä syystä olen halunnut perehtyä 2010-luvun isyyteen verkkoaineistojen, eli tässä tapauksessa isyysblogien kautta. Isyystutkimusta on tehty aiemmin blogien ja internetin alustojen kautta kenties enemmän kansainvälisesti kuin Suomessa (ks. esim. Åsenhed ym. 2013; Ammari & Schoenebeck 2015; Andreasson & Johansson 2016; Scheibling 2019). Sosiaalinen media voi toimia myös isyyden keskustelukulttuurin rakentajana. Esimerkiksi blogit toimivat päiväkirjanomaisena alustana ja samaan aikaan interpersonaalisenä välineenä kokemusten jakamiseen ja mielipiteiden kysymiseen. Blogien henkilökohtaisuus voi parhaimmillaan tuoda esiin rikkaampaa aineistoa kuin esimerkiksi tutkijan kanssa käyty haastattelu. (Åsenhed ym. 2013, 1309–1310; ks. Rettberg 2014.)

Verkosta kerätty blogiaineisto voi herättää tutkimuseettisiä kysymyksiä. Blogit ovat internetissä julkista tietoa ja ne sisältävät henkilökohtaista ja henkilön tunnistamisen mahdollistavaa tietoa. Erityisesti pohdintaa herättää tutkimuseettiset periaatteet tutkittavien informoinnista ja suostumuksesta, yksityisyydestä ja anonymiteetistä. Verkkoaineistojen etiikassa taas vaitiolovelvollisuuden ja tutkija-tutkittava–vuorovaikutuksen eettiset kysymykset eivät ole yhtä olennaisia, sillä aineiston keruu tapahtuu passiivisesti, eikä suoraa kontaktia tutkittaviin ole. (Wilkinson & Thelwall 2011, 394.) En tuo tutkielmassani esiin blogien kirjoittajien henkilökohtaisia tietoja. Blogien kirjoittajat ovat julkaisseet henkilökohtaisia tietoja blogisivuilleen niin paljon, kuin ovat olleet itse valmiita jakamaan. Tietojen näkyvyys omalla julkaisualustalla on heidän henkilökohtaisen päätäntävaltansa alla. Kun tietoa on jaettu internetissä, se on asetettu julkiseksi. Haluan kuitenkin välttää henkilökohtaisten tietojen jakamista tutkielmassani ja näin suojella perheiden yksityisyyttä julkaisualustan ulkopuolella. Lisäksi henkilökohtaiset tiedot eivät ole itse diskurssianalyysin kannalta merkittäviä eivätkä siten tarpeellisia.

Aineiston tavoitteena on laajan yleistettävyyden sijaan analysoida blogeissa tuotettuja merkityksiä isyydestä. Tutkielman aineistoon valikoitui kaksi isyysblogia: *Faijahommia* sekä *Lapselliset miehet*.

Faijahommia on kirjoittavan isän ensimmäisen lapsen syntymästä ja tuoreen isän kokemuksista kertova blogi. Lapselliset miehet -blogia kirjoittaa vuorokerron useampi isä sekä satunnaiset vierailevat kirjoittajat.

Äitiysblogeihin verrattuna isyysblogeja ei ole kovin paljon. Nämä kaksi blogia valikoituivat aineistoon niiden pohtivan ja kantaa ottavan tyylin sekä kirjoittajien vaikuttamisen halun vuoksi. Blogien perustelut, kirjoittamisen tapa sekä blogien näkyvyys olivat mukana valinnassani.

Suomi on pullollaan hyviä blogeja vanhemmuudesta, mutta aidot tarinat isyydestä puuttuu. -- Tähän halusin puuttua ja siitä syystä lähdin kirjoittamaan Faijahommia-blogia. Tahdon kertoa teille millaista se arki isänä oikein on. – Faijahommia

Blogien perusteluilla tarkoitan sitä, että aineistoon valittujen blogien kirjoittajat ovat tehneet päätöksen aloittaa isyysblogin kirjoittamisen osallistuakseen yhteiskunnalliseen isyyskeskusteluun sekä tarjotakseen vertaistukea muille isille.

(Lapselliset miehet) Blogissa otetaan haltuun isäpuhetta ja sanoitetaan miesten vanhemmuutta. Blogin nimi vie ajatukset kahtaalle: Toisaalta nimi viittaa mieheen, jolla on lapsi tai lapsia. Tämä mies on yleensä isä, mutta hän ei välttämättä ole sitä. -- Toisaalta blogin nimi vie ajatukset mieheen, joka on lapsenomainen, kenties vanhempana jotenkin alaikäinen ja keskenkasvuinen. Isä on hassutteleva, leikkisä otus, joka ei kenties osaa täyttää pyykkikonetta, leipoa vuokaleipää tai pukea päiväkotiin lähtevälle lapselle oikeita vaatteita. Blogi haastaa tällaisen isäkuvan. Mies voi olla ja on paljon enemmän. – Lapselliset miehet

Toisena kirjoittamista perustellaan myös kokemusten ja tunteiden jäsentämisellä blogin kautta. Kuten aiemmin tuotiin esille, isyysblogi toimii julkisen keskustelun lisäksi myös päiväkirjanomaisena alustana kirjoittajille itselleen, kun koettuja asioita käsitellään kirjoittaessa itsenäisesti. Lopulta yksityisen jäsentämisen jälkeen blogit tuodaan julkisiksi yleisölle tarkasteluun ja keskusteluun. Julkinen kirjoittaminen voi toimia kanssakäymisen muotona ja siten se on merkityksellinen kulttuurinen ilmiö isyyden ja maskuliinisuuden tutkimuksessa.

Kirjoittamisen tavalla tarkoitan blogien refleктоivaa tapaa kirjoittaa arjen tapahtumista sekä kokemuksista ja tunteista suhteessa niihin. Kokemuksellista kerrontaa rinnastetaan myös arjen tilanteissa läsnäolijoiden tai lukijayleisön mahdollisiin reaktioihin, jolloin toimintaa suhteutetaan muihin sekä kirjoituksissa tuotettuihin käsityksiin ”ihanteellisesta isyydestä”.

Merkittävänä tekijänä blogien valinnalla aineistoon on myös se, että niissä keskitytään isyyden kokemukselliseen kuvailuun, eikä se juuri karkaa siitä irrallisiin aiheisiin. Monien isyysblogien kohdalla kokemuksellisuus jäi pois esimerkiksi erilaisten perheestä irrallisten harrastusten vuoksi, jotka veivät blogissa tilaa itse isyyden reflektiolta. Toki myös perheestä irralliset isän toimet kertovat

osaltaan isyyden henkilökohtaisesta rakentumisesta ja näiden toimien taustalta voi tehdä tieteellisiä päätelmiä, mutta aineiston tuotantoehtona on ennen kaikkea isien arkinen ja henkilökohtainen reflektio.

Valinnan ulkopuolelle jäi myös sellaisia isyysblogeja, joissa blogitekstien julkaiseminen hiipui verrattain nopeasti. Blogien aloittaminen on helppoa, mutta kirjoittamisen systemaattinen jatkaminen vaatii kirjoittajan motivaatiota ja selkeän tavoitteen. Tämä näkyi säännöllisenä ja pitkäaikaisena julkaisuna valituissa isyysblogeissa. Blogit usein toimivat myös yhteistyössä kaupallisten toimijoiden kanssa: joitakin blogeja jäi aineiston ulkopuolelle ajoittain hallitsevasti markkinointitarkoituksessa kirjoitetun sisällön vuoksi. Markkinoivissa julkaisuissa isyyden arkisen ja kokemuksellisen puheen todenmukaisuutta voidaan kyseenalaistaa, mikäli sisältöä kirjoitetaan ensisijaisesti markkinoidun tuotteen ehdoilla.

Niin tutkijan kuin tutkielman lukijan on hyvä tiedostaa aineiston luonne: millaisen edustuksen isyysblogit tarjoavat. Klaus Mäkelä puhuu aineiston luonteen kohdalla aineiston tuotantoehdoista, ja muistuttaa, että tutkijan on huomioitava yksittäisten ihmisten tuottamien tekstien kohdalla heidän yhteiskunnallinen positionsa (1990, 48–53). Valitsemieni blogien kirjoittajat ovat korkeakoulutettuja, noin 30–40-vuotiaita aikuisia. Kirjoittajat ovat blogin perustaessaan tehneet valinnan elämänsä ja kokemustensa julkisuuteen jakamisesta. Aineistoni tarjoaa erityisen näkökulman myös maskuliinisuuteen: avoimesti tunteva, tunteistaan kirjoittava sekä ne julkiseksi tuova mies on kulttuurisesti kiehtova ja kenties viime vuosina hiljalleen näkyvämmäksi tullut ilmiö. Se samalla haastaa perinteisempää kuvausta isyydestä etäisenä ja jopa tunneköyhänä elannon takaajana osallistuvan hoivaajan sijasta (ks. esim. Huttunen 1999; Kolehmainen 2004).

Valitsemani blogit ovat olleet olemassa useamman vuoden ajan ja julkaisuja niissä on runsaasti. Minun oli rajattava blogitekstien määrää tutkielman laajuuteen sopivaksi ja rajasin niitä ajallisesti blogin aloittamisesta puolella vuodella eteenpäin. Kuten Eskola ja Suoranta (1998, 50) toteavat, aineiston yleistettävyyden kriteeriksi voidaan nostaa kysymykset siitä, onko esimerkiksi haastateltavilla (tutkielmassa blogien kirjoittajilla) suhteellisen samanlainen kokemusmaailma, omaavatko he tutkimusongelmasta tekijän tietoa ja ovatko he kiinnostuneita itse tutkimuksesta. Näkökulma on sovellettavissa isyysblogien kirjoittajiin ja aineistoon valituksi tullessaan blogit täyttävät kyseiset kriteerit. Osalla kirjoittajista blogin aloitus sijoittuu miehestä isäksi siirtymisen vaiheeseen raskauden tai vauvan imeväisiään aikana, mikä osaltaan myös korostaa reflektointia ja kokemuksellista kirjoittamista. Muilla blogien kirjoittajilla lapset ovat myös vielä pieniä, alle kouluikäisiä, joten vauvavuosien näkökulma on vielä suhteellisen uusi. Lisäksi ajallisena rajauksena ensimmäinen puoli vuotta blogin aloittamisesta on kiinnostava siitä näkökulmasta, miten blogin

kirjoittamisessa lähdetään liikkeelle, millaisia merkityksiä käsitellään ensimmäisenä sekä miten isyysblogin aloittamista sekä kirjoittamisen tarvetta perustellaan.

Ajallisen rajausperusteen lisäksi olen rajannut aineistoa aikajanan sisällä karsimalla julkaisuja, jotka eivät sovi edellä mainittuihin aineistoni valintaperusteisiin. Tällaiset julkaisut ovat kuitenkin valitsemisani blogeissa määrältään vähemmistöissä ja ne toimivat lähinnä syvällisempää pohdintaa tasapainottavina keventävinä julkaisuina, kertoen esimerkiksi perhetapahtumasta tai kirja-arviosta. Satunnaiset julkaisut Lapselliset miehet -blogissa jäivät myös aineiston ulkopuolelle sen vuoksi, että ne sisälsivät vain kuvia, eivätkä siksi sovi diskurssianalyttiseen tarkasteluun tutkielmassani.

Keräsin aineistoon valitut julkaisut ensimmäiseen tarkasteluun kummallekin blogille luotuihin Word-tiedostoihin. Fajjahommia -blogista julkaisuja kertyi 24 kappaletta ja Lapselliset miehet -blogista 37 kappaletta. Tutkielmaani sopivien julkaisujen kerääminen Word-tiedostoihin edellä mainituin perustein toimi aineiston rajauksen ensimmäisenä vaiheena. Tiedostot olivat selkeä, ensimmäinen yhteen kootun alkuaineiston sijoituspaikka. Julkaisut eivät päätyneet kokonaisuudessaan analyysivaiheeseen, vaan keräsin rajaamisen toisessa vaiheessa Word-tiedostoihin kootuista julkaisuista havaintoja Excel-taulukoihin diskurssianalyysiä varten. Kuvailen tätä prosessia tarkemmin Analyysiprosessi-luvussa.

Myös esimerkiksi Jaana Vuori on tarkastellut isien kokemuskertomuksia teemoitellen ja osin diskurssianalyttisen silmän tukemana. Toinen hänen kahdesta analyysin kohteena olevasta kirjastaan on Lapselliset miehet -blogin kirjoittajien julkaisema *Isän kirja: kasvu vanhemmuuteen* vuodelta 2017. Vuori tyypittelee keskeisiksi teosten tartuntapainnoiksi haastateltujen isien oman isän muistelun, isyyden herättämät tunteet, sukupuoliapaisuudet sekä isyyden moninaisuuden. Nämä teemat ovat läsnä myös aineistoon valituissa blogeissa. Tiedostan niin kirjallisuudessa kuin isien itsensä määrittelemät isyyden teemat ja tyypit, mutta painotan analyysin diskurssianalyttiseen merkitysten tarkasteluun ja jatkan siitä edelleen vielä käytettyihin retorisiin keinoihin. Eskolan ja Suorannan (1998, 50) mukaan vertailu muiden tutkimustulosten ja tulkintojen kanssa parantavat laadullisen tutkielman yleistettävyyttä.

4. Analyysiprosessi

Edellisessä luvussa esittelin analyysin teoreettisia lähtökohtia. Seuraavaksi siirryn analyysiin ja kuvailen sen etenemistä.

4.1 Tutkijan kriittinen itseymmärrys

Tutkittaessa sosiaalista todellisuutta tutkijan omat käsitykset sen luonteesta nousevat tutkimuksessa tärkeäksi tarkastelun kohteeksi. Kaikki tutkimuksessa tehty tulkinat tulee asettaa kyseenalaisiksi. Tutkijan tulee myös reflektoida omaa esiymmärrystään aiheesta sekä sitä, miten se voi vaikuttaa tehtyihin tulkintoihin. Prosessissa korostuu tutkijan tietoisuus omista käsityksistään sekä mahdollisista omaksumistaan ennakkoluuloista. Tutkijan työssä vuorottelevat näin siis kriittisyys ja reflektiivisyys; ensin tutkija on itsekriittinen tekemiään tulkintoja kohtaan ja tämän tehtyään reflektoi niiden mahdollisia vaikutuksia tulkintoihinsa. (Laine 2018, 29–31.)

Yksi diskurssianalyttisen tutkimuksen vaikeuksista on systemaattinen kielen ja objektiivisten puhetapojen erottaminen yksilöistä toimijoina. Aineiston ovat kirjoittaneet yksittäiset henkilöt, mutta heidän persoonansa tai yksilöllinen toimijuutensa eivät ole tutkimuskohteena. Ne eivät siten ole tässä tutkielmassa merkityksellisiä. Spontaanin ymmärryksen mukaisesti tutkija lukisi aineistoa juuri tekstiä edustavien henkilöiden kautta, mutta diskurssianalyysissä yksilöt persoonineen eivät ole tutkimuksen analyysin kohteena. Aineisto on nähtävä siis vain teksteinä, jotka ilmentävät kulttuurisia puhetapoja.

Kriittiselle lukutavalle on olennaista myös tiedostaa tutkijan omat mahdolliset ennakko-oletukset isyydestä. Isyys aiheena koskettaa jokaista eri tavoin, ja pyrin tutkielman analyysissä tarkastelemaan tekstiaineistoa kriittisesti myös omaa esiymmärrystäni reflektoiden. Laadullinen tutkimusprosessi voidaan nähdä oppimisprosessina, jossa tutkija tutkielman teon aikana jäsentää ymmärrystään aiheesta. (ks. esim. Moilanen & Räihä 2018; Kiviniemi 2018.) Moilasan ja Räihän (2018, 46) mukaan tutkielman ”tulkintakysymykset määrittävät sen, millaisia merkityksiä ollaan hakemassa”. Aineistoon perehtyessä tutkija laajentaa esiymmärrystään ja keskittää merkitysten jäsentämisen aineistosta nousevien teemojen ympärille. Tutkielman kysymyksenasettelu tarkentuu näin tutkimusprosessin edetessä. (Moilanen & Räihä 2018, 46; Kiviniemi 2018, 68–69.)

4.2 Tutkimuksen eteneminen

Analyysiprosessia voisi kuvailla Eskolan (2018) sanoin teoriasidonnaisena: tutkimus etenee aineistosidonnaisesti, mutta sitä kehystävät tulkinnallisesti aiemmin läpikäytyt teoriat ja käsitteet (Eskola 2018, 183). Analyysi tutkielmassa perustuu hypoteesittomuuteen siinä mielessä, että lähdän kartoittamaan aineiston sisältöä ilman tarkkoja teoreettisia odotuksia siitä, mitä sieltä nousee esiin. Näin tavoitteena on ennen kaikkea saada tietoa isyyden merkityksellistämisen vaihtelevuudesta nykypäivänä, eikä perustaa analyysiä valmiille oletuksille. Isyys ei ole historiallisesti ja kulttuurisesti

uusi ilmiö, jonka vuoksi tutkielman analyysissä ei voida puhua täydellisestä aineistolähtöisyydestä ja hypoteesittomuudesta. Tavoitteena ei ole kuitenkaan muodostaa uutta, selkeärajaista tyypittelyä siitä, millaista isyys nykyisin tarkalleen ottaen on. Aineisto mahdollistaa näin uusien näkökulmien löytämisen aiheeseen isyyden merkityksille annettujen versioiden kautta. (ks. Eskola & Suoranta 1998, 15; Eskola 2018.) On tärkeää näin korostaa, että tutkielman aineisto ei toimi satunnaisena *otoksena*, vaan *näytteenä* blogeissa tuotetuista isyyden merkityksistä. (Eskola & Suoranta 1998, 14.)

Aineiston keruun ja rajaamisen sekä useiden läpilukujen jälkeen aineiston tulkinta on kehittynyt vaihteittain. Myös oma esiyymmärrykseni aiheesta on laajentunut huomattavasti. Analyysiä kehoitetaan aloittamaan samanlaisuuksien ja erilaisuuksien sekä ristiriitaisuuksien kartoittamisella aineistosta (Mäkelä 1990, 44; Alasuutari 2011, 173–174; Juhila, Jokinen & Suoninen 2016, 53). Aluksi aineiston lukutapa oli luonteeltaan sisällönanalyttinen (ks. Eskola & Suoranta 1998, 88): hahmottelin aineiston sisältöä ja sieltä löytyviä ilmaisuja, kielikuvia, toistuvuuksia, yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Aineiston blogijulkaisujen ensimmäisillä lukukerroilla esiin nousivat arjen ja ihanteen puhettavat sekä niiden säännöllinen vuorottelu teksteissä. Määritin nämä kaksi lähestymistapaa Alasuutarin suositusten mukaan havaintojen yhteisiksi säännöiksi (Alasuutari 2011, 33). Lähdin aluksi kokoamaan aineistosta lainauksia näiden kahden säännön alle. Koottuani julkaisuaineiston Word-tiedostoihin, aineiston rajauksen toisella kierroksella kävin julkaisut useamman kerran läpi ja etsin niistä raakahavaintoja liittyen arkiseen- ja ihanneisyyteen sekä tarkastelin alustavasti niissä käytettyjä retorisia keinoja (Alasuutari 2011, 33). Maalasin kumpaankin kategoriaan liittyvät lainaukset omalla tunnistevärillään: arkinen isyys keltaisella ja ihanneisyys pinkillä. Nämä havainnot keräsin lainauksina luomiini Excel-taulukoihin varsinaista diskurssianalyysejä varten. Ensimmäinen taulukko sisälsi viittaukset ihanneisyyden ja toinen arkisen isyyden puhetapoihin. Määritin nämä kaksi analyysini keskeisiksi isyyden merkityssysteemeiksi, joiden alla diskurssien määrittely tapahtuu jäsennellymmmin. Aineiston toisen rajauskierroksen jälkeen varsinaiseen analysoitavaan aineistoon päätyi 87 raakahavaintoa arkiseen ja 46 raakahavaintoa ihanneisyyteen. Tässä vaiheessa analyysiä on hyvä huomioida ihanneisyyden havaintojen määrä suhteessa arkisen isyyden havaintojen määrään, joka on noin puolet jälkimmäisenä mainitusta. Suurin osa puhetavoista keskittyy näin arkisen isyyden kuvauksiin. Havaintojen määrät voivat jo osaltaan kertoa jotain blogien tavoista tuottaa isyyttä.

Ihanneisyys on blogiteksteissä jotain, mistä puhutaan ihanteellisena, tavoiteltavana ja yhteisöllisesti oletusarvoisena. Ihanteen puhetavoissa on nähtävissä yhtäläisyyttä Huttusen (1999) määritelmiin kulttuurisesta isyydestä: se voidaan tästä näkökulmasta nimetä myös symboliseksi tai arkkityyppiseksi isyydeksi, joka sisältää yleisiä uskomuksia, stereotyyppioita, asenteita ja

ennakkoluuloja isyyttä ja isänä toimimista kohtaan. Kulttuurisessa isyydessä on näin jotain yhteisesti tunnustettua ja kulttuuriyhteisön jäsenten laajalti tiedossa olevaa. Se ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, vaan luonteeltaan ”monikasvoista ja -särmäistä”. (Huttunen 1999, 170–171).

Ihanneisyyden merkityksistä nousee esiin puhetapoja siitä, mitä tai miten ”pitäisi” tehdä: pitäisi-puhetapa ilmenee tekstissä niin suoraan kuin ’rivien välistä’. Ihanteen puhetaavat ilmentävät analyysiprosessissa kulttuurisia normeja, ja tarkemmin esimerkiksi sukupuolitapaisuuksia (Alasuutari 2011, 175). Ihanne voidaan kirjoituksissa todeta arjessa mahdottomuudeksi sen tavoiteltavuudesta huolimatta. Sitä voidaan torjua. Torjunnan ohella ihanneisyyttä myös kyseenalaistetaan, eikä sitä nähdä teksteissä pelkästään positiivisena asiana. Ihanne voi näyttäytyä tekstissä negatiivisena, jos se ei sovi kirjoittajan omaksi kuvailtuun, ”luonnolliseen” toimijuuteen. Ihanteen puhetapojen vähemmistöasema aineistossa sekä sen käsittely voi kertoa näin sen merkityksistä toimijasta etäisenä ja näin kyseenalaistetusta kulttuurisesta asemasta.

Arkinen isyys tarkoittaa aineistossa oman toimijuuden ja identiteetin kuvauksia, kuinka isyysarjesta ja isyydestä puhutaan ilman viittauksia ihanteeseen. Arkisen isyyden nouseminen aineistosta nousi esiin ensimmäisenä, sillä yhtenä blogien aloittamisen perusteluna oli tuoda näkyväksi ”aitoja tarinoita isyydestä”. Aitoudella viitataan tässä juuri arkisuuteen ja todellisuuteen. Arkisen isyyden puhetaavat poikkeavat useilla tavoilla ihanteesta, mutta sitä ei kuvailla välttämättä negatiivisena asiana. Arkisen isyyden puhetaavat ilmentävätkin tietoisuutta normeista, sillä niitä reflektoidaan puheessa omaan toimijuuteen. Blogeissa kyseenalaistetaan ihanneisyyttä arkisen isyyden puhetapojen kautta: arkisessa isyydessä kirjoitetaan olevan kaikessa rujoudessaan ja epäonnistumisissaan jotain kenties samaistuttavampaa, inhimillisempää ja aidompaa. Arkisen isyyden puhetavoissa myös retoriikka nousee esiin: ihanneisyyttä vastaan puolustaudutaan arkisen isyyden puheella isäidentiteetin puolustamiseksi. Ihanteen ja arjen vuorottelu on aineistossa jatkuvasti läsnä ja nostaa esiin yhteiskunnallisia isyyden kulttuurisia ja sukupuolittuneita rakenteita. Tämän vertailun tarkastelu tarjoaa aluksi pintapuolisemman puolen bloggaajien kirjoituksista. Se on näkyvä bloggaajille itselleen, lukijoille ja tutkielman tekijälle ja on luettavissa suoraan tekstistä. Siksi se ei vielä riitä diskurssianalyysin tuloksiksi, vaan on kaivauduttava arjen ja ihanteen sisään.

Jaottelun jälkeen luin uudelleen taulukoihin valittuja aineistokatkelmia moneen kertaan. Seuraavilla lukukerroilla otin tutkimuskirjallisuuden tukemia teoreettisia linsejä aineiston syvällisemmän tarkastelun tueksi. Ne auttoivat käsitteellistämään aineistosta nousevia, syvempiä merkityksenantoja. En hakenut aineistosta täydellisiä tutkimuskirjallisuudessa määriteltyjä isyyden ideaalityyppejä, vaan havainnoin niille annettuja sisäisiä yksittäisiä merkityksenantoja limittäin aineiston puhetavoissa. Arkisen- ja ihanneisyyden alta alkoi nousta useampia, piilevämpiä merkitysten toistuvuuksia. Pelkän

arjen ja ihanteen tarkastelu alkoi käydä sellaisenaan tarkastelua rajoittavaksi, sillä niiden sisälle alkoi jakautua useampia merkityksiä. Hajotin näin arjen ja ihanteen merkityssystemien alle niistä nousseet keskeisimmät diskurssit. Arkisen isyyden alle kehittyi aineiston luvussa kolme diskurssia sekä ihanneisyyden alle kolme diskurssia. Kuten Petteri Eerola ja Johanna Mykkänen (2014, 8) tutkimuksessaan toteavat: vaikka tutkielmassa määritellään erilaisia isyyden jaotteluja, ne ovat todellisuudessa kuitenkin keskenään päällekkäisiä ja limittäisiä. Yksi diskurssi ei esimerkiksi sulje toista pois. Analyysin tukena keskityn myös merkitysten tuottamisen tapoihin retoriikan näkökulmasta. Käsittelen aineistossa ilmennyttä retoriikkaa arkista- ja ihanneisyyttä kuvailevien diskurssien jälkeen.

5. Ihanneisyyden merkityssystemi

Ihanneisyyden merkityssystemi jakautui aineistossa supersankaridiskurssiin, hegemonian diskurssiin sekä luokkadiskurssiin. Käsittelen niitä seuraavaksi.

5.1 Supersankari-diskurssi

Supersankaridiskurssi tarkoittaa puhetapoja asetetuista odotuksista ja vaatimuksista toimia isänä. Diskurssiin viittaavia havaintoja löytyi aineistosta 14 kappaletta. Supersankaridiskurssiin liittyvä olennaisena puhettavat isyyden *suorittamisesta* sekä luoduista odotuksista ja vaatimuksista. Blogissa isät kuvailevat saaneensa ulkoa tulevia vaatimuksia isyyden suhteen: niiden myötä esiin nousevat myös *uhrautumisen* puhettavat. Supersankaridiskurssissa keskeinen puhetapa liittyy isän odotettuun pystyvyyteen: isän pitää osata ja pystyä kaikkeen.

Odotuksia ja vaatimuksia toimijan ulkopuolelta voivat asettaa esimerkiksi terveydenhuollon asiantuntijat ja ohikulkijat. Raskauden aikana isä osallistetaan neuvolassa äitiä avustavaan rooliin. Fajjahommia-blogissa kuvaillaan neuvolassa saatuja ohjeita raskauden alussa, joista kirjoittaja puhui ”neuvolatäidin käskevinä ohjauksina”:

”...joudut tekemään raskaat nostelut ja sinun pitää valmistautua auttamaan naista kaikin tavoin mmmh. Muista myös, palvoa maata naisesi jalkojen alla ja tee kaikki mitä hän pyytää. Sinun elämä loppui tähän.” No ei keskustelu ehkä noin dramaattista ollut, mutta... ---

Nyt pelottaa jo pelkkä verenpaineen mittaaminen, sillä jos se on yhtään poikkeava täydellisestä, on se todennäköisesti neuvola-tätien mielestä minun vika. Olisi pitänyt tehdä enemmän ja hengittää vähemmän. – Fajjahommia

Ohikulkijoilta saadut vaatimukset isää kohtaan kuvataan puheessa asioina, mitä kirjoittaja ei tehnyt tai ei osannut tehdä. Kirjoituksissa ulkoa tulleiden vaatimusten kuvataan tulleen iäkkäämmiltä, mahdollisesti lapsettomilta ihmisiltä:

”vanhemmat matamit (joilla tuskin on lapsia) tuhahtelivat ja katsoivat minua tuomitsevasti päästä varpaisiin. Varmasti puhuvat minusta kampaajalla.--- Myös Vauva-forum saa todennäköisesti kuulla tästä, miten ”isä ei osannut hiljentää lastaan, vaan antoi sen itkeä”. – Fajjahommia

Tämä meneillään oleva isyyden hitaasti, mutta tasaisen varmasti etenevä muutos kohti osallistuvampaa ja hoivaavampaa isyyttä saa ihmiset, etenkin vanhemmat ikäluokat hiukan levottomiksi. Muutokset perheiden arjen asetelmissa tuntuvat järjestyttävyydessään mannerlaattojen liikkeeltä. – Lapselliset miehet

Ulkoa tulleet vaatimukset isänä toimimisen odotuksista voivat puhetavoissa toimia osallisena riittämättömyyden kokemuksen tuottamisessa. Kirjoituksissa kuitenkin korostetaan iän merkitystä saatujen reaktioiden negatiivisuuteen.

Supersankaridiskurssi nimenä voikin yhdistyä ensikuulemalta helposti hegemonisen isyyden piirteisiin ja ajassa juurtuneisiin sukupuolitapaisuuksiin ”isästä maskuliinisena äijäsankarina”. Aineistossa kuitenkin supersankaridiskurssi esiintyy pääosin perheelle omistautuvan ja hoivaavan isän ihanteen näkökulmasta. Super ja sankari -termejä ovat havainneet käytettävän samassa yhteydessä myös esimerkiksi Petteri Eerola ja Johanna Mykkänen (2014, 8) sekä Paula Tuovinen (2014, 141–142).

Sitten tajusi[n], että ei minua ylistetty, Ylistettiin Uutta Isää, joka on edelleen vähän outo, jopa pelottava ilmestys. Ylistämällä määriteltiin. Taottiin se normi kunnolla sisään, että tämä on ylimääräistä, eikä oikeastaan kuulu isän hommiin. Että nyt on näitä Uusia Isiä, jotka tuosta vaan kykenevät uskomattomiin isyysuorituksiin, mutta varmasti ovat hyvin poikkeuksellisia. Tavalliset isät kun eivät sellaiseen pysty. Oikeastihan mitään selkeää eroa uusiin isiin ja tavallisiin isiin tuskin on. – Lapselliset miehet

Ihanteen puhetapojen mukaan hegemonista maskuliinisuutta edustaville isille ei voida luoda odotuksia vanhemmuuteen osallistumisen suhteen, mutta supersankaridiskurssissa isä esittäytyy kaikessa osallistuvuudessaan myytinomaisena, hyvin poikkeuksellisena vanhempana. Vanhempana, jollaista ei yleensä näe. Puhetavoissa luodaan liioittelulla vastakkainasettelua ”uuden”, kaikkivoivan sekä ”tavallisen”, osallistumiseen kykenemättömän isän välille. Lopulta kirjoittajan oma todellisuus isyydestä asetetaan ääripäiden keskelle, luoden isyyden normaalia, jonka voi Pynnösen (2013) mukaan luokitella legitimoinnin strategiaksi.

Blogien puhetavoissa määritellään supersankaridiskurssia myös toimijoista itsestään. Lapselliset miehet -blogin puhetavoissa isyys näyttäytyy esimerkiksi työnkuvana (ks. Duckworth & Buzzanell 2009): jos isyys olisi ammatti, mitä siitä suoriutumiseen vaadittaisiin?

Työnkuva voidaan jakaa viiteen osioon, jotka jakautuvat edelleen yhteensä 39 alaosiioon:

Edellä mainittuja osioita määriteltiin ”opettaja”, ”rakkauden antaja”, ”huoltaja”, ”rajojen asettaja”, ”ihmissuhdeosaaja”, sekä näiden alaiset 39 vaatimusta. Jokaista vaatimusta ”edellytetään” työssä menestymiseksi. Lopulta täydellisyyttä tavoittelevan luettelon lopuksi todetaan kuitenkin koko listan täyttämisen olevan mahdoton tehtävä, jolloin ”normaali” asetetaan vaatimusten keskitasolle. Esimerkkinä Ihmissuhdeosaaja-osio:

Ihmissuhdeosaaja -osiossa Sinulta edellytetään taitoa 1) keskustella, 2) kuunnella, 3) auttaa ristiriidoissa, 4) kannustaa, 5) hyväksyä tunteet, 6) pyytää ja 7) antaa anteeksi, 8) tukea itsenäisyyttä, 9) toteuttaa tasapuolisuutta ja 10) vaalia ihmissuhteita. --- Mahdoton tehtävä, jos tavoittelee täydellisyyttä. Mutta onneksi riittää, että on ihan tavallinen. ”Seiska on ihan hyvä numero”, tois[t]i isäni aina... – Lapselliset miehet

Jani Kolehmainen (2004) kyseenalaistaa ajatusta isyydestä työnä: onko isyys mielekäs vaihtoehto miehelle juuri sen vuoksi, että se on arvokasta työtä siinä missä muukin työ? Työvertauksella voidaan nojautua siihen ajatukseen, että työ on miehelle keskeinen elämänsisältö. Sen vuoksi myös koti-isyyks voidaan asettaa ”miehelle sopivaksi”. Kolehmainen kritisoi tätä näkemystä ja kysyy, tehdäänkö lastenhoidosta miehelle arvostettavaa vain rinnastamalla se työhön. Tällöin itse lapsista huolehtiminen ei nouse keskeiseksi arvostuksen kohteeksi. (Kolehmainen 2004, 98.) Ihanteellisuuden ja supersankaridiskurssin kontekstissa voidaan pohtia myös, luoko ajatus isyydestä työnkuvana odotukset ja siten motivaation isyyden ’suorittamiseen’ ja siinä onnistumiseen. Näin katsoen koti-isyyden määrittämisen työnkuvana voisi katsoa myös toiminnan legitimoinnin strategiaksi (Pynnönen 2013) sukupuolitapaisesti tarkoituserustaisena oikeutuksena.

Isät luovat itselleen odotuksia isänä myös puheessa ennen vauvan tuloa tai koti-isyyksjakson alkua:

Päätimme yhdessä, että minä jään lasten kanssa koko vuodeksi hoitovapaalle. Aloitin välittömästi itseriittoisen isäpuheen siitä, minkälainen vuosi on tulossa: joka maanantai teen viikon ruoat pakkaseen, harrastan lasten kanssa teatteria, poimin puolukoita kuopus kantorepussa, siivoan, pyykkään, opiskelen, luen, keskustelen, leikin, käytän lapsia uimahallissa ja perhelenkillä. – Lapselliset miehet

Supersankaridiskurssia tuottavat puhetavoissa luotujen odotusten lisäksi oma pystyvyyden reflektointi suhteessa odotusten toteuttamiseen. Epävarmuuden puhetavat nostavat näin supersankariutta esiin esimerkiksi sanoilla ”osaanko”, ”voinko”, ”pystynkö”. Puhetavat ilmentävät näin itselle asetettuja vaatimuksia isänä. Tekstissä epäillään omia mahdollisuuksia olla ”se postmoderni hoivaisä”, joksi on ”kuviteltu valmistautuvan ja kasvavan”.

Entä jos en jostain syystä voisikaan olla se postmoderni hoivaisä, jollaiseksi kuvittelin valmistautuvani ja kasvavani? --- Onko tulevan isän oltava samanlainen viilipyty kuin Sokrates, joka sanoi tietävänsä varmuudella ainoastaan sen, ettei tiedä varmuudella mitään? – Lapselliset miehet

Postmoderni hoivaisuus ilmenee puhetavoissa ihanteellisena, kenties Benwellin ja Stokoenkin (2006) kuvailemana identiteetin performanssina. Ihanneisuuden kyseenalaistaminen saa lukijan kysymään, millaisena isäidentiteetti nähdään, jos todellisuus ei vastaisikaan ihanneisyyttä: onko silloin epäonnistunut isänä?

Riittääkö hermot, pitääkö pokka, pystynkö sanomaan lapselle EI, kun se on tarpeen? Mitä jos lapseen sattuu, murrunko myös minä? Pystynkö kylmämäisesti laittaa lapsen tarhaan ja moikkailla casuaalisti kävellessäni pois? Miten käy oman vapaa-ajan? Osaanko ruokkia vauvaa oikein? Pystynkö toimimaan kuin normaali ihminen vähällä unella? Tykkääkö lapsi minusta? Mitä käy parisuhteelle? – Faijahommia

Supersankaridiskurssi näyttää liittyvän Jouko Huttusen kuvaukseen vanhemmuuden performatiivisuudesta, johon erityisesti media näyttää mieltyneen vanhemmuuden keskusteluissa: performatiivisella vanhemmuudella tarkoitetaan sisäisen vanhemmuuden sijaan vanhemmuuden esittämisen tapaa, jolla luodaan ulkopuolisille mahdollisimman hyvä vaikutelma vanhemmuudesta. Vanhemmuuden performatiivisuus on ollut tyypillisempää äideille, mutta Huttunen kysyykin, tulevatko isät lähtemään tulevaisuudessa tähän performatiivisuuteen mukaan. (Huttunen 2014, 191.) Blogiaineistossa isät näyttävät haaveilevan performatiivisesta isäidentiteetistä, mutta toisaalta haastavan ajatusta äititapisesta vanhemmuuden performatiivisuudesta.

onko ok sanoa, että vauvan raivohuutoitku harmittaa vauvan hyvinvoinnin puolesta ja vit..harmittaa hitsisti oman järjen puolesta? Saako näin sanoa vai pitääkö tästäkin maalata ruusuisia kuvia, että ”kyllä maailmaan ääntä mahtuu”. – Faijahommia

Supersankaridiskurssissa käsitellään siis uuden isyyden ääripäitä ja luodaan isyyden performatiivisuutta, mutta sitä puretaan heti niiden rakentamisen jälkeen. Puhetavoissa siis ikään kuin rakennetaan ”vanhalta”, osallistumattoman isyyden pohjatasolta nousevaa ”uuden”, osallistuvan isyyden korkeaa tornia. Torni kuitenkin halkeaa keskeltä ja todetaan pituudeltaan hyväksi, ”normaaliksi”, ja siten riittäväksi.

5.2 Hegemonian diskurssi

Hegemonian diskurssi kuvastaa hegemonisen maskuliinisuuden ja hegemonisen isyyden merkityksiä. Yhdessä supersankaridiskurssin kanssa ne muodostavat kaksi keskeisintä ihanneisuuden ilmenemisen diskurssia. Kuten supersankaridiskurssia, myös hegemonian diskurssia kehystävät odotusten ja pystyvyyden puhetavat. Erona näiden kahden välillä kuitenkin on se, millaista isyyttä ja maskuliinisuutta pidetään tavoiteltavana sekä mihin pystyvyys kohdistetaan. Hegemonian diskurssi nostaa supersankaridiskurssista poiketen esiin historiassa muovautuneita identiteettikäsitteitä sekä

sen ristiriitaisuuksia. Hegemonian diskurssissa annettuja merkityksiä voidaan rinnastaa näin ”vanhan” isyyden kuvauksille annettuihin merkityksiin.

Hegemonian diskurssi oli haastava määritellä kuuluvaksi suoraan arkisen tai ihanneisuuden puhetapoihin, sillä hegemonisia puhetapoja löytyy limittäin sekä arjen että ihanteen raakahavainnoista. Aineistosta löytyi 22 havaintoa hegemonian diskurssista. Erottelua ei välttämättä tosin tarvitsekaan tehdä, sillä hegemonian diskurssi liittyy vahvasti hegemonisen identiteetin rakentumiseen (Benwell & Stokoe 2006, 29–30). Tällöin hegemonisen identiteetin malli elää niin ihanteen kuin arkisen isyyden puhetavoissa. Usein hegemonisuutta edustavia puhetapoja käsitellään kirjoittajan edeltäjä-isien kautta. Hegemonian diskurssit voidaan osoittaa puhetavoissa toimijasta etäiseksi, ristiriitaisiksi tai luontevaksi osaksi identiteettiä. Ensiksi kaksi esimerkkiä ristiriitaisesta hegemoniasta:

Läsnäolo kotona on vaikeaa aika ajoin.--- Lapset vieresssä ovat joutuneet kysymään kaksi tai kolme kertaa, että ovat saaneet vastauksen kysymykseensä. Se tuntuu pahalta. Lisäksi se tuntuu kuumottavalta kaiulta omasta lapsuudesta, jossa omalla isälläni oli sama taito olla välillä vain fyysisesti läsnä. – Lapselliset miehet

Läsnäoloa lasten kanssa kuvaillaan välillä vaikeaksi, ja läsnäolon puutteen kuvataan aiheuttavan pahaa oloa. Oma toiminta muistuttaa kirjoittajan omasta isästä, sillä hänellä kuvaillaan olleen ”sama”, vain fyysisesti läsnä olemisen taito. Puhetavoissa elävät läsnä täydellisen läsnäolon ja lasten huomioivan isyyden ihanne sekä arjessa tiedostettu, edeltäjältä ”peritty” tapa, jolloin ihanteellisuuden toteutuminen ei ”aika ajoin” onnistu. Muistoa omasta isästä samanlaisena etäisenä hahmona kuvaillaan ”kuumottavana kaikuna”, joka vaikuttaa kirjoittajaan. Puhetavasta voidaan päätellä, ettei oman isän mallia nähdä tästä näkökulmasta toivottuna.

Samalla on noloa, kuinka poden jollain epämääräisellä tavalla vähän huonoa omaatuntoa siitä, että en itse ole tekemässä sitä remonttia. Sinänsä se on absurdia, koska vaikka minulla olisi aikaa ja innostusta sen tekemiseen, mitä minulla siis ei ole, niin en osaisi sitä tehdä. Minun tekemänäni remontin aloittaminen olisi viivästynyt, tekeminen melkoista räveltämistä ja lopputulos huono. -- Tiedostan vahvasti, että häpeä siitä, ettei suorita sukupuoltaan oikein on aika naurettavaa. – Lapselliset miehet

Toisessa ristiriitaisen hegemonian puhetavassa toimitaan tavalla, joka jälkikäteen herättää ”epämääräistä”, ”huonoa omaatuntoa” siitä, ettei toiminta ole ollut hegemonisen maskuliinisuuden mukaisesti odotettavaa. Samaan aikaan puheessa tiedostetaan koetun häpeän ”nolous” ja ”naurettavuus”, kun hegemoniasta poikkeava sukupuolen suorittamisen tapa nähdään omana valintana. Näin havainnon ”toiminta-reflektio -ketju” on tavallaan päinvastainen kuin edellisessä havainnossa. Omaa sukupuolitapaisuudesta poikkeavaa toimintaa reflektoidaan myös seuraavassa nostossa:

Tästä innostuneena liityin myös Facebookin kirppisryhmään. --- Ryhmässä on 206 jäsentä, joista miehiä nimen perusteella on viisi. Tämä ei ole sinänsä ongelma, sillä yleensä viihdyn paremmin naisvaltaisissa yhteisöissä. Mutta kyllähän se sukupuolijakaumakin jostain kertoo! Olenko laajentamassa hankkimisen piiriäni sopimattomalle alueelle? Onko lastenvaatteissa liian vähän tekniikkaa, jotta ne voisivat tulla miehisen kiinnostuksen piiriin? – Lapselliset miehet

Puhetavoissa ”naisvaltaisessa yhteisössä” toimiminen kuvataan luontevana. Kuitenkin ryhmän sukupuolijakauma saa aikaan oman toiminnan kyseenalaistamisen: onko ryhmään liittyminen miehenä ”sopimatonta”? Ryhmälle muodostunut sukupuolijakauma asettuu siis määrittämään toimijan kuuluvuutta ryhmään. Lastenvaatteiden ostaminen voidaan tulkita feminiiniseksi toiminnaksi, sillä niiden epäillään sisältävän ”liian vähän tekniikkaa” tullakseen ”miehisen kiinnostuksen piiriin”.

Ristiriitaisissa hegemonian puhetavoissa kuvaillaan näin hegemonian läsnäoloa eri tavoin. Ensimmäisessä nostossa hegemoninen identiteetti ohjasi toimintaa. Toiminta sai aikaan reflektiota jälkikäteen, kun lasten huomion tarpeeseen havahdutaan. Toisessa nostossa toiminta on hegemoniasta poikkeavaa, mutta siitä podetaan irrationaaliseksi kuvailtua huonoa omatuntoa jälkikäteen. Samoin kolmannessa nostossa omaa toimintaa kyseenalaistetaan jälkikäteen. Molemmissa havainnoissa kyseenalaistaminen näyttää perustuvan kysymykseen ”enkö suoritakaan sukupuoltani oikein?”. Kaikissa kolmen havainnon puhetavoissa hegemonia voidaan tulkita kuitenkin negatiivisena ja ”omaa” tavoiteltua identiteettiä rajoittavana.

Etäisissä hegemonian puhetavoissa hegemonian diskurssia käsitellään myös edeltäjä-isien kautta. Hegemonisuus ei etäisenä kosketa toimijaa suoraan tai pysyvästi, vaan näyttäytyy etäisenä leijailevana hahmona, joka joskus oli olemassa.

En muista kovin paljon omasta isästäni. Vähäiset muistoni liittyvät enimmäkseen etäisiin ja epäselviin kuviin hahmosta, joka liikkuu siellä täällä, enimmäkseen jossain kauempana taustalla. Mutta mieleeni on jäänyt myös eräs tarkempi kuva, valokuvankaltainen otos hänen kasvoistaan. Tätä kuvaa kasvoista korostaa jonkinlainen pysyvä vakavuus. Muistiini jäänyt muotokuva hänestä on kuitenkin jossain määrin pakeneva, eikä siitä tahdo oikein saada pysyvää otetta. – Lapselliset miehet

Puhetavoissa vähäiset muistot, etäisyys, epäselvyys ja kaukaisuus taustalla kuvastavat edeltäjähahmon koskemattomuutta toimijaan itseensä. Lisäksi puhutavat ”kuvasta” ja ”valokuvan kaltaisuudesta” kuvaavat hahmosta koettua etäisyyttä. Kuva edeltäjästä nähdään ”pysyvän vakavaksi” sekä ”pakenevaksi”, eikä siitä saada pysyvää otetta. Puhetavoista voidaan näin tulkita, ettei edeltäjään välttämättä identifioiduta. Kun kuvasta ei saada otetta, siihen voi olla vaikea samaistua.

Hegemonian diskurssi linkittyy blogien puhetavoissa myös sukupuolitapaisiin puhetapoihin (Jokinen 2005). Tällöin hegemonia on luonteva osa identiteettiä, ja siitä puhutaan neutraaliin tai positiiviseen sävyyn:

Tietenkään viimeksi mainittu ei ole automaattisesti isän asia: äiti voi aivan yhtä hyvin ottaa kodin teknisen tuen tehtävät hoitaakseen. Meidän perheessämme minä vain satun olemaan se, jota kiinnostaa erilaisten elektronisten ja teknisten laitteiden toiminta.

Karvas on se hetki, kun tee-se-itse-mies joutuu lopulta kantamaan sorkkimansa laitteen ammattimiehen korjattavaksi. Onneksi niitä hetkiä ei tule kovin usein. Lapsikin tajuaa, että jos isä ei saa laitetta kuntoon, silloin se on todella rikki. – Lapselliset miehet

Kyseinen havainto näyttäytyy melko ”klassisena” esimerkkinä sukupuolitapaisuudesta (Jokinen 2005): puheessa tiedostetaan vaihtoehtoisten toimintatapojen mahdollisuus, mutta ”meidän perheessä” miestoimijaa ”sattuu kiinnostamaan” elektroniset ja tekniset laitteet sekä niiden korjaaminen. Arjen toimintojen itsestänselvyydestä (ks. Berger & Luckmann 1994) kertoo hauska puhetapa siitä, miten toimija erikseen kieltää sukupuolitapaisen toiminnan olevan ”automaattinen” asia, mutta samaan aikaan hän itse toimii tiedostamattaan sukupuolitapaisesti, jolloin toimintaa voisi sinänsä kutsuakin automaattiseksi. Puhetavat edustavat myös hegemonista maskuliinisuutta: toteamus ”jos isä ei saa laitetta kuntoon, silloin se on todella rikki”, kuvastaa näkemystä siitä, että isä osaa korjata lähes kaiken. Isää kuvataan myös ”tee-se-itse-mieheksi”, mikä kuvastaa hegemonisen maskuliinisuuden puhetapaa. Kun isä epäonnistuu korjaustehtävässä ja laite on viettävä ammattimiehen korjattavaksi, osoittautuu se ”karvaaksi” hetkeksi. Samaa hegemonista maskuliinisuuden kuvausta pohti myös aiemman havaintoesimerkin puhetapa häpeästä, kun isä ei itse tee remonttia, vaan palkkaa ammattimiehen.

5.3 Luokkadiskurssi (koti-isyys yhteiskuntaluokkana)

Luokkadiskurssi on aineistosta noussut voimakas ”erityishavainto” koskien pitkäaikaista koti-isyttä, joka nousee esiin yhdeltä Lapselliset miehet -blogin kirjoittajalta: havaintoja luokkadiskurssista löytyi aineistosta 6 kappaletta. On huomioitava, että luokkadiskurssi ei edusta aineiston valtavirtaista puhetta koti-isydestä, mutta se nousee erityisen huomion herättäjäksi voimakkuudellaan ja poikkeavuudellaan. Luokkadiskurssi linkittyy yhteen myös hegemonian diskurssin kanssa. Muissa aineiston julkaisuissa koti-isyteen ei otettu yhtä vahvasti kantaa yhteiskunnallisesta näkökulmasta, ja koti-isyys näyttäytyy aineiston puhetavoissa pääosin positiivisena. Tämän vuoksi luokkadiskurssi on aineistossa huomion arvoinen.

Luokkadiskurssin puheessa koti-isyys luokitellaan yhteiskuntahierarkian ”vähempiarvoisten” asemaan. Luokkajako ilmenee häpeän kautta: puheessa koti-isyys nähdään häpeällisenä, sillä hegemonisten odotusten mukaan ’pitäisi’ olla ”ylempiarvoinen, maskuliininen työssäkäyvä mies”:

Tunne on häpeä, miellyttämisen halun vaiettu velipuoli. Häpeä johtuu siitä, että ajattelen ihmisten katselevan ikkunoistaan ja miettivän, eikö minulla tosiaan ole oikeita töitä. Tunne voimistuu silloin, kun minun pitää kertoa pitkästä koti-isyysteni jollekulle sellaiselle, jonka arvelen olevan erilaista miestyyppiä kuin itse koen edustavani: maskuliinisille, miesvaltaisella, mahdollisesti kaupallisella alalla työskenteleville tai ruumiillista työtä tekeville tuttaville. Pelkään, että talokauppiat, sijoitusneuvojat, kirurgit ja konekukset nauravat selkäni takana: tuota villasukkamiestä ei tarvitse ottaa vakavasti. – Lapselliset miehet

Vastaavan havainnon on tehnyt myös Sari Kokkonen (2004, 274) tutkiessaan työttömyyden ja isyyden merkitysten suhdetta: Kokkonen aineistossa elättäjärooliinsa tyytyväinen isä koki työttömäksi ja koti-isäksi jäädessään itsensä ”huonommaksi”, ja työttömyyden kuvataan uhkaavan yksilön miehistä kunniaa. Miehen kotiin jäämisestä koettu häpeä on myös Kolehmaisena (2004, 102) mukaan liitettävissä integraatiokerronnan mukaisiin käsityksiin sukupuolten perustavasta eroavuudesta. Integraatiokerronnan ajatuksen mukaisesti isyydestä luodaan uusi, perinteisen maskuliinisuuden toteuttamisen kenttä, mutta luokkadiskurssissa koti-isyys määritellään integraatiokerronnan näkökulmasta yhteensopimattomaksi, kenties liian naiselliseksi toimijuudeksi, joka aiheuttaa häpeän tunnekuvauksia. Muissa aineiston havainnoissa koti-isyys näyttäytyy luontevana ja hyväksyttävänä asiana transformaatiokerronnan näkökulmasta (ks. luku 6.3).

Maskuliiniseksi ja ylempiarvoiseksi miehiksi luetellaan esimerkiksi talokauppiat, sijoitusneuvojat, kirurgit ja konekukset. Koti-isyiden maskuliinisuutta kyseenalaistetaan puheessa sillä, ettei se ole ”oikeaa työtä”. Vähempiarvoisuus toteutuu koti-isyiden edustaman feminiinisuuden olettaman kautta. Koti-isä on puheessa ”villasukkamies” ja näin vastakohtainen maskuliinisuudelle ja miesvaltaisuudelle: se voidaan toisin sanoen nähdä feminiinisenä ja naisvaltaisena. Koti-isyys myös rinnastetaan ”vähempiarvoista” työtä tekeviin ja siten ”muihin samanmielisiin”:

On jotenkin iljettävää, että olen koti-isyysteni erittäin ylpeä kertoessani siitä ihmisille, joiden arvelen arvostavan miesten ja naisten välistä tasa-arvoa ja lasten kanssa tehtävää työtä. On mukavaa jutella pitkästä koti-isyysteni opettajien, pappien, sosiaalityöntekijöiden, tutkijoiden ja muiden vähempiarvoista työtä tekevien ihmisten kanssa. He tuntuvat kannustavan ja jopa kadehtivan. Saan paistatella samanmielisyyden loisteessa. – Lapselliset miehet

Vähempiarvoista työtä tekeviksi määritellään tekstissä esimerkiksi opettajat, papit, tutkijat ja sosiaalityöntekijät. Vähempiarvoisille puhuminen koti-isyysteni saa aikaan ylpeyttä, ja kirjoittaja

”paistattelee samanmielisyyden loisteessa”. Edellä mainitut ammatit nähdään osana tätä yhteiskuntaluokkaa yhdessä koti-isyyden kanssa.

Luokkadiskurssissa keskeiseksi nousee menestyjäpuhe maskuliinisuuden ilmentäjänä:

Mielikuvissamme asiakastapaamisesta toiseen kiertävä kivitalokauppias on pienriistaa jahtaava luolamies, pohjanmaalainen autojoppari oravia loukuttava marjastaja. Osinkotuloilla rikastuvan pörssi-yhtiön hallituksen ei tarvitse vaivautua metsälle ollenkaan; kunhan syö saaliista parhaat palat päältä ja jättää loput haaskaeläinten koluttavaksi. Ei siis ole ihme, että minua toisinaan nolottaa. Joku saattaa luulla, että vaimo tienaa enemmän, tai – vielä pahempaa – määrää minut jäämään kotiin, koska olen hänen tossunsa alla. – Lapselliset miehet

Luokkadiskurssissa luodaan näin hegemonisen identiteetin vastakkainasettelua. Siinä tuodaan esiin myös aineiston valtavirrasta poikkeava näkemys siitä, että edelleen on olemassa hegemonisen maskuliinisuuden jäänteenomaisia käsityksiä koti-isyydestä häpeää ja alempiarvoisuutta aiheuttavana.

6. Arkisen isyyden merkityssystemi

Arkisen isyyden merkityssystemi jakautui aineistossa Toiseuden diskurssiin, todellisuuskurssiin, maskuliinisuuden muutosdiskurssiin sekä vastuun ottamisen diskurssiin. Käsittelemme niitä seuraavissa alaluvuissa.

6.1 Toiseuden diskurssi

Aineistossa esiintyi paljon puhetapoja toiseuteen tai äidin jälkeen toiseksi vanhemmaksi määritetyksi tulemiseen liittyen. Aineistossa oli 19 toiseuteen viittaavaa havaintoa, joista muodostui toiseuden diskurssi. Toiseus ilmenee niin asiantuntijoiden toimesta kuin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ystävien ja muiden läheisten kanssa. Näissä tilanteissa kuvaillaan äidin tulleen huomioiduksi vanhemmista ensimmäisenä sekä ensisijaisena. Isä asetetaan toisen vanhemman asemaan asiantuntijoiden toimesta esimerkiksi neuvolassa. Samankaltaisia havaintoja ovat tehneet muun muassa Jaana Vuori (2001) väitöskirjassaan, Åsenhed ym. (2013) tutkiessaan isyysblogeja sekä Tiitinen ja Ruusu Vuori (2012) keskusteluanalyysissään (ks. myös Deave & Johnson 2008; Huusko ym. 2018). Ensisijaisuus korostuu raskauden aikana, jolloin se kohdistuu puhetoissa myös ruumiillisuuteen: äiti kantaa lasta, mikä asettaa hänet ensisijaisuuden kohteeksi muiden toimesta. Sevón ja Huttunen (2004) kuvailivat tutkimustuloksissaan raskauden yhdistävän ja lähentävän vanhempia. Raskauden ruumiillinen ulottuvuus kuitenkin luo jo erottelua sukupuolten vanhemmuuden välille: raskaus merkityksellisesti naisen arkea eri tavoin kuin miehen, kun naisen

ruumiissa tapahtuvat oireet ja huoli lapsesta tapahtuivat voimakkaammin. (Sèvon & Huttunen 2004, 141–142, 162.) Toiseutta suorimmin kuvaa ilmaisu ”naisista, jotka jättävät sinun työsi täysin huomioimatta”.

Kun nainen on raskaana, niin kaikki onnittelevat häntä ja silittävät vatsaa. Ystävät kysyvät: ”ooh ihanaa, saako koskea vatsaan. Onkos sielä joku pikkuwikku masuasukki” Seisoskele siinä sitten tumput suorina ja hymyile kauniisti naisille jotka jättävät täysin sinun työsi huomioimatta. Miespuoliset kaverisi heittävät sinulle varmasti saman vitsin minkä heittävät kaikille: ”Nyt oot todistetusti saanut ainakin kerran.....” Heh..... Aina jaksaa naurattaa. – Faijahommia

Huomionarvoista on myös kerronnan sukupuolittuneisuus: raskauteen reagointi on koettu kirjoituksissa naisten toimesta ihailien sekä puhetavoissa lasta ja äitiä leperrellen. Miesten toimesta isä taas saa huomiota, mutta ei raskauteen tai vanhemmuuteen, vaan seksiin liittyen. Raskaus esitetään puheessa todisteena miehen seksuaalisesta kykenevyydestä. Puheet ovat vitsejä, mutta samalla niillä ikään kuin sivuutetaan puhe isyydestä ja vanhemmuudesta miesten kesken. Isän puhetavoissa on kuitenkin havaittavissa halu keskustella tulevasta isyydestä ja saada huomiota odotetusta perheenisäydestä. Isän puhetavasta nousee toive saada osallistua keskusteluun raskaudesta samalla tavoin kuin äiti. Raskauden ruumiillisuus asettaa äidin tilanteessa ainoaksi henkilöksi, jota se koskettaa. Isä ilmaisee sivuutetuksi tulemistaan ja halustaan osallistua sarkasmin keinoin:

Meillä raskaus on mennyt minun osaltani suht helposti, kiitos kysymästä. – Faijahommia

Raskauden on havaittu aiemmassa tutkimuksessa asettavan ruumiillisesti äidin myös välittäjäksi isälle ja vauvalle (ks. Sèvon & Huttunen 2004; Mykkänen & Huttunen 2008, 173). Mykkänen ja Huttunen puhuvat myös äidin ja isän portinvartijan kaltaisesta suhteesta lapseen, joka korostaa äidin roolia isän ja lapsen suhteen mahdollistajana (Huttunen & Mykkänen 2008, 184). Vanhemmuus välittäjän varassa ilmaisee toiseutta myös haikeuden puhetavoilla: isä on ”perustavasti tiedoton” ja ”haluaisi tuntea ja kokea” itse.

Isälle lapsi tiedottaa itsestään lähinnä äidin välityksellä: “Kokeile, kun se potkii! – – Tunnetko jalan tässä kohtaa?” Äiti toimii välittäjänä, joka tulkitsee ja tulkaa jatkuvasti mukana kantamaansa ruumiillistunutta tietoa isälle. Isä kuuntelee, tunnustelee ja vrittää ymmärtää. Ja haluaisi tuntea, kokea. Isä on odotuksessaan perustavasti tiedoton. – Lapselliset miehet

Mielenkiintoisena nostona isyyttä toiseuttavana ruumiillisuuden ulottuvuutena puhutaan raskauden lisäksi isän kykenemättömyydestä toimia lapselle ensisijaisena ravinnon lähteenä, sillä miehillä ei ole ”tissejä”:

...Isä kylvettää. Isä vaihtaa vaipat. Kaikki sujuu kunnes tulee nälkä. --- Kun äiti tulee, on pienokaisen pää punainen, kyynelnorot valuvat poskilla ja isän henkinen kestävyys on koetuksella. --- Pettynyt ja raivostunut itku

katkeaa kuin veitsellä leikaten ja tilalle tulee tyytyväinen jokeltelu ja maiskuttelu. Tässä vaiheessa modernin isän tasa-arvon tavoittelu saattaa tyssätä riittämättömyyden tunteeseen. --- Tissit, tai oikeastaan niiden puute, rajoittavat tasa-arvoa rintaruokintaan kasvaneissa perheissä. Suosittelenkin, että tuttipulloruokintaa opetellaan jo aikaisessa vaiheessa rintaruokinnan lisänä. – Lapselliset miehet

Pettymyksen ja riittämättömyyden tunnetta korostetaan puheessa metaforisin keinoin: äidin saapuessa lapsen ”itku katkeaa kuin veitsellä leikaten”, ja ”tasa-arvon tavoittelu tyssää riittämättömyyden tunteeseen”. Isä kuvataan puheessa kaikkensa antavana ja ensisijaisuuden roolia tavoittelevana. Isästä riippumattomista syistä hänen pääsyään ensisijaisen vanhemman rooliin on ruumiillisesti rajoitettu, mikä tekee isästä riittämättömän. Kirjoituksessa otetaan kontaktia lukijayleisöön suositellulla, jotta joku muu isä ei kokisi samaa. Mykkänen ja Huttunen (2008) kuvailivat aineistossaan isien tuntevan kateutta äidin ja lapsen muodostamasta läheisestä siteestä imetyksen aikana. Luonnollisen ja säännöllisen yhteyden puutteessa isä joutuu etsimään muita keinoja lähentyä lapsen kanssa. (Mykkänen & Huttunen 2008, 178–179.)

Toiseuden puhetavoissa isän riittämättömyyden noustessa esiin, puhetavoissa kuvaillaan isän toiseutta myös avuttomuutena. Faijahommia-blogissa isän avuttomuutta kuvataan myös metaforisella sanonnalla ”seistä tai istua tumput suorina”.

Itselleni on nyt jokaisella kerralla tullut sellainen olo, että olen tehnyt jotain väärin. Ensin istun tuolissa tumput suorina sanomatta sanaakaan, sillä 95% keskustelusta kohdistuu naiseen. --- Kun keskustelu kääntyy mieheen on puheenaiheet lähinnä käskeviä ”ohjauksia”. – Faijahommia

Toiseuden ruumiillinen ulottuvuus ei rajoitu ainoastaan äitiin, vaan se näyttäytyy myös isän omassa ruumiillisuudessa: isää ”hikoiluttaa” ja hän ”on kömpelö”. Isän oman ruumiillisuuden kuvailu on keino ilmentää aineistossa myös epävarmuuden ja riittämättömyyden puhetapoina.

Avoimessa päiväkodissakin hikoilutti. Tuntui, että teen kaiken väärin. Olin kömpelö syöttäjä. Käsivarteni puutui ja väsyi pelkästä muovilusikan painosta. --- Muita isiä ei näkynyt. Olin tarkkailun alla. – Lapselliset miehet

Toiseuden merkittäväksi kuvaajaksi aineistossa nousi myös isän oleminen ”ainoa isä”, tuottaen toiseuden ja yksinäisyyden puhetapoja. Hoitovapaavanhempien sukupuolijakauma ”askarruttaa”, mikä kuvastaa kenties kokemusta siitä, että todellisuuden pitäisi olla toinen.

Hoitovapaalla olevista vanhemmista äitien osuus on lähes sata prosenttia. Ei ole ihme, että en ole kertaakaan tavannut avoimessa päiväkodissa ainuttakaan isää. Kotikadullani laste[n]vaunuja työntävät äidit. Pihaleikkejä valvovat äidit. --- Ei ole kiusattu. Minua kuitenkin askarruttaa se, että lastenhoito kotona on edelleenkin vahvasti äidin heiniä. – Lapselliset miehet

Yksinäisyyden puhetapoja avataan toiseuden diskurssin yhteydessä lisää myöhemmin blogiaineiston havainnoissa:

...isän on tavattoman helppo jäädä yksin. Vanhempien yhteisöt mielletään yhä lähinnä äitien yhteisöiksi, joihin isäkin on toki tervetullut, mutta poikkeus. Yksin voi jäädä myös perheen sisällä. Äidin rooli perheen sisällä on usein niin vahva, että jos isä ei pidä kiinni asemistaan, niin hänen on helppo lipsahtaa marginaaliin, jossa perheen asioita ja elämää suunnitellaan lähinnä äidin ja lasten kesken. Aina erikseen sitten kysytään, josko isäkin osallistuisi. Ikään kuin isä olisi joku bonus, joka silloin tällöin on mukana perheen touhuissa. – Lapselliset miehet

Äidin roolin kuvaillaan olevan usein oletusarvoisen vahva. Tällöin isä ”helposti lipsahtaa marginaaliin”, mikäli hän ei pidä asemastaan tasavertaisena vanhempana kiinni. Puhetavoissa luodaan kuvaa isän tarpeesta sinnitellä, jotta hän pysyy mukana perheessä. Marginaaliin pudonnutta isää pyydetään ”bonuksena” osallistumaan ”silloin tällöin” mukaan äidin ja lasten suunnittelemiin touhuihin.

6.2 Todellisuuskurssi

On selvää, etteivät ihanteet ja odotukset vastaa aina odotuksia. Tästä todellisuuskurssissa on kyse: se kuvaa suorimmin ihanediskurssien – supersankariuden, hegemonian ja luokkadiskurssin – merkitysten ”purkamista”. Todellisuuskurssin puhetapoja nousi paljon esiin: havaintoja löytyi aineistosta 25. Todellisuuskurssin havainnot ovat ihanteen ja odotusten rikkoutumista kuvaavia puhetapoja. Todellisuuskurssi voi ilmetä joko positiivisina tai negatiivisina odotusten rikkoutumisen puhetapoina.

Usein odotusten vaihtuminen todellisuudeksi osoittautui positiiviseksi: puhetavoissa ilmenee ilmaisuja ”olenkin tärkeä”, ”minua tarvitaan”, jo synnytyksestä alkaen. Positiivinen todellisuus voi ilmetä puhetavoissa ”yllätyksenä”, ”odottamattomuutena” ja ”arvokkaassa asemassa olemisena”. Positiivinen todellisuuskurssi voidaan nähdä osallistuvaa isyyttä tuottavana, merkityksellistämällä isyyttä kuulumisen, tarpeellisuuden ja arvokkuuden puhetavoilla. Muutosta odotuksista todellisuuteen kuvaa suorimmin myös lause ”todellisuushan on aivan toinen”:

Isän rooli synnytyksessä on yllättäen erittäin suuri. Leffoja katselleena, olen luullut isän roolin olevan vain läsnäoloa ja tsemppaamista varten. Todellisuushan on aivan toinen. Hieron hartioita, silitin selkää, autoin kaikessa mahdollisessa ja kun synnytys käynnistyi kunnolla pidin supistusten aikana jalkoja ylhäällä. Tämän lisäksi se henkinen tuki ja turva on myös todella arvokkaassa asemassa. Menkää miehet mukaan synnytykseen. Teitä tarvitaan siellä! – Lapselliset miehet

Positiivista todellisuuskurssia ”myydään” blogeissa yleisölle korostettujen positiivisten ilmaisujen lisäksi osallistamalla lukijaa: kehotuksella ”menkää miehet” sekä vakuuttamisella ”teitä tarvitaan!” lukijakunnalle luodaan hegemonian diskurssista poikkeavia odotuksia ja tuotetaan osallisuuden kulttuurisia merkityksiä.

Puheessa odotuksista todellisuuteen asteleminen ei aina toteudu toimijan itsensä puolesta, vaan se voi tapahtua myös ulkoa käsin, pakottamalla odotusten rakentamasta toimijuuden kuplasta ulos, kun tytär odottamatta osallistaa isän pyytämällä mielipidettä:

Mutta odottamatta minut pakotettiin pois turvallisen passiivisesta tilastani: tytär kysyi mielipidettäni. --- Kumpi otetaan? --- "En osaa päättää." --- Tovin päätöstä palloeltuamme tajusin, että minä olen se, jolta päätöstä odotetaan. Oivallus sai minut selittämättömän liikituksen valtaan. "Molemmat ovat kivoja, mutta otetaan tuo raidallinen", sanoin. Raidallinen otettiin. Kotona kuulin sivukorvalla, kun tytär esitteli uutta puseroa äidilleen: "Isän mielestä tämä oli parempi." Jotain lämmintä häilähti sydäneläisseni. Minulla on tytär ja minä olen hänen isänsä. – Lapselliset miehet

Osallistamisen jälkeen toimija herää todellisuuteen myös itse, hän ”oivaltaa”. Tekstissä kuvaillaan omaa olemisen tapaa ensin ”turvallisen passiivisena tilana”. Herää kysymys, miksi passiivisuus koetaan turvallisena: onko aktiivisuus vaarallista? Puhetavasta nousee esiin hegemoninen odotus isyydestä passiivisena toimijana, jolta ei vaatekaupassa odoteta aktiivisuutta eikä päätöksentekoa suhteessa lasten vaatevalintoihin. Passiivisessa olemisen tilassa ei voi epäonnistua, sillä se näyttäytyy hegemonisesti rakentuneena olemisen tapana. Päätöksenteon ja osallistumisen kokemukset kuitenkin merkityksellistävät isyyttä uudelleen ja positiivisella tavalla: isä kuvailee kokevansa lämpöä ja selittämätöntä liikutusta. Lause ”Minulla on tytär ja minä olen hänen isänsä” kuvastaa todellisuuden realisoitumista toimijalle itselleen. Tilanteen kuvailu voidaan nähdä näin vuorovaikutteisena identiteetin muotoutumisena (Benwell & Stokoe 2006, 33).

Todellisuusdiskurssissa nousevat myös esiin isien äititapaiset puhetavat, joita kuvaillaan arkisina ja luonnollisina erityisesti koti-isyyden kuvauksissa:

Kyläilyt maanantaisin ja torstaisin, viisivuotiaan kerhoon vienti maanantaisin ja keskiviikkoisin, yksivuotiaan päiväunet kahdestatoista kolmeen, lounaan tekoa, keittiön siivoamista, päivällisen valmistamista ja pyykin pesemistä. Päiväuniaikana otin tavakseni tehdä omia juttujani silkkaa itsekkyyttäni. Olen lukenut romaania tai katsellut maalikoosteita netistä. Samalla olen härskisti hörppinyt tuoretta kahvia. Joka perjantai olen tehnyt jonkinlaisen viikkosiivouksen eli vähintään imuroinut, mopannut ja pessyt saniteettitilat. Siivotessani olen kuunnellut korvanapeilla Sarasvuota, joka on kertonut, minkälainen on hyvä isä ja miten rakastetaan oikein. – Lapselliset miehet

Äititapaisissa puhetavoissa nousevat esiin Eeva Jokisen (2005) määrittelemät koordinoitukellon ohjaamat kodin ja hoivan tavat: tekstissä luetellaan tarkkaan päivät ja ajat, milloin mitään lasten kanssa ja kotona tehdään. Isä siivoaa, pyykkää ja laittaa ruokaa. Jokisen (2005) mukaan erityisesti pyykkäämisen voi nähdä äititapaisuuden ytimen symbolina kodin alueella. Koordinoitukellon puhetapoja voisi tulkita sellaisenaan performatiivisina vanhemmuuden kuvauksina, mutta täydellisyyttä vältellään vastakkaisiksi puhetavoiksi kirjoitetuilla itsekkyyden puhetavoilla: kodin tehtävien

lomassa tehdään omia juttuja ”silkasta itsekkyydestä”. Silloin ehtii ”härskisti hörppimään tuoretta kahvia”.

Kotiarjen kuvaus päättyy Jari Sarasvuon kuunteluun. Ensiymmärryksellä kuvauksen voisi liittää auktoriteetin käyttöön, mutta tarkemmin mietittynä lukija voi havaita kyseessä olevan sarkasmin keino: Sarasvuo ei ole kenties tyypillisin auktoriteetti kertomaan, millaista isyyden ja rakastamisen kuuluu olla. Lisäksi arjen täydellisen epätäydellisen kuvailun jälkeen lukijayleisö voi todeta, ettei Sarasvuota oikeasti tarvita kertomaan hyvästä isyydestä.

Usein todellisuusdiskurssi toimii jatkumona supersankaridiskurssille. Supersankaridiskurssissa luodut suuret odotukset kaikesta hauskasta, mahdollisuuksista ja vaihtoehtoista vaihtuvat tylsään arjen suorittamiseen. Odotusten rikkoutuminen negatiivisella tavalla näyttäytyy ikään kuin ”karun todellisuuden paljastumisena”, tuottaen negatiivisia puhetapoja ja tunnekuvauksia:

Tein kaikkeni. Syötin lapselleni omatekoista perunamössöä. Sei, kana tai jauhenliha. Pyhä kolminaisuus. Puin riisuin tai syötin lastani jatkuvasti. Kävin uimahallissa. Edellisen käynnin kloorin tuoksu ei ehtinyt haihtua, kun taas hyppyitin lastani sopivan matalassa ja lämpöisessä altaassa. Mietin, kuinka saan aikani kulumaan. Kokonaiset kaksi kuukautta! – Lapselliset miehet

Tekstissä kuvaillaan tehdyksi kaikki mahdollinen, mutta aika ei kulu. Ajan kulumista ja tylsyyttä kuvastaa puhetapa toistosta, joka nousee esiin uimahallissa käynnin kuvailussa: ”edellisen käynnin kloorin tuoksu ei ehtinyt edes haihtua...”. Kaksi kuukautta tuntuu näin pitkältä ajalta. Kuitenkin äitien keskimäärin kotona viettämään aikaan verrattuna kaksi kuukautta on melko lyhyt aika. Kenties kirjoittaja itsekin tiedostaa tämän, ja myös ”kokonaiset kaksi kuukautta” on sarkasmia, ja tehokeino korostaa tylsyyden kuvausta.

Lasten kanssa on tylsää. Leikkipuistossa on mälsää. Kimblen ja Unon pelaaminen unettaa. Karhu nukkuu -leikkiä jaksaa enintään kolme kierrosta. Vastaavia tunnetiloja tulee koettua, kun on vaimon kanssa vaateostoksilla. --- Lapset ovat tavallaan vain tiellä. Kuitenkin rakastan heitä, kuten Knausgårdkin [kirjailija] rakasti omia lapsiaan. Mutta kuka jaksaa herkeämättä kuunnella lasten juttuja, vastailta kysymyksiin kärsivällisesti ja opettaa heille uusia taitoja? En minä ainakaan. Usein kyllä antaudun heidän pyynnöilleen, leikin ja hassuttelen. Sitä jaksaa aikansa, ja lapset ovat tyytyväisiä. – Lapselliset miehet

Todellisuuden negatiivista kuvausta sanoittavat ”tylsä, mälsä ja unettava”. Puheessa sanomaa vahvistetaan kysymys-vastaus-retoriikalla ”Kuka jaksaa – En minä ainakaan”. Voimakas, jopa inhorealistinen kuvailu on vastakkainen äitiyden kulttuurin performatiivisuudelle (ks. Berg 2008; Berg 2009), ja se saattaa aiheuttaa lukijoissa hämmennystä ja negatiivisia vastareaktioita. Tätä vastaan tekstissä puolustaudutaan pehmittämällä sanomaa seuraavassa kappaleessa:

En kuitenkaan ole isä huonoimmasta päästä. Haluan tehdä lasteni kanssa asioita ja teenkin, vaikka tekeminen ei älyllisesti stimuloivaa olekaan. Ärtymyskynnykseni on usein matalalla sisäisen rauhattomuuden takia. --- Ennen kaikkea, ei pidä hermostua. Ainakaan niin kovin usein ja kovin paljon. – Lapselliset miehet

Tekstissä legitimoinnin strategiana normalisoidaan omaa toimintaa, sijoittamalla toimija ”ei huonoimpaan päähän”. Puheessa perustellaan aiempia puhetapoja omalla sisäisellä rauhattomuudella. Lapsissa – ja siten isässä – ei siis ole vikaa. Samaa painotetaan Faijahommia -blogissa:

Ja älkääkään nyt käsittäkö väärin; --- Kaneettina: vauva ei harmita, huuto harmittaa. – Faijahommia

Performatiivisuus siis rikotaan täysin, mutta kerätään takaisin kokoon ”hyväksyttäväksi normaaliksi”. Toiminnan normalisointia ja yleisön hyväksyntää haetaan myös auktoriteetin avulla; Lapselliset miehet -blogissa esiin nostetaan lastenpsykiatri Jari Sinkkonen:

Lupaan, että yritän olla vähemmän kireä, ärtyisä ja äkkipikainen, jollainen myös lastenpsykiatri Jari Sinkkonen sanoo olleensa nuorena isänä. – Lapselliset miehet

Uuden vuoden lupauksissa asetetaan tavoitteeksi olla ”vähemmän kireä, ärtyisä ja äkkipikainen”. Negatiivisiksi nähtyjä toimintatapoja pyritään siis välttämään. Muun muassa omaa ärtyisyyttä kuitenkin oikeutetaan normalisoiden sitä ennen lupauksen toteuttamista: esiin tuodaan alan asiantuntija, joka on myös toiminut vastaavilla tavoilla. Auktoriteetin avulla otetaan siis kontaktia yleisöön, jotta voidaan todeta negatiivinen toiminta sallituksi, jos auktoriteettikin niin tekee.

6.3 Maskuliinisuuden muutoksen ja vastuun ottamisen diskurssi

Isyyden puhetavoista nousi esiin muutosta suhteessa miehen maskuliinisuuteen. Isyys linkittyy maskuliinisuuteen, ja maskuliinisuuskäsitykset voivat ohjata toimintaa isänä. Maskuliinisuuden muutosdiskurssilla viitataan havaintoihin, jotka ilmentävät blogeissa isyyden tuottamia muutosprosesseja miehenä ja maskuliinisena toimijana. Nämä merkitykset nimesin maskuliinisuuden muutosdiskurssiksi. Aineistosta löytyi 13 havaintoa liittyen maskuliinisuuden muutoksen kuvailuun. Maskuliinisuuden transformaation tuottamana siirrytään vastuun ottamisen puhetapoihin, jossa tehdään tilaa osallistuvalla isyydelle. Vastuun ottamisen kuvailun havainnot löytyi aineistosta 14 kappaletta.

Maskuliinisuuden muutosdiskurssin havainnot ovat yhteneviä Kolehmainen (2004) transformaatiokerronnan kanssa. Transformaatiokerronnassa isän aktiivinen osallistuminen sekä kotiin jääminen lasten kanssa näyttäytyy ”lasten etua palvelevana, vastavuoroisena, miestä kasvattavana ja muuttavana sekä isyyttä äitiyden suuntaan muuttavana”. (Kolehmainen 2004, 95.)

Muutokset maskuliinisuudessa sekä miehestä isäksi näyttäytyvät puhetavoissa ensin ajallisesti, vertailuna entisestä nykyiseen:

En siis ole aikaisemmin innostunut lasten vaatteista, kuten moni on saattanut. --- Splitissä näin kun lapselta tippui jäätelö maahan. Olin lähellä murtua. --- Useissa TV-sarjojen ja leffojen kohtauksissa tulee allergiaa silmiin. Ei tätä ole ennen tapahtunut. --- Empatia-levelit ovat nousseet kattoon. Jokaisen tutun ja tuntemattoman surut ja murheet vaikuttavat minuun aidosti, oli ne sitten oikeita henkilöitä tai fiktiivisiä – Fajjahommia

Puheessa kirjoittaja ”ei ole ennen innostunut”, eikä asioita ”ole ennen tapahtunut”, mutta nyt niitä on alkanut tapahtua. Vertailu entisen ja nykyisen välillä toimii myös itsesuojeluna maskuliinisuuden muutoksen alkuvaiheessa. Edellä olevassa lainauksessa isyys on kirjoittajalle vielä uusi ilmiö, ja puheessa kyyneleet ovat vielä ”allergiaa”. Perinteisempää, hegemonisesta maskuliinisuuden identiteettiä ei voi muuttaa suoraan puhetavoiksi herkkyyden puhetavoista luonnollisina, vaan se näyttää vaativan ”transformaatiovaiheen”. Kuvaukset edellä mainituista puhetavoista luonnollisina voisi kuvailla esimerkiksi seuraavasti: ”innostun lasten vaatteista”, ”leffoja katsoessa liikutun usein” tai ”olen hyvin empaattinen”. Mykkäsen ja Huttusen (2008) mukaan tunteet ja tunneherkkyys liitetään perinteisesti irrationaalisuuteen, naiseuteen sekä haavoittuvuuteen, mitä ei ole pidetty miehille suotavana (Mykkänen & Huttunen 2008, 169–170). Erityisenä puhetapana hegemonisesta maskuliinisuuspuheesta näyttäytyykin edellä mainittu sana ”murtua”: miehen on pidettävä itsensä kasassa, hän ei saa rikkoutua, murtua. Murtuminen voidaan tulkita kuvastamaan myös hajoamista ja kontrollin menetystä.

Minulle roolit huoltaja, elämän opettaja ja rajojen asettaja istuvat ehkä luontevimmin, mutta vähitellen alan päästä jyvälle myös rooleista rakkauden antaja ja ihmissuhdeosaaja. – Lapselliset miehet

Vaiheittainen muutos näyttäytyy myös erinäisissä rooleissa, joita toimija itselleen omaksuu. Maskuliinisuuden muutos on roolijaossa havaittavissa sukupuolitapaisuuksien rikkoutumisena. Aikaisempia, ”luontevia” rooleja ovat olleet elämän opettaja sekä rajojen asettaja, mutta hitaasti isyyden myötä on ”päästy vähitellen jyvälle” myös rakkauden antajan ja ihmissuhdeosaajan äititapaisista rooleista.

Joku nokkela ehkä huomaa, että kuvailen varsin tyypillistä palkkatyössä käyvän ydinperheen isän iltapäivää. Vielä parikymmentä vuotta sitten se oli kunnollista ja tavoiteltavaa. Mutta ei se kivaa ole. Jos koti ei ole minun tilani, jossa tiedän mitä tapahtuu, niin ei mikään muukaan oikein ole. Tai aina voisin mennä sen parinkymmenen vuoden takaisen ydinperheisän tapaan autotalliin tai pihatöihin, mutta ei sekään ihan omalta tunnu. Työni on innostavaa, vaihtelevaa ja haastavaa. Teen sitä mielelläni, mutta voisin kyllä tehdä sitä vähän vähemmän. – Lapselliset miehet

Kirjoittaja kuvailee itseään ”varsin tyypilliseksi palkkatyössä käväksi ydinperheen isäksi”. Transformatiivinen ote suhteessa hegemoniseen maskuliinisuuteen nousee eteen aikavertailussa

”vielä parikymmentä vuotta sitten...”. Perheen elättämisen merkityksiä kunnollisena ja tavoiteltavana kyseenalaistetaan toteamalla ”mutta ei se kivaa ole”. Elättäjä-isyysliittymiä merkityksiä sekä miestapaisia autotalliin tai pihatöihin menoa ei kuvailta ”omalta tuntuvaksi”. Sukupuolitapaisuuden odotukset kodista äidin ja naisen tilana rikotaan toteamuksella, ”jos koti ei ole minun tilani – niin ei mikään muukaan oikein ole”. Näin äititapaisia toimintoja rikotaan, ja niiden voidaan katsoa muovautuvan osaksi isyyttä ja maskuliinisuutta.

Ajallisen muutoksen lisäksi puhutavat siitä, että ”isyys tekee miehestä herkän”, toistuvat aineistossa usein ja limittäin ajallisen vertailun kanssa. Havainto on mielenkiintoinen yhdessä isyystutkimuksen saaman kritiikin kanssa: perhepolitiikan diskursseissa voisi katsoa isyyden olevan hellävarainen keino muuttaa maskuliinisuudessa negatiivisena nähtyjä puolia. Isyys olisi näin myös yhteiskunnallinen keino muuttaa miehiä (ks. Mellström 2011; Aalto 2012b). Isäblogien puheessa ”miehen muutosta” kohti herkkyyttä kuvaillaan positiivisena:

Vauvan tulo muuttaa jokaista ihmistä todella paljon, vaikka sitä ei itse huomaisikaan. Karuimmastakin mörssäristä kuoriutuu se pienen pieni halinalle ulos, kun näkee vauvansa hymyilevän ensimmäisen kerran ja jokaisesta kiltimmästään äidistä nousee demonit esiin, kun on tarpeeksi väsynyt. Se on ihan ok. – Faijahommia

Lauseella ”Se on ihan ok.” tehdään maskuliinisuuden muutoksesta sallittua. Havainto on yhtenevä Karla Elliottin (2016) havaintojen kanssa hoivaavista maskuliinisuuksista. Mielenkiintoista muutoksen kuvailussa on toteamus siitä, ettei isä yksinään muutu, vaan ”jokainen” muuttuu lapsen saatuaan. Vanhempien muutoksiin luo vastakkainasettelua puhutapa isän muutoksesta Karusta ”mörssäristä” kiltiksi ”halinalleksi” sekä kilteimmästään äidistä nouseviksi ”demoneiksi”. Äidin muutos on siis isään nähden kuvattu ikään kuin päinvastaisena.

Hegemonista suomalaista maskuliinisuutta puretaan maskuliinisuuden muutoksen diskurssissa herkkyyden ohella tunnepuheen prosesseina: hegemonista maskuliinisuuden puhutapaa kuvaa toteamus tunteiden hankaluudesta. Äititapaiset kodin järjestämisen tavat kuvaillaan käytännöllisiksi asioiksi ja siksi helpommaksi puhua, jolloin ne liittyvät helposti osaksi maskuliinisuutta. Tunteista kuvaillaan kuitenkin vaikeampana puhua kuin käytännön asioista:

Tunteet ovat hankalia. Isyyden käytännöllisestä puolesta, konkreettisesta hoivaroolin ottamisesta ja arjen järjestämisen tavoista, on helpompi puhua. Paljon on tiettenkin sitä, että ei tunnu missään, mutta välillä isyyden tunteet ovat niin pakahduttavia, että niiden ilmoille päästäminen tuntuu vaaralliselta. Ei voi olla varma kestääkö niiden osumaa. --- Mutta niistä tunteistakin olisi puhuttava jos ne ulos maailmaan pyrkivät. Perinteinen tunteiden hukuttaminen viinaan, tappaminen väkivallalla tai väistely työtä tekemällä eivät toimi jos haluaa olla läsnä, siis aidosti läsnä perheen arjessa. Itsensä vetäminen kiikkuun nelikymppisenä ei sekään ole hyvä ratkaisu. – Lapselliset miehet

Tunteista puhuminen asetetaan kuitenkin hankaluudessaan prosessoinnin kohteeksi. Puheessa viitataan ajatukseen, että ollakseen perheelleen isänä aidosti läsnä, on tunteista puhuttava. Prosessin seurauksena annetaan kuva, että tunteista puhumista aletaan harjoitella, vaikka se tuntuu vaikealta. Teksti viittaa näin aktiiviseen ja reflektiiviseen maskuliinisuuden muutosprosessiin. Kirjoittaja viittaa lähtökohtana hegemoniseen maskuliinisuuteen nostamalla esimerkiksi tunteiden hukuttamisen, tappamisen ja väistelyn perinteisillä suomalaisilla maskuliinisuuden välineillä: viinalla, väkivallalla ja työllä. Puhetavoissa annetaan myös ymmärtää tunteiden jakamattomuuden johtavan metaforisesti ”kiikkuun vetämiseen”, eli itsemurhaan. Kuten Scheibling (2020) toteaa, isäbloggaajat rakentavat puheessaan vaihtoehtoisia maskuliinisuuksia kontrastina perinteisemmille miehisyiden ja isyyden konstruktioille. Isät myös puheessaan neuvottelevat ristiriitaisista ja sitkeistä sukupuoli-odotuksista perheen ja työn suhteen. (Scheibling 2019, 13; Scheibling 2020, 14.) Myös Brandth ja Kvande (2018) havaitsivat yksin kotona lapsia hoitavilla isillä kehitystä kohti hoivaavia maskuliinisuuksia: hoivan arvoja ja käytäntöjä integroidaan maskuliiniseen identiteettiin ilman maskuliinisen statuksen heikkenemisen kokemusta.

Maskuliinisuuden muutoksen diskurssissa osallistutaan myös ajankohtaiseen keskusteluun sukupuolten rooleista, mikä käynnistää miesten vastuun ottamisen prosessit isyyden ja maskuliinisuuden muutoksen ilmentymänä:

*Isät ovat äitien pikku apulaisia. Naiset eivät arvosta miehiään. --- Hän [äiti/nainen] haluaa hallita kodinhoitoa, lastenkasvatusta, rahankäyttöä, seksiä, sisustamista, matkustamista, syömistä ja pukeutumista. Tällaisia väittämiä on esitetty miesten roolista parisuhteessa ja perheissä viime aikoina velloneessa julkisessa keskustelussa. --- Sanotaan, että miehiltä on viety perinteiset miesten työt, mutta mitään ei ole annettu tilalle. Tulee tunne, että miehiä alistetaan. Mutta alistetanko meitä miehiä todella, vai onko kysymys siitä, että me itse alistumme? –
Lapselliset miehet*

Lapselliset miehet -blogissa kyseenalaistetaan ajatusta siitä, että naiset alistaisivat miehiä sukupuoliroolien muutoksessa. Väitteissä hegemoninen maskuliinisuus on uhattuna, eikä maskuliinisuuden muutokselle ole tilaa. Blogeissa torjutaan ajatusta miesten alistamisesta korostamalla miesten oman maskuliinisuuden toiminnallista muutosta. Maskuliinisuuden muutoksessa miehet siirtyvät isyyden alueella entisestä passiivisuudesta kohti aktiivisempaa, osallistuvampaa toimijuutta. Tämä johdattelee meidät aineistossa nousseen maskuliinisuuden muutoksen ilmenemiseen toiminnallisella tasolla: nimesin maskuliinisuuden muutoksen toiminnallisen puolen puhettavat vastuun ottamiseksi.

Blogeissa otetaan osallistuvan isyyden toimijuuden nojalla kantaa miesten alistamiskeskusteluun. Mielenkiintoisena havaintona nousee esiin auktoriteetin kyseenalaistaminen. Yleensä auktoriteettia käytetään aineistossa oman toiminnan hyväksyttämiseen, mutta tästä poikkeuksena miesten

alistumiskeskustelussa yhdessä Lapselliset miehet -blogin julkaisussa kyseenalaistettiin Väestöliiton psykoterapeutti ja Yle-kolumnisti Heli Vaarasan näkemyksiä vanhemmuudesta:

Vaaranan kysyy: "Jos isä vie lapset tarhaan, voisivatko hänen valitsemansa vaatteet kelvata? Jos mies käy kaupassa, voisiko hänen ostamansa maito kelvata?" Yksinkertainen ja looginen vastaus kuuluu osapuulleen seuraavasti: jos esimerkiksi ne vaatteet eivät ole vaikkapa säähän sopivat, niin ne eivät kelpaa. Kun esimerkiksi useana päivänä putkeen unohdin tarkistaa, että pojalla on kauluri eskariin lähtiessä, niin on ihan hyvä, että puoliso kiinnitti asiaan huomiota.

Oletan hänen kannustavan vuoropuheluun ja asioiden sopimiseen parisuhteissa. Vaaranan vain tuntuu olettavan, että tämä koko homma on täysin naisten käsissä ja että naisten on yksin asiat muutettava. Ei ole. Loppujen lopuksi olennaista on, että minä olen tehnyt niitä päätöksiä – hyviä ja huonoja. Tärkeää on se, että ei liikaa pelkää tunaroimista. – Lapselliset miehet

Auktoriteetin kyseenalaistaminen voidaan nähdä myös retorisena erottautumisen keinona (Burke 1969). Maskuliinisuuden muutos tuottaakin blogeissa aktiivisia muutosyrityksiä kohti aktiivista, osallistuvan ja hoivaavan isyyden identiteettiä. Vastuun ottamisen toimijuutta rakennetaan niin pohdinnoissa kuin käytännön arjessakin:

Jos miehet ottaisivat rohkeasti roolia kodin ja lasten elämässä, naisten taakka pieneneisi. Jos naiset antaisivat odotusten ja paineiden halua harteiltaan kuin – kuten sanonta kuuluu – veden hanhen selästä, heidän elämänsä helpottuisi. Siispä miehet, emansipoitukaa! Ottakaa lempeän päättäväisesti puolet vastuista ja kotitöistä! Ja naiset, hellittäkää, laskekaa rimaa, antakaa miehille mahdollisuuksia! Ja älkääkää vain unohtako, että olette ihania! – Lapselliset miehet

Huomionarvoista on verrata vastuun ottamisen puhetapoja todellisuuskurssissa kuvailtuun toimijuuteen: vastuun ottamisen puhetavoissa ponnistelut kohti osallistuvaa isyyttä ovat vielä ikään kuin varhaisemmassa vaiheessa todellisuuskurssin osallistuvaan isyyteen verrattuna. Vastuun ottamisen puhetavat ilmentävät ”ensiaskelia” kohti osallistuvaa ja hoivaavaa isyyttä. Kuten Eerola ja Mykkänen (2014) toteavat, lapsen hoivaaminen on isälle edelleen nykypäivänä vapaaehtoisempaa: isillä on hoivaan enemmän vapauden- ja neuvotteluvaraa äiteihin nähden (Eerola & Mykkänen 2014, 16). Vastuun ottamisen edellytyksenä puhetavoissa on äitien kontrollin hellittäminen, jotta isä pystyy ottamaan tilaa itselleen hoivaajana. Isä kuvataan puhetavoissa kuitenkin aloitteentekijänä, joka ”rohkeasti ja lempeän päättäväisesti ottaa roolia” vaihtokauppana äidiltä itselleen. Samalla äidin on ”hellitettävä otettaan” ja ”laskettava rimaa”, jotta tilaa isän vastuun ottamiselle riittää. Tekstissä vaikutetaan lukijayleisöön, niin isiä kuin äitejä osallistamalla: osallistaminen tapahtuu puhuttelemalla suoraan sekä kehotuksilla ”ottakaa roolia” sekä ”hellittäkää”.

Jokin aikaa sitten huomasin, että J [äiti] oli hieman väsynyt ja tarvitsi taukoa arjesta. Tajusin, että vuorokausi omaa aikaa tekisi ihmeitä hänelle ja hoidin hänelle lahjakortin Scandicille. – Ainoaksi ongelmaksi muodostui se,

että J arkaili lähteä pois kotoota ja vauvan luota. Tätä en ihan ajatellut siis loppuun 😊 Sain kuitenkin hänet vakuuteltua, että pärjäämme vauvan kanssa todella hyvin ja tulisimme hakemaan hänet Simonkentän Scandicista heti aamiaisen jälkeen. Niinpä J varasi hotelliyön, pakkasi kamat ja lähti. Aivan mahtavaa! Oli tiedossa siis poikien ilta. – Faijahommia

Edellä puhetavoissa ilmenee vastuun ottamisen etenemisen ketju: ensin ”huomataan” ja ”tajutaan” äidin tarvitsevan ”taukoa arjesta”, joten hänelle ”hoidetaan lahjakortti” isän toimesta. Äidin ei tekstissä kuvata ilmaisevan ensisijaisesti haluavan saada omaa aikaa tai tehneen aloitetta hoivavastuun siirtämisestä. Äiti on lisäksi vakuutettava siitä, että isä ja lapsi pärjäävät kahdestaan yhden illan, ennen kuin suostuu luovuttamaan vastuun. Vastuun ottamisen puhetapa tuo näkyväksi sukupuolitapaisuutta (Jokinen 2005), sillä isän hoivavastuu ei ole luonnollisuus, vaan neuvottelun ja vakuuttamisen tuloksena otettu oikeus. Vastuun ottamisen käänttöpuolena sukupuolitapaisuuksien läsnäoloa kuvaa myös se, että äidille on ”annettava” aikaa, kuin se ei olisi hänen omassa hallinnassaan.

Olen takaisin kotona noin klo 17.00 ja jos en mene treenaamaan, niin tulen leikkimään vauvan kanssa, jolloin J pystyy halutessaan lähteä urheilemaan. 19.30 aikoihin Benjamin menee nukkumaan ja 20.30 jatkuu taas oma aika jolloin usein laitan vielä parit työmailit eteenpäin, tai kirjoitan postausta tänne. – Faijahommia

Faijahommia -blogin päivän kulkua kuvaavassa näytteessä nousee esiin myös vallan jakautumisen läsnäolo työssäkäyvän isän ja kotona hoivaavan äidin välillä (ks. Autonen-Vaaraniemi 2008): työpäivän jälkeen äidille tarjotaan mahdollisuus urheiluun, mikäli isä päättää ”olla treenaamatta”. Puhetapa osoittaa isän vapautta päättää ensisijaisesti hoivavastuun ottamisesta sekä treeniajan ”antamisesta” äidille. Jaana Vuori nostaa väitöskirjassaan esiin jaetun vanhemmuuden diskurssin tuottavan vastaavanlaista näkemystä siitä, että äitiys, ja etenkin kotiäitiys rajoittavat naisten toimijuutta niin paljon, että he tarvitsevat miehiä vapauttamaan heitä pienestä toimijuuden tilastaan. Jaetun vanhemmuuden diskurssin näkökulmasta näin ansiotyössä käyvä äiti on aktiivisempi ja avarakatseisempi kuin äiti kotona. (Vuori 2001, 370.) Vuoren mukaan kotiäitiydestä puhutaan äidinhoivan diskurssien pohjalta, kun taas työssäkäyvästä äidistä enemmän jaetun vanhemmuuden diskurssin kautta (Vuori 2001, 164.) Äidinhoivan diskurssin voisi katsoa näin osaltaan tuottavan suhteessa osallistuvaan isyyteen vastuun ottamisen puhetapoja. Samalla ne myös osaltaan uusintavan perinteistä miehen ja naisen välistä valtasuhdetta.

Vastuun ottamisen puhetavat esiintyvät näin teksteissä isäkeskeisestä näkökulmasta. On hyvä nostaa esiin, mistä isät *eivät* puhu: Esimerkiksi Vuoren (2004) sekä Sevónin ja Huttusen (2004) tutkimuksissa isien osallistuminen ja vastuu lastenhoitoon tapahtuu äidin ja/tai asiantuntijoiden houkuttelulla (Vuori 2004; Sevón & Huttunen 2004). Isäblogeissa isät kuitenkin kuvataan itsenäisinä

aloitteen tekijöinä. Äitejä kuvataan isien houkuttelun sijasta äidinhoivan diskurssein painottuneina, kontrollista kiinni pitävinä toimijoina, joille ”hellittämiseen” vaaditaan aktiivisuuden teko isältä.

7. Tulokset

Kysyin tutkielmassani, millaista isyyttä isyysblogit tuottavat ja mitä isyyspuhe voi kertoa isyyden kulttuurista 2010-luvun lopulla. Isyysblogien nähdään tuottavan tasavertaisen, osallistuvan ja hoivaavan vanhemmuuden ”normaalina”. Osallistuva ja vanhemmuudessa tasavertainen isyys näyttäytyy puhetavoissa tavoiteltavana ja arvostettavana asiana, jopa ihanteellisena. Myös äititapaisia puhetapoja kuvaillaan ”normaalina” isälle. Tasavertaisena ja osallistuvana isänä voi toimia kuitenkin monin tavoin ja roolijoin. Tasavertaisuus kotona ei välttämättä tarkoita täydellistä sukupuolitapaisuuksista irrottautumista, eikä vastaavasti täydellistä sukupuolitapaisuutta tai isyyden hegemonisen aseman toteuttamistakaan.

Hegemoninen, ”perinteinen isyys” sekä miehen mallit näyttäytyivät blogeissa toimijoista pääosin etäisinä tai ”taustalla kummittelevina” menneisyyden kaikuina. Hegemonisia ajattelumalleja refleктоitiin aktiivisesti oman isätoimijuuden kanssa, mikä voi mahdollistaa kasvua omaan isäidentiteettiin. Sukupuolitapainen toiminta kuvailtiin aineistossa toisaalta luontevaksi osaksi osallistuvaa ja hoivaavaa isyyttä: sukupuolitapaisia toimintoja sulautetaan näin osaksi osallistuvaa ja hoivaavaa isyyttä. Aineistossa esiintyi erityisesti koti-isien keskuudessa äiti- ja naistapaisuutta, kun he omaksuivat itselleen hoivaroolin kotona. Ihanneisuuden merkityssysteemistä nousi esiin kolme diskurssia ja arkisen isyyden merkityssysteemistä kolme diskurssia: näitä ovat Supersankari-, Hegemonian ja luokkadiskurssi sekä toiseuden-, todellisuus- ja maskuliinisuuden muutoksen ja vastuun ottamisen diskurssit. Esitän niiden keskeiset sisällöt seuraavassa taulukossa:

Ihanneisyys		Arkinen isyys	
Supersankari-diskurssi, 14 havaintoa	<ul style="list-style-type: none"> - Odotusten ja vaatimusten luominen - Osallistuvan isyyden ihanne - Isyys työnkuvana (Kolehmainen 2004) - Isyyden performatiivisuus (Huttunen 2014, 	Toiseuden diskurssi, 19 havaintoa	<ul style="list-style-type: none"> - Toinen vanhempi äidin jälkeen - Ruumiillisuus: raskaus, rinnat - Asiantuntijat & perheen ulkopuoliset (mm. Vuori 2001, Tiitinen & RuusuVuori 2012)

	Benwell & Stokoe 2006)		- Avuttomuus, yksinäisyys
Hegemonian diskurssi, 22 havaintoa	<ul style="list-style-type: none"> - Toimijuus suhteessa edeltäjä-isiin, hegemoninen identiteetti (Benwell & Stokoe 2006) - Ristiriitainen, etäinen, luonteva suhde - Hegemonian ”kummittelu” oman toiminnan taustalla 	Todellisuus-diskurssi, 25 havaintoa	<ul style="list-style-type: none"> - Odotusten rikkoutuminen positiivisella tavalla: ”isä on sittenkin tärkeä ja tarpeellinen” - negatiivisella tavalla: ”ei tämä mennytkään niin kuin kuvittelin”, tylsyys, toisto, ärtyminen - Performatiivisuuden purkaminen, realismi
Luokkadiskurssi, 6 havaintoa	<ul style="list-style-type: none"> - Erityishavainto: ”koti-isyyys yhteiskuntaluokkana” - Integraatiokerronta (Kolehmainen 2004) - ”Vähempiarvoisuus” suhteessa maskuliinisiin työssäkäyviin - ”Samanmielisyyys” naisvaltaisten alojen kanssa 	Maskuliinisuuden muutoksen ja vastuun diskurssi, 13+14 havaintoa	<ul style="list-style-type: none"> - ”Isyys tekee miehestä herkän” - Transformaatiokerronta (Kolehmainen 2004) - Tunneprosessit - Ennen–nyt-aikavertailu - Hegemonian purkaminen - Halu ottaa vastuuta: vapaaehtoisuus (Eerola & Mykkänen 2014) - Vastuun ottaminen – vapauden antaminen

Osallistuvaa ja hoivaavaa isyyttä kuvattiin aineistossa toisaalta arkipäiväisenä ja ”luonnollisena” sekä toisaalta vasta aktiivisten tekojen ja vastuun ottamisen mahdollistamana. Osallisuus hoivaan ja kodin töihin näyttäytyi ajallisesti niin jatkuvana kuin tilapäisenä. Tähän vaikutti kenties olennaisimmin se, kuvailtiinko tekstissä koti-isyyttä vai työssäkäyvää isyyttä. Äititapaiset kodin koordinoinnin puhettavat näyttäytyivät eniten koti-isyyttä kuvaavissa blogiteksteissä. Kaikissa aineiston teksteissä halukkuus ja aktiivisuus osallistua isyyteen oli kuitenkin läsnä.

Hegemoninen isyys ja maskuliinisuus näyttäytyivät blogeissa etäisinä menneisyyden kaikuina. Isäblogeissa reflektoidaan historiassa opittujen hegemonisten mallien paikkaa omassa toimijuudessa sekä suhteessa omaan toimijuuteen. Hegemonisen identiteetin läsnäolo aiheuttaa ristiriitaisuutta isien identiteetin rakentamisprosesseissa. Tämän jälkeen hegemonisia puhetapoja kumotaan teksteissä aktiivisesti puhetavoilla, jotka blogeissa kuvaillaan ”omiksi” ja hegemoniasta irrallisiksi.

Hegemonisesta isyyden mallista siis erottaudutaan itsenäisenä toimijana. Hegemonisuus näyttäytyi aineistossa luonnollisesti läsnä olevana vain sukupuolitapaisina arjen roolijakoina tai mielenkiinnon kohteina, kuten teknisten tavaroiden hankinnan mielekkyytenä tai asioiden korjaamisena.

Erityisenä vastakkaisena huomiona koti-isyyys esiintyi yhden aineiston julkaisun puhetaivoissa edelleen häpeällisenä ja vähempiarvoisena suhteessa maskuliiniseksi kuvattuihin tienaviin, työssäkäyviin miehiin. Elättäjä-isyyden hegemonia näyttäytyi aineiston puhetaivoissa yleisesti sekä luontevana roolina kuin vanhanaikaisena ja etäisenä. Elättäjyyden läsnäolo puhetaivoissa voi näyttäytyä myös perinteistä elättäjyyttä etäisempänä ja se voi kohdistua vain esimerkiksi kodin tavaroiden hankinnan luontevuuteen.

Blogeissa rakennetaan äititapaisia isyyden kulttuurisia odotuksia, mutta isyyden ylenmääräistä performatiivisuutta vältetään erinäisillä ”vastapuheen” keinoilla. Kirjoituksissa on tunnistettu äitivanhemmuuden performatiivisuuden negatiivisiksi nähtyjä puolia, ja isyyden performatiivisuuden, ”kiiltokuvausten” syntyä kumotaan perinteisissä vanhemmuusnormeissa paheksuttavilla asioilla: lasten kanssa kamppaillaan tylsyyttä vastaan, lapsille tulee huudettua, murahdeltua ja ärähdeltä, ja karhu nukkuu -leikkiä jaksetaan leikkiä enintään kolme kertaa. Äitiydessä vastaavaa vastapuhetta on myös nähty esimerkiksi tunnetuksi tullessa Huono Äiti -blogissa: äitiyden kirjoituksissa vastakerrontaa voisi kuvailla jopa kapinoimiseksi, sillä vastapuheella puretaan pitkälle historiassa rakentuneita äitiyden normeja. Isyysblogeissa kirjoittajien voisi ennemmin kuvailla rakentavan ihanteen ja arkisen isyyden merkityssysteemien välistä tasapainoa alusta alkaen, sillä isyyden kollektiivinen keskustelukulttuuri on verrattain uusi, ja blogien keinoilla sitä yritetään vasta luoda ja levittää isommalle yleisölle.

Keskeisimpiä isyysblogeissa käytettyjä retorisia keinoja ovat lukijan osallistaminen, liioittelu, metaforat sekä auktoriteettien käyttö. Isäblogeissa lukijaa osallistamalla tavoitellaan erityisesti mieslukijakuntaa isyyden keskustelukulttuurin kehittämiseksi, mutta myös naisia puhutellaan ja osallistetaan reflektoimaan omaa rooliaan vanhemmuudessa. Osallistaminen tapahtuu puheessa eniten sinuttelulla, käsky- ja kehoitusmuodoilla sekä suosittelulla, esimerkiksi ”Miehet, emansipoitukaa!”. Yleisenä osallistamisen ja isäyhteisöön identifioitumisen keinona aineistossa olivat myös toteamukset siitä, ettei kirjoittaja ole tilanteessaan ainoa: ”varmasti muutkin miehet/isät ovat kokeneet saman”. Myös Jaana Vuoren (2001, 356) väitöskirjassa isää houkuteltiin identifioitumaan osallistuvan, jaetun isyyden diskurssiin. Puhe nähtiin positiivisena ja rohkaisevana. Vuoren analysoimissa asiantuntijateksteissä puhe huonoksi nähdystä isyydestä ilmaistiin etäisenä, ’toisista isistä’ kertovana puheena. Blogeissa epäonnistumisen ja huonouden kokemusten

kuvauksissa nämä 'toiset' isät tuotiin lähemmäksi itseä, jolla tuotiin esiin myös 'ajoittaisen mokaamisen normaalia'.

Isyysblogeissa liioitellaan sanoman korostamiseksi sekä huomion kiinnittämiseksi. Liioittelu on huumorin keino, jolla tekstissä tehdään hauska lukea: huumori voi tehdä tekstistä kiinnostavamman ja samaistuttavamman lukea. Isäblogeissa luodaan myös ”riittävän keskivertaisuuden normaalia”: epäonnistuneeksi tai vääräksi suhteessa ihanteeseen tunnistetusta toiminnasta tehdään liioittelun kautta normaalia. Liioittelu luo kuvaa normaalista luomalla puhuttavasta asiasta kaksi ääripäätä, ja lopuksi sijoittamalla oma toiminta niiden keskelle: kuinka asia X tehtäisiin täydellisesti tai täydellisen huonosti, jonka jälkeen isä sijoittuu keskelle. Liioittelu tuottaa myös isyyden performatiivisuutta ja siten ihanteellisuutta, mutta se puretaan takaisin normaaliin sen jälkeen. Blogin puhetavoissa tuotetuista isyyden merkityksistä voidaan todeta, että äitiyden ja isyyden roolit ovat lähentymässä toisiaan ja samaan aikaan molemmat ovat monimuotoisempia kuin koskaan.

Isäblogit vetoavat toiminnan legitimoinnin keinona myös auktoriteettiin. Blogeissa puolustaudutaan lukijayleisön tuomitsemiselta samaistumalla auktoriteettiin. Auktoriteettia tosin voidaan myös kyseenalaistaa, jolloin otetaan haltuun isän itsenäistä vanhemmuuden toimijuutta.

Isäblogeissa käytetään paljon metaforisia keinoja: ”Neuvolasta tulee samanlainen instituutti kuin hammaslääkäri” ja hormoniaallot ovat vuorottain ”puroja” ja ”tsunameita”. Metaforat tuovat lukijalle tekstiin mielenkiintoa ja värejä erilaisin vertauksin ja sanonnoin. Myös vakavan asian, kuten itsemurhan sanominen ääneen ei kuulosta niin vakavalta metaforisen kiertoilmaisun kautta.

Blogeissa isyyden tuottamisessa on yhteneväisyyttä Kristiina Bergin (2008) näkemyksistä mediassa tuotetusta äitiydestä. Mediassa vanhojen äitiyden normien noudattamisen ristiriita suhteessa itselle sopivaan ja/tai mahdolliseen äitiyteen ratkaistaan tekemällä äidistä moraalinen toimija: hän tiedostaa ulkoiset odotukset ja kykenee refleктоimaan niitä omien käsitystensä ja toimintatapojensa kanssa. Uusi moraalinen äiti asetetaan näin mediassa äitiyden ihanteeksi. Moraalinen vanhempi ei voi näin ollen olla huono. Bergin mukaan äitien refleksiivisyyttä suhteessa äitiyteen osoittaa heidän aktiivinen pohdintansa siitä, millaisia he haluaisivat olla ja toisaalta millaisia he ovat äiteinä. (Berg 2008; Berg 2009). Samanlaista refleksiivisyyttä tuotetaan myös isäblogeissa isyydestä. Refleksiivisyyden suhde isyyden muutoksessa voidaan katsoa olevan tavallaan päinvastainen suhteessa äitiyden muutokseen. Sekä isyyden että äitiyden reflektoinnilla pyritään vanhoista normeista irrottautumiseen kuitenkin niitä myös kunnioittaen. Samalla normalisoidaan itselle luontevan vanhemmuuden toteuttamisen tapaa. Tiukoista normeista irrottautuminen itselle luontevaa vanhemmuutta kohti on sekä isyyden että äitiyden puhetavoissa näin yhteistä. Päinvastaisuus nousee esiin kuitenkin kun kysytään, mitkä ovat

vanhemmuuteen osallistumisen lähtökohdat isillä ja äideillä. Äidit irrottautuvat normeista, joissa osallistuminen vanhemmuuteen on täysipäiväistä sekä kontrolli kaikkialle kodin ja perheen ulottuvuuteen yltävää. Isät taas irrottautuvat normeista, joissa osallistuminen vanhemmuuteen on passiivista, kokopäivätyö sijoittuu kodin ulkopuolelle työelämään sekä kontrolli kodin ja perheen järjestelyihin vähäinen. Näin isyyden ja äitiyden voi katsoa lähenevän toisiaan.

Aineistossa on yhtenevyyttä myös Jani Kolehmainen (2004, 108) artikkelin tulosten kanssa. Isyyden ja maskuliinisuuden suhteen muutosta voidaan kuvailla transformaatio- ja integraatiokerronnan kautta. Maskuliinisuuden voidaan näin esittää pehmenevän ja sukupuolten erojen lievenevän vanhemmuuden myötä. Maskuliinisuutta voidaan sovittaa myös sellaisenaan osallistuvaan vanhemmuuteen, jolloin osallistuvaa vanhemmuutta toteutetaan ”miehisellä” tavalla ja erottuu tarkoituksella sukupuolisesti äitiydestä. Aineistossa transformaatiokerronta näytti yhtenevän luontevina koettuihin koti-isyyden kuvauksiin ja integraatiokerronta työssäkäyvän isän puhetapoihin. Koti-isyyden integraatiokerronnallisessa kuvauksessa koti-isyyden näyttäytyi häpeää ja vähempiarvoisuutta herättävänä miehisyytenä luokkadiskurssissa.

Kaikkiaan tutkielman tuloksista voidaan todeta isyysblogien tuottavan 2010-luvulla sekä 2020-luvulle siirryttäessä osallistuvan ja hoivaavan isyyden normia sekä jättävän taakseen hegemonisen isyyden vallan vaikutuksen heidän arkeensa. Sukupuolitapainen toiminta pitää kuitenkin edelleen pintansa, esimerkiksi tietoisena sukupuolitapaisuutena joidenkin isäbloggaajien kohdalla. Kuten Jokinen kuitenkin toteaa, sukupuolitapaisuus ei näyttäydy vain sukupuolia rajoittavana, vaan monille se tuo elämään sujuvuutta arjen ja kodin toiminnoissa silloin, kun niitä toteutetaan omasta halusta ja ne koetaan luontevaksi. (Jokinen 2005, 54–55; ks. Korhonen 2004, 267–269.)

Eerolan ja Mykkäsen (2014, 8–9) mukaan miesten omiin kokemuksiin perustuva isyyspuhe on yleistynyt ja sen sisällöt ovat laajentuneet, mutta ne ovat edelleen vähemmistöasemassa äitipuheeseen nähden. Fajjahommia ja Lapselliset miehet -blogit vastaavat tähän puutteeseen ja toimivat vielä tänäkin päivänä edelläkävijäasemassa blogirintamalla, sekä monimuotoisen isyyden inhimillistämisen sanansaattajina.

8. Johtopäätökset: tulosten tarkastelu ja kritiikki

Sosiaalisen median roolin merkitys isyyspuhetta ja merkityksiä tuottavana ja jakavana alustana voidaan nähdä olevan merkittävä isyyden moninaisuuden viestin jakajana. Ne toimivat yhteiskunnallisina isyyspuheen viestiminä ja ovat internetissä kaikkien saatavilla.

Isyysblogien levinneisyys ei ole kuitenkaan lähestynyt paljoa äitiysblogeja. Esimerkiksi tutkielman aineiston haussa vuosille 2018–2020 sijoittuvia, aktiivisia ja tutkielman kriteerit täyttäviä isyysblogeja oli haastava löytää. Herää kysymys, ovatko blogit sosiaalisen median alustana ”liian hitaita” isyyskeskustelun luontevalle yleistymiselle ja levinneisyydelle. Esimerkkinä kokemuksellisen miespuheen kanavana toimiva miesten mielenterveyden edistämiseen pyrkivä MiesPlus+ on saanut sosiaalisessa mediassa tuulta alleen 2020-luvulle siirryttäessä Instagramissa: tammikuussa 2020 perustettu kanavalla on kerännyt Instagramissa yhdeksässä kuukaudessa yli 7500 seuraajaa. Pitäisikö myös isyyspuhetta kanavoida Instagramin kaltaisiin nopeampiin sosiaalisen median kanaviin, jotta se leviäisi miesten keskuudessa laajemmin ja saisi tunnettuutta ja yleisyyttä blogeja paremmin? Myös tutkielman aineiston blogeille on perustettu Instagram-tilit, mutta ne ovat syntyneet blogin sivutuotteena ja toimivat kenties enemmän niiden mainoksena ja levittäjinä. Hyvin markkinoitu ja päivittäiseen, lyhyeen tekstisisältöön perustuva kokemusten ja keskustelun kanava voi olla kenties nykyaikana luontevampi ja ”kevyempi” tapa tutustua isyyden keskusteluihin, sillä ne eivät vaadi selaajaltaan syvällistä sitoutumista aiheesta lukemiseen. Toinen kysymys herää myös miespuheen ja isäpuheen selkeästä toisistaan erottamisesta keskustelukategorioina: usein erilaisille keskustelukanaville on mielekästä keksiä yksi yhtenäinen teema, mutta voisiko isäpuhe sulautua miespuheen luontevaksi osaksi? Esimerkiksi MiesPlus+ -kanavalle sopivaksi sisällöksi voisi sopia myös isyyden haasteista ja tunteista keskusteleminen maskuliinisuuskeskustelun osana. Isyysblogeissa kertomukset liikkuvat usein isyydestä esimerkiksi maskuliinisuudesta ja miehisydestä keskusteluun. Tämän vuoksi kaikki miehet voisivat hyötyä teksteistä, olivat he isiä tai ei.

Toiseuden tunteet vanhemmuushierarkiassa pitävät blogeissa yhä sitkeästi pintaansa, vaikka isäblogeissa rakennetaankin aktiivisesti tasavertaisuutta suhteessa äitiin. Kenties suurin tapa vähentää isien toiseuden kokemuksia on kääntää katseita asiantuntijayhteisöön. Yhtenä keinona isien toiseuden kokemusten vähentämiseksi voisi olla perusteltua ottaa käyttöön erinäiset strategiset diskursiiviset valinnat vanhemmuuden tasapainottamisen tukena esimerkiksi terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa. Neuvolassa suunnitelmallisen vuorovaikutuksen (katseet, puheenvuoron osoittaminen) lisäksi valinnat esimerkiksi terveydenhuollon henkilökunnan puheessa voisivat edistää isien osallisuutta. Ylenmääräinen isien korostaminen ei ole tarpeellista ja voi kääntyä vuorostaan tekemään äitejä näkymättömäksi. Sen sijaan yhteisiä vanhemmuutta koskevia asioista tulisi viestiä kummallekin vanhemmalle tasapuolisesti. Erontekoja vanhempien välille voi tuottaa esimerkiksi neuvolassa käytetty puhe vain raskaudesta, kun yhdistävänä käytäntönä voitaisiin puhua taas lapsen odotusajasta (ks. Vuorenmaa, Tervonen & Kuusilehto 2012, 131). Diskursiivinen valinta ei

kuitenkaan tarkoittaisi raskaus-sanan käytön lopettamista, vaan molempia vanhempia yhdistävä termi toimisi tilanteissa, jotka liittyvät ennen kaikkea vanhemmuuden kysymyksiin ja ovat irrallaan kehon fyysisestä raskaudesta.

Huomionarvoista on nostaa esiin myös tutkielman puutteita. Pro gradu -tutkielman tekijänä sorruin aluksi melko yleiseen laadullisen aineiston rajauksen ongelmaan: kuten Eskola ja Suoranta (1998, 49) toteavat, kielenkäytön tutkimuksessa kielen konstruktivinen luonne saa helposti aikaan sen, että asioista puhutaan jatkuvasti uusilla tavoilla. Tällöin aineiston rajaaminen esimerkiksi saturaatiomenetelmällä käy hyvin haastavaksi, ellei mahdottomaksi. Aineiston keruun alussa keräsin liian laajasti itselleni blogeista aineistoa: julkaisujen määrä oli aluksi suuri ja huomasin niissä alkavan esiintyvän jonkin verran toistoa. Kuitenkin lopulta rajaukseni katkaiseminen puoli vuotta blogin aloittamisajankohdasta eteenpäin osoittautui määrällisesti toimivaksi ja riittäväksi.

Tutkielmassa vanhemmuuden käsite ja jakautuminen perheessä keskittyy kaksivanhempaiseen ja heteronormatiiviseen äiti-isä-roolinäkökulman tarkasteluun. Tutkielmassa perehdyttiinkin isyyteen erityisesti sukupuolen näkökulmasta, isän toimiessa miehenä suhteessa äidin rooliin naisena. Valitut isäblogit edustivat näitä perheasetelmia, sillä muunlaisista perhemuodoista kertovien isyysblogien määrä oli muutenkin pienen isyysblogikentän saralla harmillisen minimaalinen. Tunnistan vanhemmuuskeskustelussa kuitenkin tarpeen perheen ja vanhemmuuden käsitteiden moninaisuuden esiin tuomiselle, ja tutkimusta sekä julkista keskustelua kaikenlaisista perheistä ehdottomasti tarvitaan. Näen tutkielmani tulokset mahdollisuutena avata vanhempana olemisen mahdollisuuksien kirjoa laajemminkin: vanhemmuuden näyttäytyessä limittäisenä sukupuolen kanssa, tutkielman kautta havaitaan myös heteroisyyden ja maskuliinisuuden omaavan monia muotoja ja toteuttamisen tapoja. Samalla se tuo näkyväksi ennen jopa siiloutuneiden isä- ja äititapaisuuksien purkautumisen. Sukupuoliroolien joustavoitumisen kautta voidaan tehdä näkyväksi se asia, että heteroutta voi toteuttaa moninaisin tavoin. Samaan aikaan arjen tapaisuuksien sukupuolittuneisuuden purkamisen jälkeen kulttuuri voi olla avoimempi myös todellisuudelle, jossa hyvään vanhemmuuteen ja onnelliseen perhe-elämään ei vaadita tietynlaista naisoletettua äitiä ja miesoletettua isää.

Koska tämä tutkielma sekä muutenkin perheen ja vanhemmuuden tutkimuksen valtavirta koskettaa edelleen kaksivanhempaisia heteroperheitä, nostaisin jatkotutkimusaiheeksi – sekä erityisesti tuleville graduntekijöille ideaksi – esiin tarpeen tutkia vähemmistössä olevia perhemuotoja. Tutkimus esimerkiksi sateenkaariperheiden ja yksinhuoltajaperheiden elämästä – merkityksistä, identiteeteistä ja narratiiveista – nousee tärkeään tarkastelun tarpeeseen nyt ja tulevaisuudessa, eikä niitä ei ole tehty kovin paljon. Oman tutkielmani jatkona lähtisin kenties itse seuraavaksi tutkimaan yhden tai kahden

isän perheiden sisältämiä merkityksiä: millaisena vanhemmuus näyttäytyy nykyaikana ilman äitivanhempaa?

Tutkielman edetessä mieleen nousikin pohdinta siitä, vaatiiko perheellisyyden kulttuurinen muutos ensin valtavirtaisen heterouden monimuotoisuuden tunnustamista yleiseksi normiksi, jotta mahdollisuuksia avautuisi myös vähemmistöasemassa olevien perheiden laajemmalle kulttuuriselle normille? Myös väestönkehitys voisi hyötyä perheen käsitteen monimuotoisesta normaalista yhteiskunnassamme. Voisiko syntyvyys jopa nousta nykyisestä, mikäli kaikenlaiset perheet kuuluisivat yhteisesti tunnustettuun ”perheen normaaliin”?

Isyyden moninainen luonne sekä siitä keskustelu olisi näin hyvä tuoda julkiseen keskusteluun niin mediassa, terveyden- ja sosiaalihuollossa kuin politiikassakin. Myös miesjärjestöjen näkyvyys voisi nousta tärkeään asemaan isyyden ja maskuliinisuuden keskustelukulttuurin mahdollistajina niin sosiaalisessa mediassa kuin muuallakin. Ennen kaikkea korostaisin avoimen keskustelun merkitystä perheiden sisällä: se voisi mahdollistaa itsestänselvyyksien sekä odotusten ja toiminnan ristiriitaisuuksien paljastumisen jo ennen perhe-elämään siirtymistä. Näin arkinen kodin ja perheen koordinointi sekä arjen sujuvuus voisivat helpottua perheissä huomattavasti. Parhaimmillaan tämä voi edistää perhepoliittisia tavoitteita sukupuolten välillä merkittävästi.

Lähteet

- Aalto, Ilana: Perinteisestä uuteen? Isyyden muutoskertomusta purkamassa. *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja*. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Vastapaino, Tampere 2004, s. 65–87.
- Aalto, Ilana: *Isyyden aika*. Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskusteluissa. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, Jyväskylän yliopisto. Bookwell 2012a.
- Aalto, Ilana: Isyys – suomalaisen miestutkimuksen mukavuusalue? *Teoksessa* Jokinen, Arto (toim.): *Mieskysymys – Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka*. Tampere University Press 2012b, s. 186–192.
- Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere 2011.
- Ammari, Tawfiq & Sarita Schoenebeck: *Understanding and Supporting Fathers and Fatherhood on Social Media Sites*. CHI '15: Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems. Families and Their Use of Technology, s. 1905–1914. Crossings, Seoul, South Korea, April 2015.
- Andreasson, Jesper & Thomas Johansson: Global narratives of fatherhood. Fathering and masculinity on the Internet. *International review of Sociology – Revue internationale de sociologie*, Vol. 26:3 (2016), s. 482–496.
- Aro, Jari: Sosiologia kielenkäyttönä. *Teoksessa* Heiskala, Risto (toim.): *Sosiologisen teorian nykysuuntauksia*. 2. Painos. Gaudeamus, Helsinki 1995.
- Autonen-Vaaranieniemi, Leena: Kodin tila, valta ja miesten käytännöt. *Teoksessa* Sevón, Eija & Marianne Notko: *Perhesuhteet puntarissa*. Palmenia Helsinki University Press 2008.
- Benwell, Bethan & Elizabeth Stokoe: *Discourse and Identity*. Edinburgh University Press 2006.
- Berg, Kristiina: *Äitiys kulttuurisina odotuksina*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48/2008. Väestöliitto, Helsinki 2008.
- Berg, Kristiina: Kulttuuriset odotukset äitiyden rakentajina. *Janus*, Vol. 17:2 (2009), s. 170–175.
- Berger, Peter L. & Thomas Luckmann: *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen – Tiedonsosiologinen tutkielma*. Alkuperäinen teos *The Social Construction of Reality* (1966). Suomentanut ja toimittanut Vesa Raiskila. 2. Painos, Gaudeamus, Helsinki 1994.
- Brandth, Berit & Elin Kvande: Masculinity and Fathering Alone during Parental Leave. *Men and Masculinities*, Vol. 21:1 (2018), s. 72–90.
- Burke, Kenneth: *A Rhetoric of Motives*. University of California Press, Berkeley and Los Angeles 1969.
- Burr, Vivien: *Social Constructionism*. Third edition. Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York 2015.

- Cook, Kay E.: Discourse. *Teoksessa* Given, Lisa M. (toim.): *SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. SAGE Publications, Thousand Oaks 2008.
- Deave, Toity & Debbie Johnson: The transition to parenthood: what does it mean for fathers? *Journal of Advanced Nursing* 63:6 (2008), s. 626–633.
- Duckworth, John D. & Patrice M. Buzzanell: Constructing Work-Life Balance and Fatherhood: Men's Framing of the Meanings of Both Work and Family. *Communication Studies*, Vol. 60:5 (2009), s. 558–573.
- Eerola, Petteri & Johanna Mykkänen: Isyyskokemusten jäljillä. *Teoksessa* Eerola, Petteri & Johanna Mykkänen: *Isän kokemus*. Gaudeamus Helsinki University Press 2014, s. 7–18.
- Elliott, Karla: Caring Masculinities: Theorizing an Emerging Concept. *Men and Masculinities*, Vol. 19:3 (2016), s. 240–259.
- Eräranta, Kirsi & Johanna Moisander: Psychological Regimes of Truth and Father Identity: Challenges for Work/Life Integration. *Organization Studies*, Vol. 32:4 (2011), s. 509–526.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere 1998.
- Eskola, Jari: Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. *Teoksessa* Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 - Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus 2018, 5. uudistettu ja täydennetty painos, s. 180–201.
- Heiskala, Risto: Sosiaalinen konstruktionismi. *Teoksessa* Heiskala, Risto (toim.): *Sosiologisen teorian nykysuuntauksia*. 2. Painos. Gaudeamus, Helsinki 1995.
- Huttunen, Jouko: Muuttunut ja muuttuva isyys. *Teoksessa* Jokinen, Arto (toim.): *Mies ja muutos*. Tampere University Press 1999, s. 169–193.
- Huttunen, Jouko: *Isänä olemisen uudet suunnat*: hoiva-isiä, etäi-isiä [i.e. etä-isiä] ja ero-isiä. PS-kustannus 2001.
- Huusko, L, Sjöberg, S., Ekström, A., Hertfelt Wahn, E. and Thorstensson, S.: First-Time Fathers' Experience of Support from Midwives in Maternity Clinics: An Interview Study. *Nursing Research and Practice*, Vol. 2018.
- Ilmonen, Kari: Muuan diskurssianalyysi: esimerkkinä Chydenius-instituutin vaikuttavuustutkimus. *Teoksessa* Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus 2018, 5. uudistettu ja täydennetty painos, s. 115–127.
- Irigaray, Luce: *Sukupuolieron etiikka*. Alkuperäinen teos *Éthique de la différence sexuelle*, (1984). Suomentanut Pia Sivenius, Gaudeamus 1996.
- Isyyslaki (11/2015):
<<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150011?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=isyyslaki>>, Finlex, luettu 30.6.2020.

- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi, & Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino, Tampere 2016.
- Jokinen, Eeva: Arjen kyseenalaisuus. *Naistutkimus – Kvinnoforskning*, Vol. 1 (2003), s. 4–17.
- Jokinen, Eeva: *Aikuisten arki*. Gaudeamus 2005.
- Jämsä, Juha & Susa Kalliomaa (toim.): *Isyyden kielletyt tunteet*. Väestöliitto, Helsinki 2010.
- Järvinen, K-M., Pyöriä, P., Ojala, S., Lipiäinen, L. & Saari, T.: Työurien vakaus ja taantuma: yksityisen sektorin työntekijöiden työurapolut 2007–2015. *Työelämän tutkimus – Arbetslivsforskning*, Vol. 18:2 (2020).
- Kangas, Emilia, Lämsä, Anna-Maija & Suvi Heikkinen: Miesjohtajien isyydiskurssit. *Työelämän tutkimus – Arbetslivsforskning*, Vol. 14:3 (2016).
- Kela, tilastokatsaus 9.11.2018: *Isien osuus perhevapaista kasvanut vain vähän*. Kela, 2018. < <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/259032>>, luettu 17.10.2020.
- Kiviniemi, Kari: Laadullinen tutkimus prosessina. *Teoksessa* Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus 2018, 5. uudistettu ja täydennetty painos, s. 62–74.
- Kokkonen, Sari: Työtön isä mallitarinoiden vankilassa? *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja*. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Vastapaino Tampere 2004, s. 271–292.
- Kolehmainen, Jani: Osallistuva isä – muuttunut mies? *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja*. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Vastapaino Tampere 2004, s. 89–108.
- Kolehmainen, Jani & Ilana Aalto: Johdanto isyyksien tutkimiseen. *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja*. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Vastapaino Tampere 2004, s. 9–25.
- Korhonen, Merja: Työssäkäyvä isä. Mitä yksi epätavallinen tarina paljastaa perhepiirin kätkeyistä ”sukupuolisopimuksista”? *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja*. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Vastapaino Tampere 2004, s. 245–269.
- Korvajärvi, Päivi & Tuula Heiskanen: Ikkunoita työelämän tasa-arvoon sukupuolen näkökulmasta. *Teoksessa* Heiskanen, T., Syvänen, S. & Rissanen, T. (toim.): *Mihin työelämä on menossa? Tutkimuksen näkökulmia*. Tampere University Press 2019.
- Kuronen, Marjo & Tiina Hokkanen: Vanhemmuuspuhe ja sukupuolen tutkimisen vaikeus. *Teoksessa* Sevón, Eija & Marianne Notko: *Perhesuhteet puntarissa*. Palmenia Helsinki University Press 2008, s. 27–42.
- Laine, Timo: Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. *Teoksessa* Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus 2018, 5. uudistettu ja täydennetty painos, s. 25–42.

- Lammi-Taskula, Johanna: Sukupuolijärjestelmä, vanhempainvapaat ja isät. *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja*. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Vastapaino Tampere 2004, s. 167–192.
- Mellström, Ulf: Moving beyond the comfort zone of masculinity politics? *NORMA – Nordic Journal for Masculinity Studies*, Vol. 6:1 (2011).
- Meskus, Mianna: Hankala ismi. Arvio teoksesta Hacking, Ian: Mitä sosiaalinen konstruktionismi on? (The Social Construction of What, 1999). Suom. Inkeri Koskinen. Vastapaino, Tampere 2009. *Niin & Näin*, Vol. 60:4 (2009), s. 116–117.
- Moilanen, Pentti & Pekka Räihä: Merkitysrakenteiden tulkinta. *Teoksessa* Valli, Raine (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus 2018, 5. uudistettu ja täydennetty painos, s. 43–61.
- Mykkänen, Johanna & Jouko Huttunen: Isäksi tulon tunteet. *Teoksessa* Sevón, Eija & Marianne Notko: *Perhesuhteet puntarissa*. Palmenia Helsinki University Press 2008, s. 169–187.
- Mäkelä, Klaus: Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. *Teoksessa* Mäkelä, Klaus (toim.): *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Gaudeamus 1990, s. 42–61.
- Potter, Jonathan & Margaret Wetherell: *Discourse and Social Psychology – Beyond Attitudes and Behaviour*. SAGE Publications London. Newbury Park. Beverly Hills. New Delhi 1987.
- Potter, Jonathan: Discourse Analysis. *Teoksessa* Given, Lisa M. (toim.): *SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. SAGE Publications, Thousand Oaks 2008.
- Pynnönen, Anu: *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu, working paper n:o 379. Jyväskylän yliopisto 2013.
- Rantalaiho, Minna: Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva. *Teoksessa* Forsberg, Hannele & Ritva Nätkin (toim.): *Perhe murroksessa – Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Gaudeamus, Helsinki 2003, s. 202–229.
- Rettberg, Jill Walker: *Blogging*. Second edition. Polity press 2014.
- Scheibling, Casey: The culture of fatherhood 2.0: exploring the “tiny public” of dad bloggers in North America. *Feminist Media Studies*, Vol. 20:6 (2019), s. 1–18.
- Scheibling, Casey: “Real Heroes Care”: How Dad Bloggers Are Reconstructing Fatherhood and Masculinities. *Men and Masculinities*, Vol. 23:1 (2020), s. 3–19.
- Sevenhuijsen, Selma: *Citizenship and the Ethics of Care: Feminist Considerations on Justice, Morality and Politics*. Routledge, London & New York 1998.
- Sevón, Eija & Jouko Huttunen: Isäksi naisten kertomuksissa ja vähän miestenkin. *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja – Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Vastapaino, Tampere 2004, s. 133–165.
- Sinkkonen, Jari: *Isäksi ensi kertaa*. WSOY 2012.

- STM, Sosiaali- ja terveysministeriö: *Perhevapaauudistus tähtää molempien vanhempien perhevapaiden käyttöön*.
< <https://stm.fi/perhevapaauudistus>>, luettu 7.9.2020.
- Summa, Hilikka: *Hyvinvointipolitiikka ja suunnitteluretoriikka: tapaus asuntopolitiikka*. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja, A: 17. Teknillinen korkeakoulu, Espoo 1989.
- Summa, Hilikka: Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan – Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. *Teoksessa* Palonen, Kari & Hilikka Summa (toim.): *Pelkkää retoriikkaa – Tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. Vastapaino, Tampere 1996, s. 51–83.
- Suoninen, Eero: *Perheen kuvakulmat – Diskurssianalyysi perheenäidin puheesta*. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksen tutkimuksia: Sarja A, Nro 24. Tampereen yliopisto, Tampere 1992.
- Tiitinen, Sanni & Johanna Ruusuvoori: Engaging parents through gaze: Speaker selection in three-party interactions in maternity clinics. *Patient Education and Counselling*, Vol. 89 (2012), s. 38–43.
- Tuovinen, Paula: Isyys yksinhuoltajaisien kertomana. *Teoksessa* Eerola, Petteri & Johanna Mykkänen (toim.): *Isän kokemus*. Gaudeamus Helsinki University Press 2014, s.127–142.
- Veijola, Soile & Eeva Jokinen: *Voiko naista rakastaa? Avion ja eron karuselli*. WSOY 2001.
- Vuorenmaa, Maaret, Tervonen, Risto & Matti Kuusilehto: Isyyden elinkaarella – Mannerheimin lastensuojeluliiton Isä-hanke. *Teoksessa* Jokinen, Arto (toim.): *Mieskysymys – Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka*. Tampere University Press 2012, s. 128–134.
- Vuori, Jaana: *Äidit, isät ja ammattilaiset: sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa*. Tampere University Press 2001.
- Vuori, Jaana: Isyyden mallit ja isien valinnat. *Teoksessa* Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja*. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Vastapaino Tampere 2004, s. 29–63.
- Widdicombe, Sue & Robin Wooffitt: *The language of youth subcultures*. Social identity in action. Harvester Wheatsheaf, Hertfordshire 1995.
- Wilkinson, David & Mike Thelwall: Researching Personal Information on the Public Web: Methods and Ethics. *Social Science Computer Review*, Vol. 29:4 (2011), s. 387–401.
- Ylikännö, Minna: Isien ajankäytöstä: uuden isyyden hidas esiinmarssi. *Yhteiskuntapolitiikka*, Vol. 74:2 (2009), s. 121–131.
- Åsenhed, L., Kilstam, J., Alehagen, S. and Baggens, C.: Becoming a father is an emotional roller coaster - an analysis of first-time fathers' blogs. *Journal of Clinical Nursing*, Vol. 23:9–10 (2013), s. 1309–1317.